D.M.A.S.I.
II
1032

INSTITUTUL
DE
GEOGRAFIE

D. M. E.
2601

JUDEȚELE PATRIEI

CRISTACHE STAN * OCTAVIA BOGDAN

Județul IALOMIȚA

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

JUDEȚUL IALOMIȚA cuprinde cea mai mare și mai tipică întindere din Cîmpia Bărăganului, ale cărei subunități, formate din cîmp, luncă și baltă, se împletesc armonios într-un cadru administrativ-economic bine individualizat. Economia lui, tradițională agricolă, a suferit mari transformări în anii socialismului. Mai mult de o treime din producția globală o reprezintă industria și aproape 2/3 agricultura. Județul Ialomița deține cel mai ridicat procent (80%) de terenuri arabile din țară și ocupă locul întîi în producția de cereale (8,5%) și în special în cea de porumb (9,3% în 1969), în producția de floarea-soarelui (18%) și în cea a leguminoaselor pentru boabe și locul al doilea în șeptelul de porcine și ovine pe țară.

Pe teritoriul acestui județ se desfășoară cea mai întinsă suprafață amenajată pentru irigații (23% din terenurile irigate ale țării), care, alături de incintele desecate, indiguite și cultivate intensiv — de 100 000 ha ale Bălții Ialomița, constituie cele mai mari transformări în peisajul geografic și în profilul economic al regiunii. De asemenea, județul Ialomița parcurge o perioadă de intensă industrializare, prin crearea a numeroase întreprinderi din ramurile industriei chimice, alimentare, ușoară, materialelor de construcție etc., destinate să modernizeze economia regiunii și să ridice nivelul de viață material al populației.

https://biblioteca-digitala.ro

II 1032

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

CRISTACHE STAN, OCTAVIA BOGDAN

Județul IALOMIȚA

D. M. I.
BIBLIOTECA
Inv. 2601
Cota

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

BUCUREȘTI, 1971

https://biblioteca-digitala.ro

D.M.A.S.I.
BIBLIOTECA
Nr. inv. 2601

COMITETUL DE COORDONARE AL COLECȚIEI

dr. doc. V. TUFESCU

dr. L. BADEA

dr. doc. P. GĂȘTESCU

dr. I. VELCEA

D.M.A.S.I.
Biblioteca

https://biblioteca-digitala.ro

PREFAȚĂ

Ilustrarea monografică a unui județ este, de altfel, prezentarea politicii partidului nostru de făurire a unei economii moderne, bazată pe industrie și o agricultură înaintată, pe folosirea cuceririlor revoluției tehnico-științifice contemporane, în vederea satisfacerii cît mai depline a necesităților materiale și culturale mereu crescînde ale membrilor societății noastre socialiste.

Ialomița, județ cunoscut odinioară numai pentru producțiile sale cerealiere, în care se practica o agricultură empirică, se înscrie astăzi viguros pe coordonatele industrializării socialiste și se situează printre județele fruntașe în realizarea producției globale agricole. Rezultatele obținute în cincinalul recent încheiat au dovedit atașamentul oamenilor muncii față de partid și corespondența politicii partidului cu interesele lor vitale, fapt ce asigură dezvoltarea economică și social-culturală în etapa viitoare, în cadrul căreia județul nostru va cunoaște noi ritmuri.

Ca fii ai meleagurilor ialomițene, simțim o legitimă și firească mîndrie gîndindu-ne că ne-am adus o contribuție de seamă la măreața operă de edificare socialistă a României, fiind gata să ducem mai departe ștafeta cuceririlor prezente. Lucrarea monografică a județului Ialomița, inițiată de Institutul de geografie al Academiei Republicii Socialiste România, este lăudabilă, referindu-ne la posibilitățile ce le oferă în cunoașterea acestui minunat colț de țară.

Considerăm că străduințele cercetătorilor de a prezenta monografiile județelor patriei noastre se integrează organic în procesul de educație patriotică a maselor, de cunoaștere a bogățiilor și frumuseților patriei și a profundelor transformări petrecute în

https://biblioteca-digitala.ro

toate domeniile vieții economice și sociale, a victoriilor dobîndite de poporul nostru.

Autorii prezentei lucrări au reușit să prezinte într-un mod accesibil, dar în același timp la un înalt nivel științific, aspectul fizic și economico-geografic al județului nostru, în care vechiul și noul dau perspectivele dezvoltării viitoare. Fără îndoială, ea își va găsi aderență în primul rînd în Ialomița și va constitui un izvor de cunoaștere pentru toți locuitorii patriei noastre socialiste.

Sîntem convinși că filele împlinirilor prezente vor cunoaște modificări structurale, ca urmare a hărniciei locuitorilor acestor meleaguri, ce vor lupta cu hotărîre pentru traducerea în viață a politicii înțelepte a partidului nostru.

VASILE MARIN,

prim-secretar al Comitetului județean Ialomița
al P.C.R., președintele
Consiliului popular județean

https://biblioteca-digitala.ro

CADRUL GEOGRAFIC ŞI ISTORIC

Situat pe valea inferioară a Ialomiţei şi pe cursul arcuit al Dunării şi braţului Borcea, judeţul Ialomiţa cuprinde 2/3 din mănosul cîmp al Bărăganului. Prin poziţia sa în colţul de sud-est al ţării, la cele două porţi transdanubiene, deschise legăturilor continui cu pămîntul dobrogean, el constituie un larg areal de relaţii cu capitala şi portul Constanţa şi totodată o zonă de tranzit între teritoriul întregii ţări şi provincia noastră maritimă.

Numele judeţului derivă din cel al rîului Ialomiţa — nume de apă — , care şi el provine din numirea slavă *jalovitsa*, însemnînd pămînt sterp (I o r g u I o r d a n, 1963, p. 114), prin care se designa, de către slavii stabiliţi aici prin secolul al VI-lea şi apoi asimilaţi de populaţia daco-romană, stepa aridă din estul cîmpiei dunărene, în sensul de regiune nelucrată, necultivată, deoarece, aşa cum vom vedea în paginile următoare, stepa Bărăganului n-a fost desţelenită de om şi intrată cu adevărat în centrul activităţii sale decît în secolul al XIX-lea. De altfel, acelaşi înţeles de „sterp" şi „pustiu", împrumutat de rîu de la caracterul bioclimatic al regiunii cu ierburi uscate, îl reflectă însăşi denumirea turco-cumană a termenului Bărăgan, care a fost atribuit mai tîrziu acestui teritoriu sterp şi arid, din faţa bălţilor dunărene.

Ca ţinut vechi de cîmpie, Ialomiţa este menţionat în documentele secolelor XIV şi XV încă de pe vremea lui Mircea cel Bătrîn (*Documente privind istoria României — veacurile XIII, XIV, XV, B, Ţara Românească — 1247—1500*, documentele din anii 1387, 1407 şi 1467) şi a urmaşilor săi, care întăresc mănăstirii Cozia sate şi bălţi de pescuit în lunca Dună-

https://biblioteca-digitala.ro

rii, de la Săpatul (iezerul Călăraşi), pînă la gura Ialomiţei, şi în sus, pe malurile acestei ape, unde se efectuau adevărate colonizări şi deschideri de „slobozii", necesare îndesirii populaţiei acestui ţinut de margine. La aceasta contribuiau în largă măsură şi bogatele şi variatele resurse naturale (păşuni, lemn, peşte, apă) ale bălţilor dunărene şi văii largi a Ialomiţei, culoare de veche populare care străbat sau limitează stepa.

Un rol important în creşterea populaţiei acestui ţinut l-au deţinut daniile domnitorilor români, acordate boierilor şi ţăranilor (moşneni) care s-au distins în luptele cu turcii purtate în aceste locuri.

Ca un laitmotiv se repetă, în actele dė danie şi întăririle de proprietăţi acordate pe aceste meleaguri mănăstirilor, boierilor şi funcţionarilor domneşti de către domnitorii munteni, timp de 300 de ani, expresiile : din moş-strămoşi, ocină de sus şi de jos, de rîu, din cîmp, din apă (luncă) şi din vatra satului, din pădure şi de peste tot hotarul, expresii care reflectă, pe de o parte, continuitatea unui curent vechi de populare, iar pe de altă parte, varietatea şi abundenţa resurselor de trai care au atras şi menţinut pe om strîns legat de aceste locuri, constituite în unitate administrativ-teritorială aparte.

Pe teritoriul acestui vechi ţinut românesc de şes au trecut şi s-au întreţăiat două din cele mai importante drumuri militare şi de comerţ ale evului mediu, care de fapt urmau vechiul traseu din antichitate : unul este *drumul Brăilei* sau al negustorilor braşoveni, care se lăsa de la Gherghiţa, pe valea Ialomiţei[1], pe care o însoţea pînă la confluenţa ei cu Dunărea,

[1] Cit de importantă trebuie să fi fost această rodnică vale largă a Ialomiţei, care străbătea în antichitate stepa singuratecă, întocmai ca o oază lungă de 200 km şi lată de 3—5 km, care şi-a dat numele ţinutului pe unde trece, se poate deduce din cele peste 13 staţiuni şi puncte arheologice care însoţesc malurile ei de la Dridu la Crăsani, Gh. Doja, Ograda şi Gura Ialomiţei. V a s i l e P â r v a n, în lucrarea sa *Getica — o protoistorie a Daciei* (p. 264—750), derivă numele presupusei cetăţi Netindava sau Nepitdava din numele vechi geto-tracic al Ialomiţei—Naparis— iar pe acesta din probabilul Napaei, numele unor populaţii scitice, care chiar dacă n-au locuit pe aici, cel puţin vor fi trecut şi aşezat temporar în aceste părţi ale rîului menţionat ; aşadar, aşezări, populaţii şi drumuri, legate de ospitaliera vale ialomiţeană, continuate şi concretizate într-un ansamblu teritorial, constituit în evul mediu sub forma de ţinut românesc, cu principale funcţii de apărare şi de producţie în sud-estul ţării.

https://biblioteca-digitala.ro

unde se dezvoltase cel mai mare port şi centru al comerţului cu lînă, peşte şi vite — Tîrgul sau Oraşul de Floci, prima capitală a judeţului, şi altul, *drumul Silistrei*, în curmeziş, care cobora de la Brăila şi traversa de la nord la sud Bărăganul şi valea Ialomiţei, pe la Slobozia — primul tîrg şi centru agricol deschis la începutul secolului al XVII-lea în inima stepei —, ajungînd apoi la Călăraşi, de unde continua prin Peninsula Balcanică, pînă la Constantinopol. În veacurile XVI-XVIII, Ialomiţa face parte din cele 12 judeţe ale Ţării Româneşti.

Pe harta din 1700 a stolnicului Constantin Cantacuzino figurau aproximativ 30 de localităţi, acestea, probabil, cele mai importante, aşezate pe mănoasa vale a Ialomiţei, inclusiv zona de confluenţă a Prahovei şi rîului Sărata, care cuprindea drumurile coborîtoare din părţile carpatice către Dunăre. Cît de însemnat a fost culoarul de aşezări aşternut în estul şesului dunărean, de-a lungul Ialomiţei inferioare, care aici însemna belşug şi apă, locuri de popas şi de aşezare, drum de trecere şi de legătură pentru viaţa de secole a unor oameni dîrzi în luptă cu asprimea iernilor şi arşiţa verilor, dar şi cu oprelişte istoriei, ne-o declară marele istoric al neamului, N i c o l a e I o r g a [2]: „Ialomiţa — afirmă el — a făcut parte din elementul de avangardă al expansiunii româneşti de la munţi spre Dunăre; aici s-au întîlnit două influenţe: cea de la nord — viguroasă — a cuceritorilor, şi cea de la sud — modelatoare — a civilizatorilor". Este vorba, firește, de contopirea aici, ca de altfel în întreg şesul dunărean, a civilizaţiei autohtone — geto-tracice — cu cea latină, a cuceritorilor romani, venită din sud-vest, şi cu influenţele ulterioare, religioase şi lingvistice, de la slavii de sud şi din Bizanţ, cărora li se alătură apoi influenţa apăsătoare (politică, militară şi social-economică) a turcilor, din veacurile XV—XVIII.

Linia Dunării, de-a lungul căreia se ţesuse în antichitate şi evul mediu o densă reţea de aşezări, schimburi şi drumuri transversale, începe să joace un rol mai activ în viaţa ţinutului în perioadele de linişte şi de libertate a comerţului, după pacea de la Kuciuk-Kainargi (1774), dar mai cu seamă după

[2] Conferinţă ţinută în iunie 1929 la Călăraşi şi consemnată de ziarul „Ecoul" la data respectivă.

https://biblioteca-digitala.ro

tratatul de la Adrianopol (1829), care au limitat şi apoi au desfiinţat monopolul turcesc din ţările române, introdus la începutul veacului al XVI-lea. În acest timp, principala localitate a judeţului era Oraşul de Floci, important tîrg de peşte pînă la 1500 [3] şi cea mai însemnată piaţă internă a ţării pentru comerţul cu lînă, de la care şi-a luat şi numele.

La sfîrşitul secolului al XVIII-lea, din motive militare, mişcarea comercială de la gura Ialomiţei s-a restrîns foarte mult, astfel încît reşedinţa judeţului se mută în extremitatea vestică, în tîrguşorul Urziceni, tot pe apa Ialomiţei, spre a fi mai aproape de capitala ţării şi deci mai în siguranţă decît la Dunăre.

În ultimul sfert de veac al secolului al XVIII-lea asistăm la reforme înnoitoare în viaţa judeţului, datorate domnitorului Alexandru Ipsilante (1774—1782 şi 1796—1797), care reorganizează administraţia, fiscalitatea, justiţia şi învăţămîntul conform cerinţelor noi ale clasei burgheze în ascensiune în faza de început a dezvoltării capitalismului comercial în Principatele Române. În 1778, pe timpul domnitorului menţionat mai sus, judeţul cuprindea 127 de sate, răspîndite în 7 plăşi : Lichireşti (Călăraşi), Stelnica, Oraşul (de Floci), Slobozia, Gîrbovi, Jilavele şi Dridu. După cum se vede, el avea o formă neregulată, întinzîndu-se de-a lungul braţului Borcea şi a văii Ialomiţei, pînă la Dridu, şi foarte mult în cuprinsul Bărăganului central, unde plăşile Oraşul şi Gîrbovi includeau sate din fostele judeţe învecinate : Slam-Rîmnic (Rîmnicu Sărat), Buzău şi Prahova. La vest se învecina cu judeţul Ilfov, de care-l despărţea valea superioară a Mostiştei.

La sud-vest, cîmpul Furciturilor — Gălăţui, cu satele din vestul plăşii Borcea, deşi parte integrantă a Bărăganului ialomiţean, alcătuia totuşi o plasă separată, a Ciocăneştilor, aparţinînd judeţului Ilfov. În acest timp, viaţa economică a ţinutului, beneficiind de slăbirea monopolului turcesc, începe să se învioreze ; la Dunăre şi Borcea, din necesitatea comerţului care se dezvoltă pe Dunăre, iau fiinţă schele numeroase, între care

[3] Din însemnările de vamă ale negustorilor braşoveni rezultă că „flocenii" făcuseră mai întîi comerţ cu peşte. În 1490 se menţionează că aceştia veneau cu carele de peşte pînă la Braşov, de unde cumpărau postav (N. I o r g a, 1925, p. 152).

https://biblioteca-digitala.ro

mai principale sînt Oraşul de Floci, Berleşti, Plopi, Stelnica, Tîmbureşti şi Călăraşi. Pe malul Borcei şi pe axa Ialomiţei se instituiseră şapte căpitănii militare, cu dublă funcţiune, pază comercială şi vamă pentru produsele exportate, în folosul domniei şi administraţiei centrale : Oraşul (de Floci), Slobozia, Grindul Făgăraşanului, Fundul Danţului sau Fundul Crăsani, Urziceni, Lichireşti (Călăraşi) şi Stelnica.

La această dată — 1778 — reşedinţa ţinutului era deja mutată la Urziceni, cum se confirmă şi în *Dicţionarul geografic al judeţului Ialomiţa* (I. P r o v i a n u, 1897, p. 162). În perioada din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, teritoriul judeţului ajunge teatru de luptă între armatele ruseşti şi cele turceşti. Sînt cunoscute atacurile de la Ulmu (1806) şi Obileşti (1807), în care turcii, bătuţi, sînt alungaţi peste Dunăre, nu mai înainte ca trupele otomane, în retragere prin Ciocăneşti, Călăraşi şi alte localităţi limitrofe, să jefuiască avutul oamenilor, aducînd nesfîrşite suferinţe locuitorilor ce se aflau în aşezările de pe stînga fluviului (rechiziţii de animale şi grîne, băjenire, boli — ciumă, prădăciuni, incendii etc.).

În acest sumbru sfîrşit de veac al secolului al XVIII-lea, care găseşte ţările române sleite de puteri, în special Cîmpia Dunării, slab populată şi slab dezvoltată din cauza cruntei exploatări, a războaielor şi bolilor (ciuma), o singură licărire de lumină culturală s-alătură progresului economic, care începe să se înfiripe prin intensificarea comerţului intern şi a exportului către ţările Europei central-vestice : învăţătura de carte. La Poiana, „loc cu primejdie de ale răzmiriţei", depărtată la 60 km vest de gura Ialomiţei, este menţionată documentar [4], în 1775, înfiinţarea unei şcoli săteşti pe lîngă biserica din localitate, cu doi preoţi şi un dascăl, cu menirea de a forma slujitori ai altarului, dar şi dascăli pentru şcolile laice, atît de necesare pentru luminarea locuitorilor acestui colţ de ţară, îndepărtat de centrele pregătitoare existente, de la Bucureşti, Snagov şi Rîmnicu Sărat [5].

[4] Hrisov în limba slavă din 8.VI.1803, Arh. stat., dosar 45, din 1800—1805.

[5] O asemenea şcoală din mediul rural, ca cea de la Poiana — Ialomiţa, mai fusese înfiinţată în 1746 de către mitropolitul Neofit, la Pătroaia, judeţul Dîmboviţa, socotită una din cele mai vechi şcoli din Ţara Românească, plata dascălului făcîndu-se din taxele percepute la tîrgul respectiv, de la producătorii locului.

https://biblioteca-digitala.ro

Este demn de reținut faptul că la 1832, o dată cu introducerea învățământului de stat în județe, prevăzută de Regulamentul Organic, la Urziceni, la fel, se menționează un dascăl de carte — Mihalcea, care funcționa încă dinaintea acestei date. De asemenea, la Călărași, devenit capitală de județ în 1833, ia ființă în 1837 prima școală românească, condusă de dascălul Ion Gherasim Gorjanul (mutat de la Vălenii de Munte), care scoate, dintr-un efectiv de 80 de elevi cursanți în anul școlar 1838—1839, prima serie de 17 învățători, pentru luminarea satelor din județul Ialomița [6].

Împărțirea administrativă a județului în șapte plăși a durat pînă în 1832, cînd reforma administrativă adusă de Regulamentul Organic a fixat numai patru plăși: Borcea, Balta, Ialomița și Cîmpul. Cu acest prilej, plasa Ciocănești, care aparținuse ținutului Ilfov pînă în 1832, trece la Ialomița, după această dată fiind inclusă plășii Borcea.

Reședința județeană a fost designată în orășelul Călărași, port și centru militar de pază și poștă al drumului Brăila — Silistra — Istambul, orășel care a început să se dezvolte rapid, prin exportul masiv pe apă al grînelor din Bărăgan, către țările central-vestice ale Europei. Pe aici treceau drumurile comerciale ce veneau din Transilvania și de la București către valea Dunării și Balcani, dar și cele transhumante și locale de legătură cu fluviul, care devenise principală axă economică a comerțului intern și extern după 1829.

Mutarea, în 1832, a reședinței județene de la Urziceni la Călărași se explică prin procesul gravitării economice, crescînde, a hinterlandului cerealier al Cîmpiei Române către orașele-porturi de pe marele fluviu, devenit în etapa dezvoltării capitalismului comercial din țările române în secolul al XIX-lea principală arteră polarizatoare a centrelor de depozitare și export al grînelor. Cazul schimbării rezidențiale de la Urziceni la Călărași nu este unic; asemenea deplasări ale reședințelor pe axa Dunării s-au petrecut în secolul trecut și cu alte județe din Cîmpia Română: pentru ținutul Vlașca de la Găești la Giurgiu, pentru Teleorman de la Roșiori la Tr. Măgurele, iar pentru Mehedinți de la Cerneți la Tr. Severin.

[6] Vezi *Buletinul inspectoratului școlar și al Casei corpului didactic din județul Ialomița*, nr. 1/1970, Slobozia, p. 14—26, filele pentru istoricul învățământului, semnate de profesor Anatol Ghilea, din Căzănești.

https://biblioteca-digitala.ro

La recensământul din 1890, judeţul avea o suprafaţă de 8 055, 20 km şi o populaţie de 146 630 de locuitori, din care numai 16,5% erau ştiutori de carte.

În secolul următor, după ce populaţia se mai măreşte şi aşezările se înmulţesc, judeţul Ialomiţa se reorganizează din nou din punct de vedere administrativ.

După primul război mondial, el este alcătuit din cinci şi apoi opt plăşi (Călăraşi, Lehliu, Slobozia, Ţăndărei, Căzăneşti, Feteşti, Urziceni şi Dragoş Vodă), cuprinzînd la 1 iulie 1937 patru oraşe şi 149 de sate.

La începutul anului 1968, împărţirea administrativ-teritorială a ţării în regiuni şi raioane, devenind necorespunzătoare cerinţelor noastre economice şi sociale din etapa actuală de dezvoltare, a fost desfiinţată şi înlocuită cu o reţea organizatorică pe judeţe, oraşe şi comune, unităţi mai apropiate, prin conţinutul şi forma lor, de tradiţia istorică şi realităţile geografice, economice şi demografice din ţara noastră.

Ca urmare, judeţul Ialomiţa este reorganizat aproximativ în limitele fostei regiuni administrative cu acelaşi nume din 1950 avînd, de data aceasta, ca reşedinţă oraşul Slobozia, desemnat în mod special pentru poziţia sa centrală, favorabilă investiţiilor şi relaţiilor avantajoase, în scopul dezvoltării armonioase a acestui teritoriu, în trecut înapoiat. Tot în 1968 se declară oraş localitatea Ţăndărei, centru feroviar, agricol şi industrial, situat aproape de vechiul vad comercial şi de tranzit al tîrgului de la gura Ialomiţei, azi dispărut. Vechea funcţie de legătură a acestui vechi centru a fost preluată în condiţii noi şi amplificată, pe de o parte, de orăşelul Ţăndărei, principal nod de comunicaţii în estul judeţului, iar pe de alta de podul rutier transdunărean de la Giurgeni—Vadu Oii, deschis, în 1970, tranzitului intern şi internaţional către litoral şi portul maritim Constanţa.

În colţul de nord-vest, oraşul şi nodul feroviar şi rutier al Urzicenilor, fosta reşedinţă judeţeană şi căpitănie de scaun din secolul al XVIII-lea, a fost inclus, împreună cu zona agricolă înconjurătoare, judeţului Ilfov, pentru motive de gravitare economică spre capitală, iar înspre vest, limita judeţului Ialomiţa s-a retras mai spre răsărit de valea Mostiştei, datorită

https://biblioteca-digitala.ro

aceleiaşi influenţe puternice a oraşului Bucureşti, care a cuprins în raza lui de atracţie imediată întreg Bărăganul Mostiştei.

Încheind aici succinta evoluţie istorică a judeţului Ialomiţa, o concluzie se impune : ţinut de şes, format o dată cu închegarea şi consolidarea politică a Ţării Româneşti în secolul al XIV-lea, această unitate teritorială s-a dezvoltat ulterior prin colonizările efectuate de domnitor şi mănăstiri, ca şi prin daniile făcute boierilor şi ţăranilor în secolele următoare, datorită, pe de o parte, funcţiei sale de scut apărător pe linia Dunării şi la gura Ialomiţei în vremuri de războaie şi invazii, iar pe de alta, rolului său de zonă de tranziţie şi legătură, sub raportul transhumanţei şi comerţului, între regiunile carpatice şi cele dunărene.

Astăzi, cînd judeţul Ialomiţa este organic încadrat în diviziunea naţională a muncii şi beneficiază de mari investiţii pentru dezvoltarea corelată şi armonioasă a industriei şi agriculturii, precum şi de legături trainice cu capitala, cu zonele limitrofe ale cîmpiei şi dealurilor subcarpatice şi cu Dobrogea, prin două magistrale de comunicaţii internaţionale, perspectivele sale de dezvoltare sînt şi mai puternice ca în trecut.

În plus, reşedinţa de azi a judeţului beneficiază de o centralitate aproape matematică şi, prin aceasta, de o condiţie obiectivă în repartiţia raţională a forţelor de producţie, în scopul realizării unei dezvoltări echilibrate şi armonioase a Bărăganului ialomiţean în perioada socialistă.

Limitele actuale închid o suprafaţă de 6 211 km², ceea ce reprezintă 2,6% din teritoriul întregii ţări, cu aproape 2% din populaţia ţării, cifre relativ mici, dar bine ilustrate sub raportul potenţialului economic.

În sud şi est, limita judeţului o formează, pe 171 km, Platforma Prebalcanică, înălţată ca o prispă de 100 m peste nivelul bălţilor Dunării, din care mai întîi sectorul de 36 km, dintre gura Mostiştei şi punctul Chiciu, despărţitor de R. P. Bulgaria, şi apoi malul înalt, dobrogean, pe 135 km, de la Chiciu pînă la 5 km nord de Giurgeni.

De acolo, marginile sale, convenţionale, se desfăşoară în largul Bărăganului central, trecînd pe la sud de localităţile

https://biblioteca-digitala.ro

Victoria, Bărganul, Roşiori şi Tovărăşia, despărţindu-l de judeţul Brăila.

De aici, pe la nord de Cocora şi pînă la nord de Grindu, o limită, tot convenţională, îl desparte de judeţul Buzău, pentru ca de la Grindu în sud, linia vestică, despărţitoare de judeţul Ilfov, să traverseze perpendicular valea Ialomiţei, pe la est de Axintele, vest de Sălcioara, Lehliu şi Lupşanu, pînă la Valea Argovei, Iezerul Mostiştei şi lunca Dunării (vest de satul Dorobanţu).

În acest areal de şes, care înaintează ca un promotoriu plat şi monoton în concavitatea bălţii Dunărea — Borcea, judeţul Ialomiţa cuprinde cea mai mare parte din cîmpurile Bărăganului sudic şi central, în întregime lunca Dunării dintre vărsarea Mostiştei şi Giurgeni — Vadu Oii, precum şi trei sferturi din valea largă a Ialomiţei inferioare, subunităţi geografice bine individualizate în teritoriul administrativ.

II. RELIEFUL ŞI GEOLOGIA

Între limitele amintite, judeţul este amplasat pe un relief predominant de cîmpie, incluzînd Bărăganul de sud sau Bărăganul propriu-zis şi jumătatea sudică a Bărăganului central; la acesta se mai adaugă relieful de luncă şi baltă, corespunzător văii Ialomiţei, Dunării şi Bălţii Borcea. Raportul dintre teritoriul de cîmpie şi cel de luncă este de 2/1.

Aşadar, relieful judeţului Ialomiţa se impune nu prin varietatea de forme şi altitudini, ci tocmai prin monotonia sa, o cîmpie netedă, întreruptă din loc în loc de numeroase concavităţi — crovurile — şi proeminenţe — dunele de nisip şi movile care se profilează pe linia netedă a orizontului „... ca muşuroaie de cîrtiţă uriaşe ...” a căror urzeală e taina trecu-

https://biblioteca-digitala.ro

tului şi podoaba pustietăţii. De la Movila Neacşului de pe malul Ialomiţei, pînă la Movila Vulturului din preajma Borcii, ele stau semănate în largul cîmpiei ca străvechi şi tăcute santinele. Astfel arăta Bărăganul zilelor lui Al. Odobescu, pe care acesta l-a imortalizat în Pseudokinegheticos : un „ocean" fără margini peste care se legănau ierburile înalte, de cele mai multe ori pîrjolite de soare.

Acest relief relativ neted ascunde în el o suită de imagini care s-au succedat de-a lungul timpului, din care au rezultat, în formă finală, plaiurile mănoase de astăzi.

Un profil geologic pe direcţia nord—sud, efectuat între localităţile Ciochina pe Ialomiţa şi Lipniţa la sud, în R. P. Bulgaria, pune în evidenţă succesiunea stratelor din fundamentul Bărăganului, formate sub valurile unor mări care au populat cîndva acest teritoriu (fig. 1). Se observă cum depozitele mai vechi, care în apropierea Dunării sînt aproape la zi, se afundă sub altele mai noi spre nord, în groapa tectonică din faţa Carpaţilor, ceea ce face să se întîlnească la adîncimi diferite şi cu grosimi diferite.

Cu timpul, apele mării s-au retras, astfel că în prima parte a cuaternarului, pe teritoriul actualului judeţ se mai întîlneşte doar un simplu lac, a cărui existenţă a fost condiţionată de mişcările eustatice ale Mării Negre, în funcţie de care îşi mărea sau micşora suprafaţa. În acest lac s-au depus pietrişuri, nisipuri şi argile, care au format stratele de Fătăeşti, cele mai vechi (pleistocen inferior), nisipurile de Mostiştea şi pietrişurile de Colentina (pleistocen superior). Concomitent cu acestea, pe cîmpuri şi terase se formează loessurile şi depozitele loessoide, care sînt cele mai extinse depozite de cuvertură. O secţiune prin aceste depozite pe direcţia nord—sud, între Ciochina pe Ialomiţa şi Canlia (R. P. Bulgaria), pune în evidenţă succesiunea acestor depozite mai noi.

Activitatea lacului care a dăinuit aici se stinge complet la sfîrşitul cuaternarului, cînd pe actualul traseu al Dunării se mai întîlneşte doar un liman, un golf marin terminal (*Geografia văii Dunării româneşti*, 1969), cu dimensiuni apropiate de cele actuale. Este timpul în care se desăvîrşeşte configuraţia actualei reţele hidrografice de pe teritoriul judeţului. Zona de subsidenţă

https://biblioteca-digitala.ro

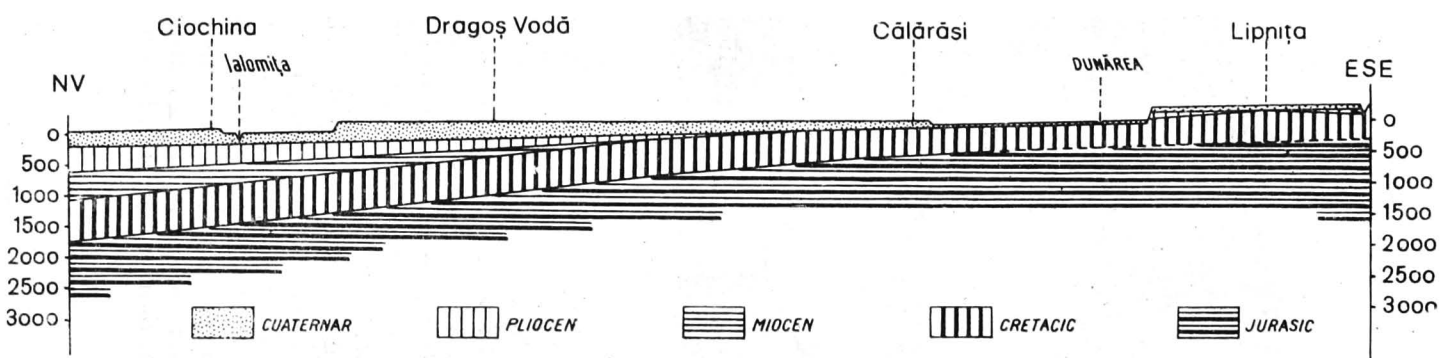

Fig. 1. — Secțiune geologică între Ciochina și sud de Lipnița.

https://biblioteca-digitala.ro

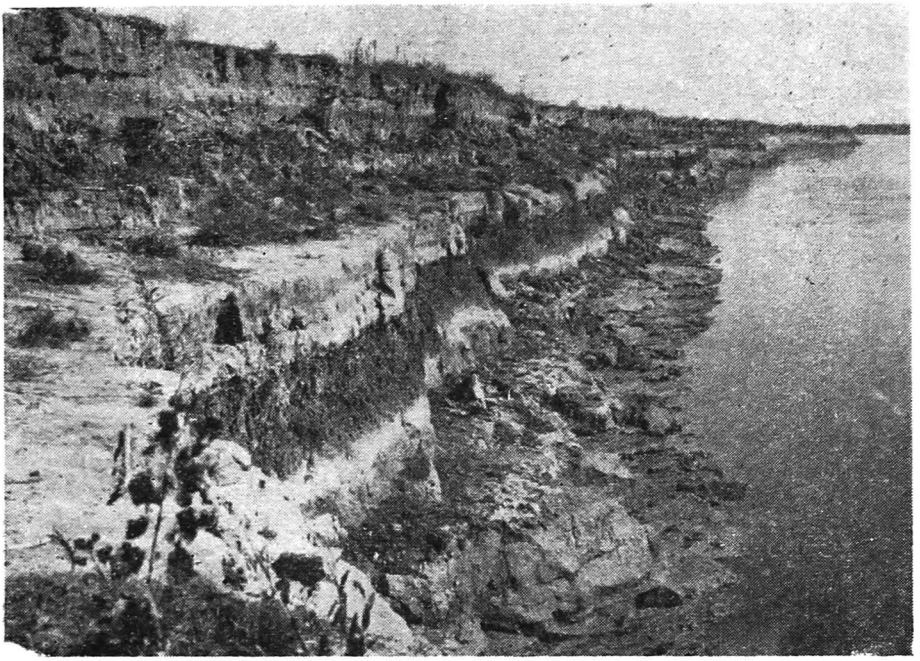

Fig. 2. — Brațul Răul, valea Dunării — terasete de nivel (foto V. S e n c u).

de la gura Siretului, masivul netezit dobrogean etc. forțează Dunărea să-și dirijeze cursul spre nord, pe de o parte, iar pe de alta, panta redusă a albiei și slaba rezistență la eroziune a depozitelor din Bărăgan (*Geografia văii Dunării românești*, 1969) au dat posibilitate fluviului să se despletească (formînd o luncă largă) în două brațe mari și să se ușureze de încărcătură, depunînd cu dărnicie aluviunile atît în interiorul, cît și în exteriorul acestora (fig. 2).

După definitivarea cursurilor rîurilor, un rol deosebit de mare în modelarea cîmpiei abia ieșită de sub apele mării l-a avut factorul climatic, și anume vîntul și precipitațiile. Vîntul, bătînd cu regularitate din nord, a înșirat valuri de nisip pe dreapta Ialomiței și a spulberat nisipul din albiile celor două ape peste partea de est a Bărăganului, înălțîndu-l, astfel încît sectorul acesta, denumit de V â l s a n Podișul Hagieni, domină

https://biblioteca-digitala.ro

cîmpia (G. V â l s a n, 1915 şi 1917). Mai mult, vîntul s-a asociat cu precipitaţiile, diseminînd pe suprafaţa cîmpiei o suită de concavităţi — aşa numitele crovuri — de forme şi mărimi diferite. Cu timpul, unele din ele s-au unit şi transformat în văi secundare, pe care P. C o t e ţ (1956) le-a denumit văi de tip „furcitură", în care apa stagnînd dă o notă de veselie cîmpiei. Aici crovurile sînt cunoscute popular sub denumirea de padine, ceea ce este tot una cu „găvanele", întîlnite la vest de Argeş.

Aşadar, „monotonia" Bărăganului nu este desăvîrşită, pentru că în realitate microrelieful caracteristic — dunele de nisip, crovurile, văile minore în care s-au instalat numeroase iazuri — introduce o notă de varietate, care-i întregeşte personalitatea. Modul lor de repartizare permite deosebirea a două unităţi de relief mai importante : Bărăganul de sud sau Bărăganul propriu-zis, care se extinde la sud de Ialomiţa pînă în Dunăre şi Mostiştea, şi partea sudică a Bărăganului central, la nord de Ialomiţa.

Dintre acestea, **Bărăganul de sud** oferă cea mai completă imagine a unui teritoriu de cîmpie. Suprafaţa sa relativ netedă este uşor înclinată spre sud şi est, direcţie indicată şi de orientarea cursurilor rîurilor, cu altitudini cuprinse între 30 şi 75 m, cele mai mari întîlnindu-se în sud-estul judeţului — Cîmpia Hagieni — datorită nisipurilor depuse ulterior care au înălţat-o. Pe suprafaţa Bărăganului de sud se întîlneşte cel mai tipic relief de crovuri (padine), de văi „furcitură", dezvoltate în special în partea de sud-vest a judeţului (Mostiştea, Barza), care se termină cu limane fluviatile (Mostiştea, Gălăţui) şi dune de nisip, dune care însoţesc Ialomiţa între Axintele şi Hagieni ca un brîu a cărui lăţime maximă atinge 10—15 km. Dacă rama nordică a acestei cîmpii se prezintă înălţată, datorită tocmai acestor dune, şi retezată de apele Ialomiţei cu un abrupt de cîţiva zeci de metri, cea sudică este mai coborîtă şi lăsată în trepte — terase — , prin intermediul cărora se face trecerea la luncă. Dunărea are în acest sector două asemenea trepte : cea mai veche —terasa a II-a, aflată la 23 m altitudine relativă, se dezvoltă între Mostiştea şi localitatea Independenţa, dincolo de care dispare ; cea mai nouă—terasa I, denumită „Călăraşi",

https://biblioteca-digitala.ro

după localitatea în dreptul căreia este mai bine reprezentată, are o altitudine care variază între 10 m la Ciocăneşti şi Călăraşi şi 13 m la Borduşani. Ea însoţeşte fluviul pe sectoarele Mostiştea pînă la Jegălia unde are o lăţime de 10—12 km, apoi dispare pînă la Cegani, ca să reapară mai departe pînă la Călmăţui. Trecerea de la luncă la terasă se face printr-o punte de 6—7 m, abruptă şi cu deschideri ca urmare a subminării în primul sector, sau festonată în cel de al doilea, din cauza meandrărilor Borcei. Pe acest ultim sector, pe podul terasei se observă acumulări de nisip sub forma unor mici coline, înalte de 10—15 m, orientate nord—sud şi separate de depresiuni interdune, ori presărate, ca şi în cazul cîmpului, cu depresiuni de terase (crovuri).

La nord de Ialomiţa, **Bărăganul central** are o extensiune mai mică, cea mai mare parte a sa dezvoltîndu-se pe teritoriul judeţelor de la nord — Brăila şi Buzău. Caracteristicile reliefului sînt asemănătoare cu cele din Bărăganul propriu-zis. Deosebirea, însă, o întîlnim în formele minore ale acestuia — crovurile sau padinele, mai puţine la număr, şi dunele de nisip, care lipsesc complet de pe cîmp. Pe de altă parte, terasa care însoţeşte Ialomiţa pe stînga capătă o extensiune mai mare în zona de confluenţă cu Dunărea, unde, de la est de lacul Strachina, pare a fi opera comună a acestor două rîuri. În acest ultim sector de confluenţă, terasa păstrează cam aceeaşi înălţime (10—12 m) şi acelaşi relief eolian, format prin spulberarea nisipurilor din luncă. La vest de Strachina, pînă la limita cu judeţul Ilfov, această terasă este mai redusă în suprafaţă şi presărată cu limane fluviatile, care prin prezenţa lor întregesc aspectul peisajului local.

Tot astfel precum cîmpurile Bărăganului, şi luncile, ca cea mai coborîtă treaptă de relief, îşi au pitorescul lor. Atît valea Ialomiţei, cît şi cea a Dunării apar ca două culoare lărgite (bineînţeles păstrînd proporţiile), asimetric dezvoltate, de-a lungul cărora se desfăşoară luncile, cu dimensiuni diferite şi cu o întreagă gamă de variaţii, consecinţa unui proces intens de aluvionare.

Înclinarea mică a reliefului şi natura depozitelor superficiale, slabe la eroziune, au permis acestor ape să meandreze

https://biblioteca-digitala.ro

pe suprafaţe întinse, să formeze maluri abrupte pe drepata şi prelungi pe stînga şi să creeze plăji, grinduri, depresiuni lacustre cu sau fără apă, înconjurate de vegetaţie de luncă, din care nu lipsesc sălcetele şi plopişurile.

Cu toate caracterele lor comune (asimetrie, lunci largi, pante mici, aluvionare intensă, lacuri şi vegetaţie de luncă), totuşi, fiecare dintre acestea — lunca Dunării sau cea a Ialomiţei — îşi are personalitatea ei, pusă în evidenţă atît prin dimensiunile, cît şi prin peisajele întîlnite.

Lunca Dunării se deosebeşte de cea a Ialomiţei prin lăţime apreciabilă (de la 6 pînă la 15 km), prin extensiunea mare a suprafeţelor ocupate în trecut cu ape, astăzi depresiuni relativ uscate, prin prezenţa grindurilor bine dezvoltate şi a grădiştilor care pot atinge chiar înălţimea primei terase şi prin însăşi prezenţa peisajului din cuprinsul bălţii cu o evoluţie interesantă. Toate acestea dau o notă distinctă luncii Dunării. Modul de asociere în lungul său a tuturor acestor particularităţi ne permite să deosebim mai multe sectoare :

Sectorul Mostiştea — Călăraşi este sectorul în care lunca atinge lăţimi de 6—7 km şi înălţimi care variază între 13 m în dreptul localităţii Dorobanţu şi 9 m la bifurcarea celor două braţe — Borcea şi Dunărea Veche — de la Călăraşi. În acest sector, unde grindul malului este foarte bine dezvoltat, cu înălţimi de 15 m, sînt prezente numeroase depresiuni lacustre de forme şi dimensiuni variabile, astăzi în cea mai mare parte desecate. „Rămăşiţe" din acestea, care cu timpul vor căpăta aspectul unor „relicte", se mai păstrează pe teritoriul fostelor lacuri Boianu şi Călăraşi, restrînse mult în suprafaţă şi amenajate ca lacuri piscicole.

Sectorul Călăraşi — Vadu Oii (corespunzător Bălţii Borcea), desfăşurat între două unităţi de relief care o domină prin înălţimea lor — Podişul Dobrogii (peste 100 m) la est şi Cîmpia înaltă a Hagienilor (peste 70 m) la vest, are aspectul unui culoar mult lărgit şi mărginit de pante repezi.

Acest sector cuprinde două aspecte : cel al luncii interne, din interiorul braţelor Dunării, Balta Borcei propriu-zisă, şi cel al luncii externe, din afara acestora.

https://biblioteca-digitala.ro

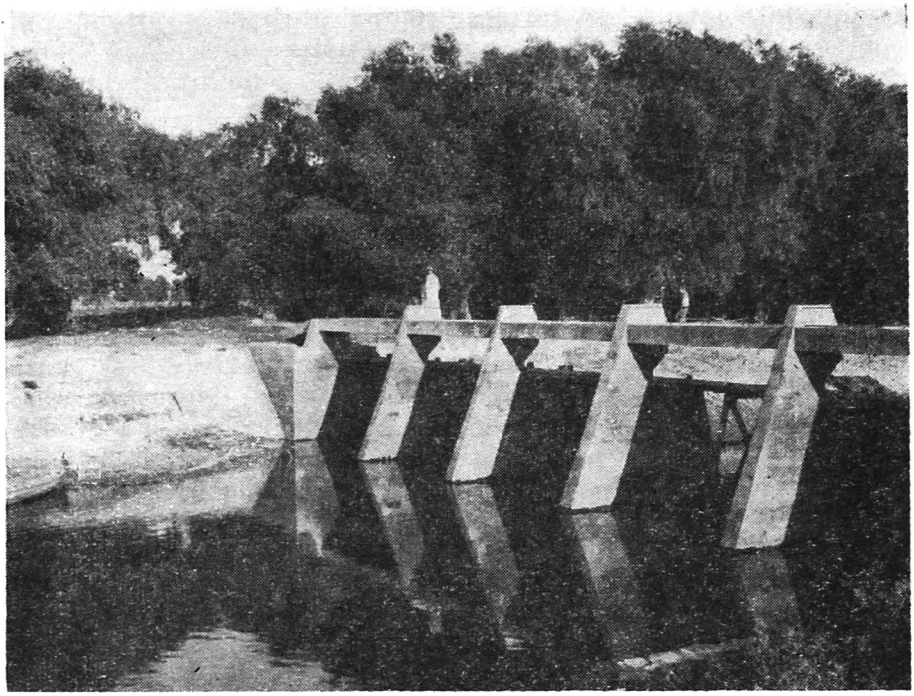

Fig. 3. — Privalul Saltava, digul, Balta Ialomiţei (foto V. S e n c u).

L u n c a i n t e r n ă se desfăşoară pe o lungime de 98 km şi este opera, în principal, a celor două braţe — Borcea pe stînga unită cu Răul şi Dunărea Veche pe dreapta — , în care sensul aluvionării este dirijat de la periferie spre interior, astfel încît depresiunile lacustre, contrar celor ce se întîlnesc în lunca externă, unde stau cuibărite sub fruntea teraselor sau a cîmpului, aici sînt situate în partea lor centrală (*Geografia văii Dunării românești*, 1969). Suprafaţa totală a luncii cuprinsă între aceste braţe este de 88 000 ha. O cercetare mai atentă a hărţii acestui teritoriu pune în evidenţă o puzderie de forme pozitive incipiente sau negative, dintre care unele s-au păstrat, altele s-au transformat, iar altele şi-au schimbat complet locurile iniţiale. Astfel sînt unele privale (fig. 3).

https://biblioteca-digitala.ro

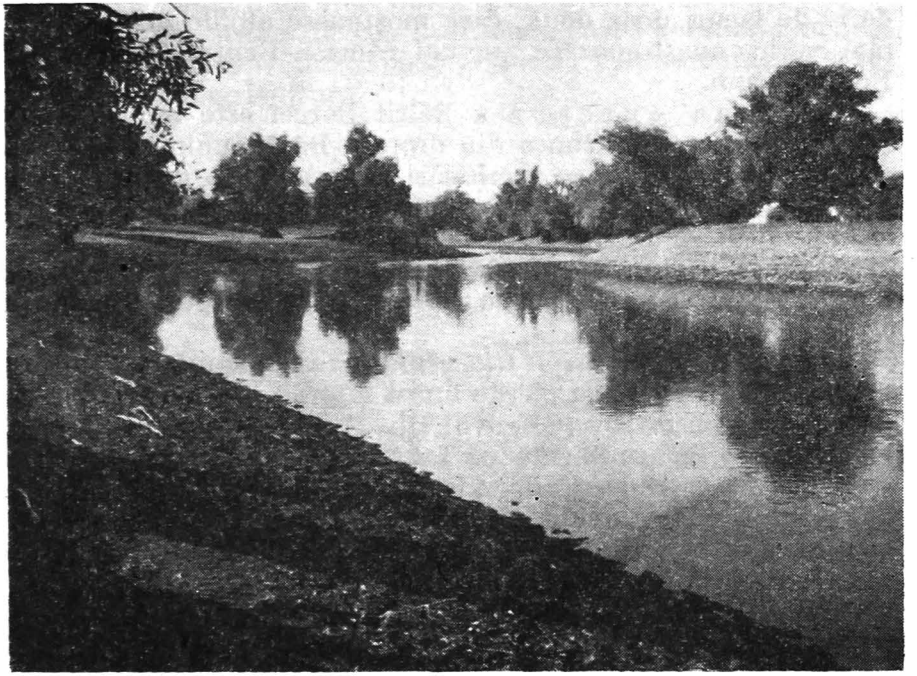

Fig. 4. — Braţul Alionte — Balta Ialomiţei (foto V. S e n c u).

Pînă nu demult, Balta Borcei era un domeniu al apei care stagna în numeroase depresiuni, privaluri, albii părăsite, un domeniu al stufărişului, al zăvoaielor de plop şi salcie, un domeniu de refugiu al apelor mari de viituri, care inundau suprafeţe întinse, din care se mai vedeau doar grindurile cele mai înalte, iar alteori numai coroanele sălciilor şi, în sfîrşit, un domeniu al pisciculturii (fig. 4).

Astăzi, denumirea de „baltă" a devenit aproape improprie, pentru că în urma amenajărilor făcute aceasta seamănă mai mult cu o „insulă" de Bărăgan „plantată" între cele două braţe, a cărei suprafaţă, în cea mai mare parte, este un cîmp cerealier fertil.

Suprafeţele de apă au fost mult reduse, noua geometrie a canalelor înlocuind braţele şi privalurile de odinioară. Din puz-

https://biblioteca-digitala.ro

deria de lacuri doar două, care moştenesc albiile unor cursuri mai vechi anastomozate, au mai rămas—Bentul Lătenilor şi Bentul Stînii.

Lunca externă a Bălţii Borcei este mult redusă, fiind mai dezvoltată lunca din dreptul Bărăganului, în care se pot observa numeroase rectificări sau tendinţe de rectificări de cursuri, ca şi o serie de martori de eroziune din terasa inferioară, decupaţi de Dunăre pe cînd meandra la nivelul acesteia, astfel încît păstrează aceeaşi înălţime. Asemenea martori se întîlnesc spre confluenţa cu Ialomiţa, în dreptul localităţii Vlădeni.

Sectorul Vadu Oii — Giurgeni, în care Dunărea, reunită într-o singură albie, îşi pierde lunca internă, din care mai păstrează doar un ostrov (Ostrovul Gîsca), parcă în favoarea celei externe care, la confluenţa cu Ialomiţa, capătă o mare extensiune. În urma amenajărilor făcute, lunca din acest sector mai păstrează lacul Coşcovata, amenajat pentru piscicultură, celelalte terenuri, ca din întreaga luncă, de altfel, fiind valorificate pentru agricultură.

Lunca Ialomiţei, comparativ cu cea a Dunării, este mult mai restrînsă în suprafaţă, cu lăţimi care variază între 3 şi 6 km. Tendinţa rîului de abatere spre dreapta i-a dat o notă de asimetrie, cu caractere de tinereţe mai evidente pe dreapta şi de maturizare pe stînga, unde este mai extinsă, mai înaltă şi mai evoluată. Panta mică şi natura depozitelor, slabe la eroziune, nisipurile de dune şi depozitele loessoide au determinat rîul să penduleze dintr-o parte în alta a luncii şi să rătăcească căutînd drumul spre vărsare, festonînd-o şi dantelînd-o cu numeroasele sale meandre. Ca urmare, în luncă pot fi observate cursuri părăsite, meandre colmatate, lacuri de luncă propriu-zise, în special pe dreapta, cuibărite sub fruntea cîmpului, înconjurate de vegetaţie acvatică şi zone mlăştinoase. Nici pădurea nu este absentă. De la Slobozia în amunte, pînă la limita vestică a judeţului, poate fi întîlnit, alături de zăvoaie, chiar şleaul de luncă, o pădure de luncă deja mai evoluată, care ocupă sectoarele mai bine dezvoltate şi mai puţin inundate de pe partea stîngă.

https://biblioteca-digitala.ro

Dacă pînă nu de mult lunca aceasta era o împărăţie a apelor revărsate, astăzi în cea mai mare parte acestea s-au restrîns, ca urmare a amenajărilor făcute, cedînd numeroase terenuri pentru agricultură.

CLIMA

Teritoriul judeţului Ialomiţa are un climat cu un pronunţat grad de continentalism, care se concretizează prin contraste mari de la vară la iarnă.

Aceste mari contraste se datoresc poziţiei geografice a Bărăganului, situat în partea de est a Cîmpiei Române, unde pătrund iarna, ca într-un imens fund de sac, aşezat între Carpaţi şi Balcani, masele de aer rece continental de pe întinsurile euroasiatice şi vara cele fierbinţi şi uscate dinspre Ucraina ori Mediterana şi Africa, care dau acestor teritorii o notă specifică de ariditate. Doar Balta Borcei, din estul judeţului, mai introduce o notă locală de ameliorare a contrastelor climatice, datorită poziţiei sale dintre cele două braţe ale fluviului.

Specificul climei judeţului Ialomiţa îl desprindem din valorile lunare şi anuale ale principalelor elemente climatice ca trăsături specifice judeţului pe care încercăm să le creionăm.

Judeţul Ialomiţa beneficiază de un *potenţial caloric ridicat*, de circa 125 kcal/cm^2, fiind cu puţin mai mic decît în zona de litoral. Aceasta este o consecinţă firească a duratei prelungite de strălucire a soarelui, care însumează anual 2 200 de ore, din care circa 1 500 se realizează numai în semestrul cald, aprilie-septembrie (O. Neacşa şi C. Popovici, 1969), ceea ce se suprapune peste perioada de vegetaţie.

https://biblioteca-digitala.ro

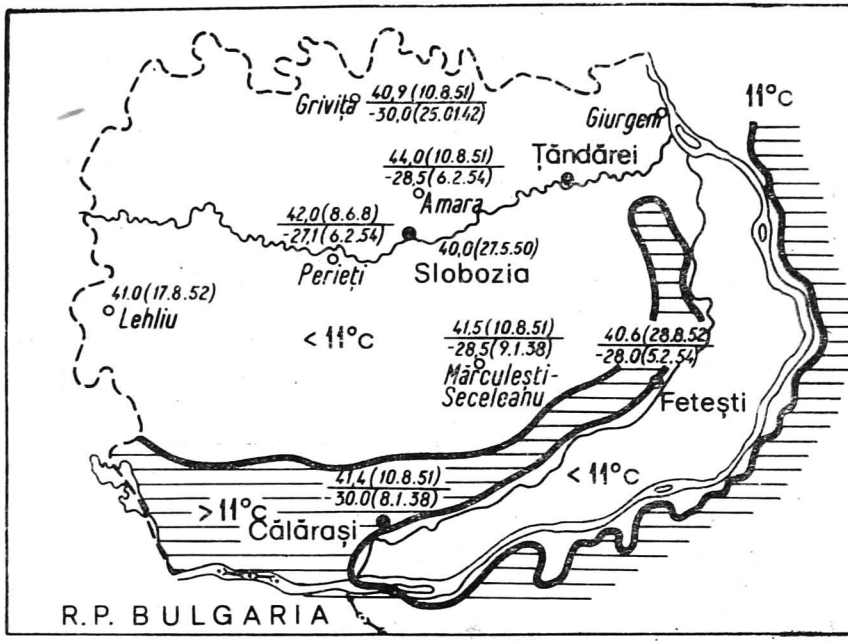

Fig. 5. — Izoterma medie anuală şi temperaturile externe absolute, pe teritoriul judeţului Ialomiţa.

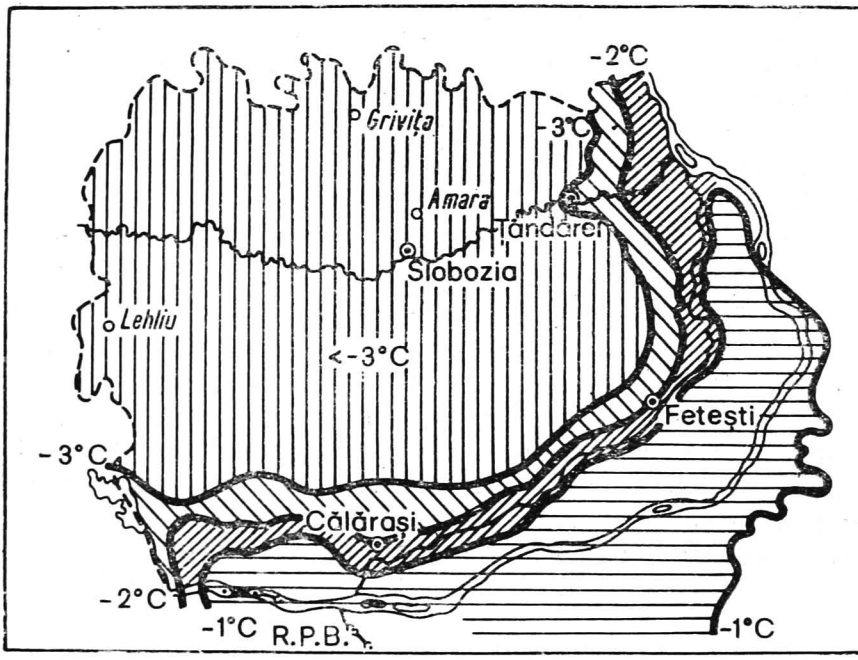

Fig. 6. — Izoterma medie a lunii ianuarie pe teritoriul judeţului Ialomiţa.

https://biblioteca-digitala.ro

Ca urmare a acestui fapt, județul Ialomița dispune de un *potențial termic* ridicat, ușor diferențiat local, în funcție de unitățile sale naturale — zona de luncă, baltă și cîmpul Bărăganului.

Astfel, *valorile medii anuale ale temperaturii aerului* pe teritoriul județului sînt cuprinse între 10 și 11°C (fig. 5). Izoterma de 11°C urmărește fruntea cîmpului Bărăganului și latura vestică a Bălții Borcea, lăsînd în lunca Dunării valori mai mari de 11°C, iar la nord de aceasta, pe cîmp și în baltă, valori mai mici de 11°C.

În timpul anului, temperatura aerului este într-o continuă evoluție, de la valori medii negative în intervalul decembrie-februarie, la valori pozitive în intervalul martie-noiembrie.

Luna cea mai rece este ianuarie, cînd valoarea medie a temperaturii coboară sub —3°C pe tot cîmpul și variază între 0° și —1°C în Balta Borcei, ca urmare a rolului apei de moderator al climei (fig. 6). De la an la an, însă, au fost luni de iarnă (ianuarie sau februarie) deosebit de reci, cînd mercurul termometrelor a coborît sub —28°C, ca în iernile 1938, 1941, 1942, 1950, 1954, 1956, 1969 etc. Acest lucru este determinat de staționarea pe teritoriul Bărăganului a maselor de aer rece stratificat, în care se dezvoltă inversiunile de temperatură, amplificate de prezența stratului de zăpadă. Valoarea minimă absolută a fost însă de —30°C, înregistrată la Griviția, în partea nordică a județului, la 25.I.1942, ca urmare a influenței uscatului, și Călărași la 8.I.1938, în sudul județului, efect neașteptat, dar determinat de influența orașului.

Luna cea mai caldă este iulie, în care valorile medii variază în jurul a 23°C (fig. 7). Izoterma de 23°C include în arealul său fruntea cîmpului și terasele Dunării. Cu toate acestea, valorile extreme, maxime absolute s-au înregistrat tot pe suprafața cîmpului, depășind la toate stațiile 40°C, aceasta fiind tot o consecință a influenței uscatului asupra mersului temperaturii. Sub influența invaziei aerului cald tropical dinspre Africa și Mediterana, ori a celui continentalizat și fierbinte din nordul Mării Caspice, suprafața Bărăganului se încinge ca o plită în zilele dogoritoare de vară, făcînd să urce neașteptat de mult

https://biblioteca-digitala.ro

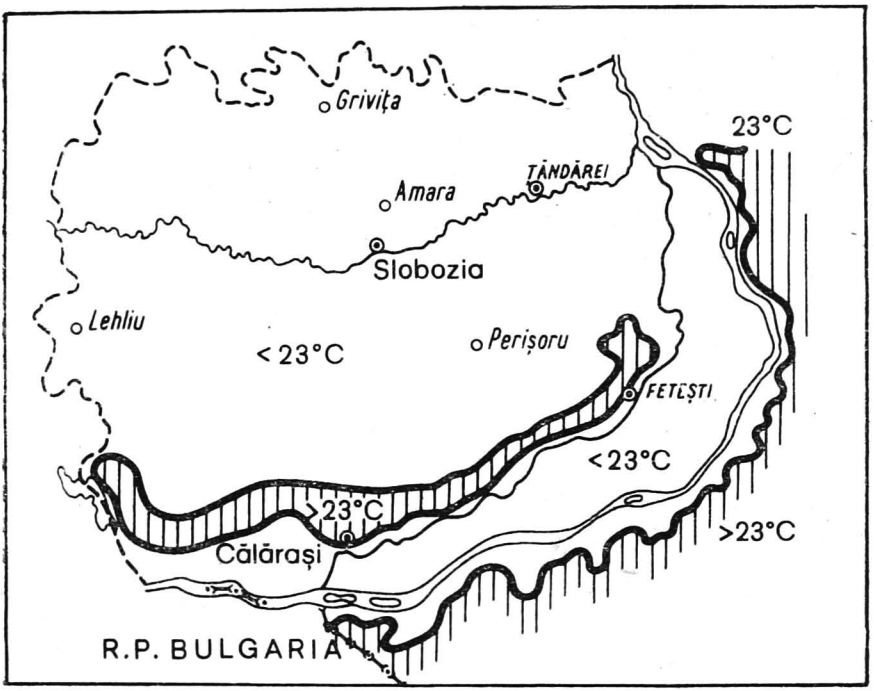

Fig. 7. — Izoterma medie a lunii iulie pe teritoriul judeţului Ialomiţa.

mercurul termometrelor. Ca urmare, se dezvoltă curenţi puternici de convecţie care înalţă plafonul de condensare şi măresc gradul de uscăciune. O astfel de situaţie s-a înregistrat în luna august 1951, cînd, la Amara, în jumătatea nordică a judeţului, şi la I.C.Frimu, pe Mostiştea, în extremitatea vestică a judeţului, s-au înregistrat 44°C, aproape cele mai ridicate temperaturi din ţară. Toate valorile maxime absolute înregistrate pînă acum au depăşit 40°C.

Pornind de la aceste contraste evidente de la iarnă la vară, ne dăm seama de valoarea amplitudinilor de temperatură, cel mai expresiv indice al gradului de continentalism. În general, pe teritoriul judeţului s-au înregistrat amplitudini medii care au depăşit 24—25°C şi amplitudini extreme care au întrecut

https://biblioteca-digitala.ro

68—70°C : 71. 0°C la Călăraşi, 70.9°C la Grivița, 69.1°C la Perieți-Misleanu, 70.0°C la Mărculeşti, 68.6°C la Feteşti etc.

Toată această gamă a valorilor temperaturii aerului, expresie a trăsăturilor climatice generale atît de variabile în timp şi spaţiu, prezintă un deosebit interes nu numai pentru specialiştii din domeniul agriculturii, dar şi pentru cei din construcţii, sistematizarea rurală şi urbană, drumuri şi poduri, telecomunicaţii etc.

Ca şi temperatura aerului, *precipitaţiile atmosferice* au un caracter continental, producîndu-se diferenţiat de la o lună la alta şi de la un an la altul.

Anual, pe teritoriul judeţului cad între 400 şi 500 mm de precipitaţii, cu circa 100 mm mai mult ca în Dobrogea. Cele mai mari valori s-au înregistrat pe cîmp, ca efecte al convecţiei termice din timpul sezonului cald, iar cele mai mici în luncă şi baltă, ca urmare a curenţilor descendenţi care iau naştere pe suprafeţele acvatice din cauza unei încălziri mai moderate aici (fig. 8).

În timpul anului, precipitaţiile înregistrează un maxim la sfîrşitul primăverii şi începutul verii (lunile mai-iunie), cînd însumează circa 1/4 din valoarea totală a acestora. În restul lunilor de vară, valoarea precipitaţiilor scade simţitor, avînd un minim în lunile august şi septembrie, ca urmare a predominării timpului senin şi uscat.

În general, ploile din sezonul cald sînt ploi de convecţie, determinate de încălzirea puternică a uscatului, sau ploi frontale, din cauza întîlnirii a două mase de aer cu caracteristici termice diferite, ceea ce face să fie foarte repezi, de scurtă durată, uneori cu caracter de aversă, însoţite de piatră (măzăriche, sau grindină), care produc mari pagube culturilor. Deşi frecvenţa ploilor de vară însoţite de grindină este relativ mică — se întîlnesc anual 1—5 cazuri, în special în zona de cîmp — este suficient să bată o singură dată piatra ca să compromită recolta.

Spre deosebire de aceasta, ploile de toamnă sînt de lungă durată, caracterizate printr-o cantitate mică de precipitaţii, care se infiltrează treptat în sol, formînd, alături de precipitaţiile

https://biblioteca-digitala.ro

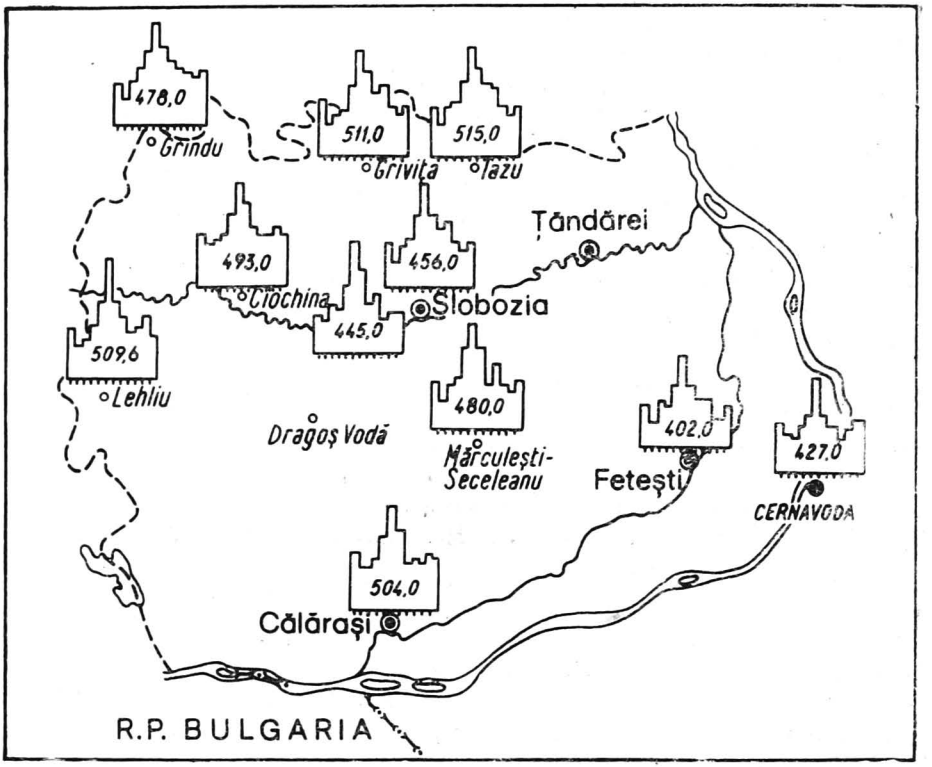

Fig. 8. — Repartiția lunară și anuală a cantităților medii de precipitații pe teritoriul județului Ialomița.

din timpul sezonului rece, rezerva de apă pentru anul următor.

În timpul sezonului rece, precipitațiile au un caracter mixt, ploi, lapoviță și ninsoare, însumînd circa 1/3 din cantitatea anuală de precipitații.

De la un an la altul valoarea precipitațiilor a variat foarte mult. Astfel, au fost ani, ca 1897, 1901, 1909, 1943 etc., în care cantitatea medie anuală a precipitațiilor a depășit 700 mm pe cîmp. Cea mai mare cantitate medie de precipitații s-a înregistrat la Mărculești, în 1943, de 1 048,1 mm, apoi la

https://biblioteca-digitala.ro

Slobozia în 1897, de 797.4 mm, la Călăraşi, în 1901, de 754.1 mm. De asemenea, cea mai mică cantitate medie anuală de precipitaţii s-a înregistrat în anii 1906, 1921, 1938, 1942, 1946, etc., cînd valoarea acestora a scăzut pe cîmp pînă la 250 mm : Slobozia 258.0 mm în 1942, Mărculeşti 317.6 mm în 1934 etc.

De mare importanţă practică sînt cantităţile maxime în 24 de ore. Astfel, analizînd situaţia de la 38 de staţii şi posturi pluviometrice de pe teritoriul judeţului, se constată că au fost situaţii cînd numai în 24 de ore s-au înregistrat valori pînă la 1/4 din cantitatea anuală de precipitaţii : Butoiu (com. Sf. Gheorghe) 110.0 mm la 25.IV.1935, Ciochina 105.3 mm la 13.VII.1941, Misleanu 153.0 mm la 5.IX.1924, Lehliu 130.4 mm la 24.V.1948, Lupşanu 105.0 mm la 3.III.1935, Grindu 110.0 mm la 25.VI.1935, Griviţa 115.9 la 3.II.1954, Călăraşi 149.4 mm la 1.VII.1915 etc.

Este interesant de reţinut faptul că din numărul total al ploilor cu cantităţi maxime în 24 de ore, 84 % cad în sezonul cald (martie-octombrie), iar din acestea 25 % cad numai în luna cea mai caldă a anului — iulie — , ca urmare a caracterului lor convectiv. Acest lucru poate avea adesea repercusiuni negative asupra vegetaţiei în general, dar mai ales asupra unor culturi (pepeni, pomi fructiferi, asupra florilor din grădini şi parcuri etc.).

O altă trăsătură caracteristică a climei judeţului Ialomiţa o formează *regimul vînturilor*.

Dintr-o analiză atentă a rozelor vîntului (fig. 9) se constată că vînturile dominante în cadrul judeţului sînt cele de nord în zona de cîmp (Griviţa 31.5 %, Slobozia 30.5 %, Mărculeşti 17.4 %) şi din direcţii paralele cu fluviu în lunca şi Balta Borcei (Călăraşi V = 16.4 %, N = 14.8 %, NE = 13.3%, Cernavodă NV 21.8 % şi NE = 19.5 % şi Hîrşova N = 15.0 %, SE = 17.0 %). Spre limita de vest a judeţului vînturile dominante devin cele de NE şi SV (Urziceni NE = 30 %, SV = 17.5%). Această situaţie se explică prin poziţia judeţului în partea de sud-est a Cîmpiei Române, la nordul căruia nu se află nici un obstacol, astfel încît se simt din plin vînturile cu dominanţă nordică şi nord-estică, în timp ce spre periferia sa vestică,

https://biblioteca-digitala.ro

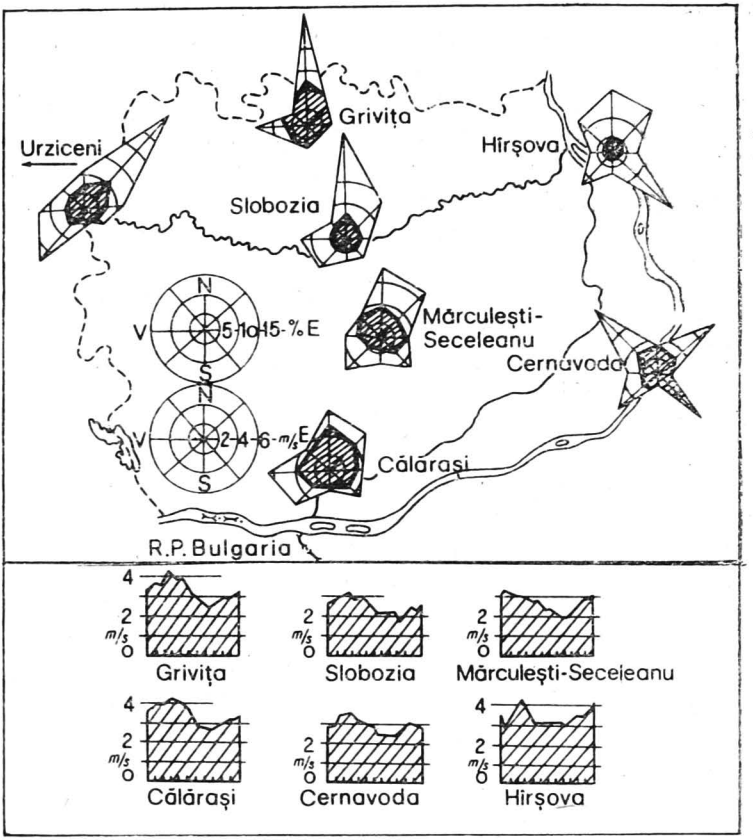

Fig. 9. — Frecvenţa şi viteza medie anuală a vîntului pe teritoriul judeţului Ialomiţa (sus) şi viteza medie lunară (jos).

acestea sînt deviate de curbura Carpaţilor, astfel încît devin dominante cele de nord-est.

În timpul anului însă, sensul circulaţiei atmosferice se schimbă, de la circulaţia continentală din nord-est, caracteristică sezonului rece, la circulaţia oceanică din vest şi sud-vest caracteristică sezonului cald. Aceasta face ca pe teritoriul judeţului să pătrundă mase de aer mai umede dinspre Marea Adri

https://biblioteca-digitala.ro

atică, Marea Mediterană şi Oceanul Atlantic, care aduc precipitaţii în special la începutul sezonului de vegetaţie.

Deşi sensul circulaţiei generale a atmosferei se schimbă de la sezonul rece la cel cald, totuşi, vînturile din nord şi nord-est rămîn dominante şi în sezonul cald al anului, însă cu o frecvenţă mai mică. De cele mai multe ori, vînturile din sectorul estic, cunoscute sub denumirea de *suhoveiuri* (vînturi uscate), sînt fierbinţi şi uscate. Asemenea vînturi au o frecvenţă anuală destul de redusă. Se înregistrează în medie anual 4—5 zile în jumătatea nordică a judeţului şi mai puţin în cea sudică. Au fost însă ani, ca 1925, 1927, 1929, 1945 şi în special 1950, cînd frecvenţa acestora s-a ridicat la 20—25 de zile pe cîmp şi 10—15 zile în lunca şi pe terasele Dunării (V. F e t o v şi colab., 1963). Acest lucru este de mare importanţă practică, întrucît, asociate cu seceta din sol, produc ofilirea şi moartea prematură a plantelor.

În ceea ce priveşte *viteza vîntului*, se poate spune că vînturile cele mai frecvente au şi viteza cea mai mare. Astfel, vînturile de nord bat cu o viteză de 4—5 m/s (Griviţa 5.3 m/s, Mărculeşti 3.6 m/s, Călăraşi 5.3 m/s.), după care urmează cele de nord-est cu 3—4 m/s. Vitezele cele mai mari ale vîntului se produc în timpul sezonului rece (peste 5 m/s), după cum cele mai mici în timpul sezonului cald (peste 3 m/s).

Din analiza valorilor orare ale vitezei vîntului (S. P a t r i c h i şi colab., 1965) se constată că în cursul zilei se înregistrează un maxim în timpul orelor de amiază ($12—14^h$), condiţionat de dezvoltarea puternică a convecţiei termice, care depăşeşte 3 m/s vara şi 5—6 m/s iarna, şi un minim în cursul nopţii, determinat de radiaţia mare a suprafeţei active şi instalarea inversiunilor de temperatură, cînd vitezele orare ale vîntului sînt sub 3 m/s. Situaţia aceasta este caracteristică pentru jumătatea nordică a judeţului şi pentru valea Dunării, ceea ce este de mare importanţă practică. Dacă se mai ţine seama de faptul că intervalul din zi cu viteze de peste 3 m/s este cuprins între orele 9 şi 19, în tot cursul anului, aceasta permite specialiştilor din agricultură să folosească energia eoliană pentru punerea în funcţiune a diferitelor motoare electrice necesare

https://biblioteca-digitala.ro

pompării apei pentru irigații din bazine sau din pînza freatică etc.

În afară de vînturile dominante, pe teritoriul județului Ialomița se mai înregistrează și mișcări locale ale aerului cu caracter de briză : noaptea dinspre cîmp spre luncă și baltă, iar ziua invers. Aceasta are, de asemenea, mare importanță, întrucît ele bătînd ziua de deasupra suprafețelor de apă ale Dunării, vin încărcate cu vapori pe care-i lasă pe terasele Dunării și fruntea Bărăganului, mărind astfel umiditatea aerului.

Primul îngheț de toamnă se produce în lunca Dunării și Balta Borcei în jurul datei de 1.XI. (fig. 10), adică cu aproximativ 10 zile mai tîrziu ca pe cîmp, unde apare din ce în ce mai devreme cu cît înaintăm spre limita de nord a județului (Mărculești 22.X., Dîlga 24.X., Griviția 27.X.) De asemenea, *ultimul îngheț* de primăvară se produce în jurul datei de 1.IV. în luncă și baltă și cu circa 10 zile mai tîrziu pe cîmp. Totodată, *cel mai timpuriu îngheț de toamnă* se produce în luncă și baltă în prima decadă a lunii octombrie, iar pe cîmp în ultima decadă a lunii septembrie, după cum *cel mai tîrziu îngheț de primăvară* se produce în luncă și baltă la începutul celei de-a treia decade a lunii aprilie, iar pe cîmp, spre sfîrșitul lunii aprilie, din ce în ce mai tîrziu cu cît înaintăm spre limita nordică a județului. Cu totul excepțional, pe cîmp există pericolul apariției înghețului și în prima jumătate a lunii mai.

Ca urmare a datelor medii și extreme de apariție și dispariție a înghețului, *durata medie a intervalului de zile fără îngheț* variază între 200 și 210 zile în luncă și baltă și între 190 și 200 de zile pe cîmp. În anii cu ierni scurte și blînde, durata intervalului fără îngheț se poate prelungi pînă la 240—250 de zile în luncă și baltă și pînă la 230—240 de zile pe cîmp și invers. În anii cu ierni grele și lungi, aceasta se poate scurta pînă la 160—170 de zile în luncă și baltă și pînă la 150—160 de zile pe cîmp.

În perioada de trecere de la sezonul cald la cel rece și invers, pe teritoriul județului sînt frecvente *brumele*. Cauza apariției lor este determinată atît de intensificarea circulației generale a atmosferei cu caracter continental, cît și de dezvoltarea răcirilor radiative puternice din timpul nopților de toamnă

https://biblioteca-digitala.ro

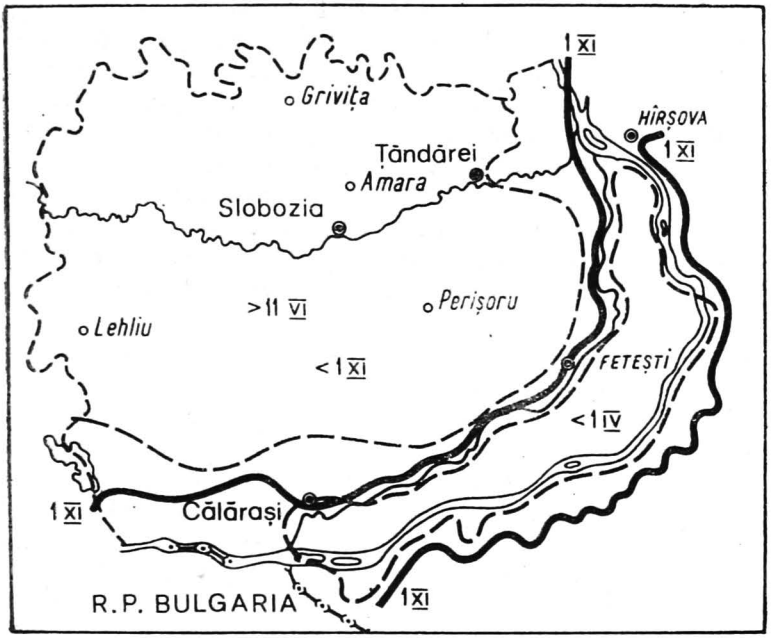

Fig. 10. — Prima (linie continuă) şi ultima (linie întreruptă) zi cu îngheţ pe teritoriul judeţului Ialomiţa.

şi primăvară, care urmează după zilele senine şi puternic însorite.

În general, prima brumă se produce la aceeaşi dată sau cu o săptămînă mai devreme în zona de luncă şi baltă şi cu 1—2 săptămîni mai devreme pe cîmp, comparativ cu primul îngheţ. De asemenea, ultima brumă se produce la aceeaşi dată sau mai tîrziu cu o săptămînă în zona de luncă şi baltă şi cu 1 — 2 săptămîni pe cîmp, comparativ cu ultimul îngheţ.

De-a lungul anilor au fost cazuri cînd primăvara, datorită unor intense invazii de aer rece, arctic sau polar, în luna mai au apărut îngheţuri la sol consemnate prin brume foarte tîrzii : Călăraşi 6.V., Feteşti G.A.S. 7.V., Feteşti oraş 11.V., Dîlga 12.V., Mărculeşti 24.V., Slobozia 24.V., Griviţa 24.V.

https://biblioteca-digitala.ro

În general, aceste brume sînt deosebit de păgubitoare, pentru că găsesc culturile în plină dezvoltare. O astfel de brumă a fost cea din 21—22 mai 1952, care a cuprins tot teritoriul județului, cu excepția luncii și bălții Dunării, unde s-au consemnat depuneri de rouă deosebit de abundentă. Această brumă a surprins cerealele în faza de înspicare, ceea ce a produs sterilitatea unui mare număr de flori. De asemenea, bumbacul, care nu rezistă la temperaturi $\leqslant 0°C$, a fost aproape complet compromis și reînsămînțat. Pagube au suferit și culturile de fasole, soia, pepeni, floarea-soarelui, pomii fructiferi (vișinii, caișii, piersicii, nucii) etc.

Anual, brumele se produc în circa 25—35 de zile în lunca și balta Dunării și în circa 35—45 de zile pe cîmp.

Pentru sezonul rece al anului, *stratul de zăpadă* este unul din fenomenele climatice caracteristice. Durata acestuia este condiționată de persistența temperaturilor negative, ca și de cantitatea de precipitații sub formă de zăpadă. De obicei, primul strat de zăpadă apare cu circa 10 zile mai tîrziu ca prima ninsoare și dispare mai devreme cam tot cu atîta. În general, prima ninsoare se produce la începutul lunii decembrie, iar primul strat de zăpadă în jurul datei de 10 decembrie. De asemenea, ultima ninsoare se produce în medie în a doua decadă a lunii februarie, iar ultimul strat de zăpadă la începutul acesteia.

Anual, stratul de zăpadă se menține în circa 30 de zile în zona de luncă și baltă și în circa 40 de zile pe cîmp. În iernile cele mai grele (1941, 1942, 1954), durata stratului de zăpadă a fost mai mare. Astfel, în iarna 1953—1954 aceasta s-a prelungit timp de 90 de zile.

Iarna, din cauza întîlnirii aerului rece continental cu cel mai cald mediteranean sau oceanic, peste teritoriul județului se produc viscole care spulberă zăpada de pe cîmp, troienind-o pe la adăposturi, la marginea localităților, căilor de comunicații, perdelelor forestiere, formînd cornișe prin văi și prin toate excavațiile reliefului. În aceste condiții, grosimea stratului de zăpadă devine neuniformă, de la cîțiva centimetri pînă la 10—30 cm sau mai mult. Grosimea maximă absolută a stratului de zăpadă depășește însă cu mult valoarea aceasta.

https://biblioteca-digitala.ro

Astfel, cea mai ridicată valoare, record pentru secolul nostru, s-a înregistrat în iarna 1953—1954, cînd a atins, la Călăraşi, 173 cm. Tot atunci, la Feteşti, a atins 91 cm, la Mărculeşti 66 cm, iar la Griviţa 104 cm. Din cauza vitezelor excepţionale ale vîntului (40—120 km/oră), zăpada a fost troienită, atingînd pe alocuri înălţimi de 4—6 m. Cele mai multe asemenea troiene au fost întîlnite în lungul căilor de comunicaţii perpendiculare pe direcţia Crivăţului. Aşa a fost cazul şoselei şi căii ferate Bucureşti — Lehliu — Feteşti care, traversînd judeţul, au fost transformate în adevărate căi albe cu dune de zăpadă, înălţate uneori pînă la coroana copacilor. Grosimea excepţională a cantităţii de zăpadă s-a datorat precipitaţiilor abundente din această iarnă, care numai în februarie 1954 au însumat 75—100 mm, ceea ce reprezintă circa 1/4 din cantitatea anuală.

Anual, viscolele se produc în medie în 4 (Călăraşi) pînă la 6(Griviţa) zile, aici fiind regiunile cu cele mai multe viscole din ţară. Cel mai mare număr de zile cu viscol se înregistrează în luna ianuarie sau februarie.

Datorită faptului că cele mai multe viscole sînt determinate de Anticiclonul Siberian, direcţia predominantă a vîntului în timpul lor a fost cea din nord şi nord-est (62% şi, respectiv, 29% pentru Călăraşi şi 86% şi, respectiv, 10% pentru Griviţa). Viteza medie a vîntului este mai mare pe direcţia predominantă : Călăraşi 13 m/s şi Griviţa 14 m/s pentru direcţia nord şi 12 m/s şi, respectiv, 13 m/s pentru direcţia nord-est. Vitezele maxime însă înregistrate în timpul viscolelor au fost cu mult mai mari. Ele au atins 20 m/s atît la Călăraşi, cît şi la Griviţa. Aceste viteze maxime se întîlnesc cel mai frecvent în lunile ianuarie sau februarie, cînd sînt şi cu cele mai multe viscole.

De obicei, cea mai mare cantitate de zăpadă căzută în timpul viscolului corespunde tot direcţiilor predominante ale vîntului, variind între 6.6 l/m² la Griviţa şi 8.5 l/m² la Călăraşi pentru direcţia nord şi 6.7 l/m² şi, respectiv, 6,8 l/m² pentru direcţia nord-est. Faţă de aceasta, cantitatea maximă absolută a atins 41.6 l/m² la Călăraşi şi 87.9 l/m² la Griviţa pe direcţia nord, ceea ce reprezintă o grosime a stratului de

https://biblioteca-digitala.ro

zăpadă dintr-o zi cu viscol de 42 mm/m² la Călăraşi şi 88 mm/m² la Griviţa.

Anual, în timpul viscolelor se înregistrează în medie 26—39 l/m² cantitatea de precipitaţii (Călăraşi 26.4 l/m² şi Griviţa 38.8 l/m²).

De-a lungul anilor, cel mai timpuriu viscol s-a produs în luna noiembrie (15. XI. 1918 şi 1942 la Călăraşi şi 15. XI. 1942 la Griviţa), iar cel mai tîrziu la sfîrşitul lunii martie şi începutul lunii aprilie (Călăraşi 30. III. 1910 şi Griviţa 17. IV. 1929).

Durata unui viscol în zile succesive poate ajunge pînă la 4 zile pe teritoriul judeţului, cu o frecvenţă de 2% la Călăraşi şi 3% la Griviţa. Cele mai frecvente însă sînt viscolele care ţin o zi, avînd o frecvenţă de 60% la Călăraşi şi 59% la Griviţa.

★

În concluzie, din punct de vedere climatic, pe teritoriul judeţului Ialomiţa se remarcă două aspecte — o climă continentală excesivă pe cîmp şi alta relativ moderată în zona de luncă şi baltă, cu contraste mari de la iarnă la vară, puse în evidenţă de fenomenele climatice caracteristice fiecărui sezon: vara cu temperaturi excesive, vînturi uscate şi totuşi cu rouă abundentă în lunci, cu precipitaţii maxime în 24 de ore la începutul perioadei de vegetaţie, cu ploi însoţite de măzăriche, grindină şi iarna cu temperaturi foarte coborîte, geruri mari, cu inversiuni de temperatură care se dezvoltă mult pe verticală, cu strat de zăpadă neuniform, ninsori însoţite de viscole cu viteze excepţionale, cu îngheţ şi brume dintre cele mai timpurii şi tîrzii etc. Deşi diferite şi relativ frecvente aceste fenomene, omul ştie că trebuie să lupte cu ele. Posibilităţile de azi însă, de-a prevedea şi preveni unele efecte negative, însoţite de o serie de măsuri corespunzătoare, printre care se înscriu în primul rînd irigaţiile, salvează de cele mai multe ori culturile.

https://biblioteca-digitala.ro

Teritoriul județului este străbătut de o rețea hidrografică majoră (*alohtonă*), ale cărei izvoare sînt mult depărtate în afara limitelor județului, ca și o rețea hidrografică minoră (*autohtonă*), proprie acestuia. Strîns legate de existența cursurilor de apă, sînt prezente o serie de lacuri naturale și artificiale. Aspectele morfohidrografice, hidrologice și chimice ale tuturor apelor de suprafață reflectă întru totul, după cum vom vedea, condițiile geografice locale (relief, litologie, climă etc).

Datorită aridității climei de pe teritoriul județului Ialomița, în care se dezvoltă rețeaua hidrografică de suprafață, uneori, în alimentarea sa, rolul principal îl au apele freatice, astfel încît între acestea se stabilește o strînsă corespondență.

Apele subterane. Caracteristicile litologice ale depozitelor cuaternare și chiar mai vechi (miocene și pliocene) de pe teritoriul județului Ialomița permit acumularea la diferite adîncimi a orizonturilor acvifere cu nivel liber (ape freatice) și sub presiune (ape subterane). Natura depozitului magazin, a orizonturilor pe care le străbat, ca și condițiile climatice specifice Cîmpiei Române de est în care se desfășoară arealul lor dau acestora o notă specifică, ceea ce se reflectă în primul rînd în gradul lor de mineralizare. Avînd în vedere acest lucru, ca și necesitățile practice imediate și sporite de alimentare cu apă potabilă, ori pentru industria locală și irigații, problema apei capătă aici, se poate spune, o importanță deosebită.

Cercetările hidrogeologice efectuate pînă în prezent au permis studierea apelor freatice și subterane sub mai multe

https://biblioteca-digitala.ro

aspecte şi raionarea lor după mai multe criterii, şi anume: depozitul magazin, adîncimea nivelului hidrostatic, gradul de mineralizare şi duritate, gradul de potabilitate etc.

Astfel, după particularităţile complexelor litologice (compoziţie litologică, granulometrie, permeabilitate, adîncimea stratului impermeabil), pe teritoriul judeţului Ialomiţa potfi deosebite (fig. 11):

— orizonturi acvifere din pietrişurile de Frăteşti; acestea apar în două benzi continui ce traversează judeţul de la vest la est, una pe la nord de Ialomiţa şi alta pe la sud, care se întîlnesc în Cîmpia înaltă a Hagienilor, de unde capătă o extensiune considerabilă aproape peste toată partea de est a judeţului;

— orizonturi acvifere cantonate în pietrişurile şi nisipurile ce alcătuiesc şesurile aluvionare din lunca Ialomiţei, din lunca şi parte din terasele Dunării şi din partea sudică a Bălţii Borcea;

— orizonturile acvifere care se găsesc în pietrişurile de Colentina, care se întîlnesc pe o fîşie continuă de la est de Mostiştea, pînă în Gălăţui, corespunzătoare zonei de terasă, şi mai departe pe o fîşie vest—est, prin nordul terasei inferioare a Dunării, pînă la vest de Jegălia;

— orizonturile acvifere cantonate în nisipurile de Mostiştea, care se extind pe o suprafaţă compactă de la limita de vest a judeţului pînă în Cîmpia înaltă a Hagienilor şi din valea Ialomiţii pînă în depozitele de Frăteşti, ocupînd cea mai mare parte a Bărăganului de sud;

— orizonturile acvifere cantonate în nisipurile caracteristice Cîmpiei Române, care ocupă colţul de nord-vest al judeţului.

Apele freatice din fiecare complex litologic se caracterizează printr-un anumit nivel hidrostatic care variază în funcţie de grosimea depozitului-magazin, de permeabilitatea acestuia, de condiţiile climatice sezoniere caracterizate prin excedent sau deficit pluviometrie etc. Cea mai mică adîncime a nivelului hidrostatic se întîlneşte în luncă, iar cea mai mare în regiunea cîmpului. Astfel, în lunca Dunării nivelul hidrostatic variază între 2 şi 5 m. În depresiunile lacustre din cadrul luncii, nivelul hidrostatic se află la adîncimi mai mici de 2 m, după cum în

https://biblioteca-digitala.ro

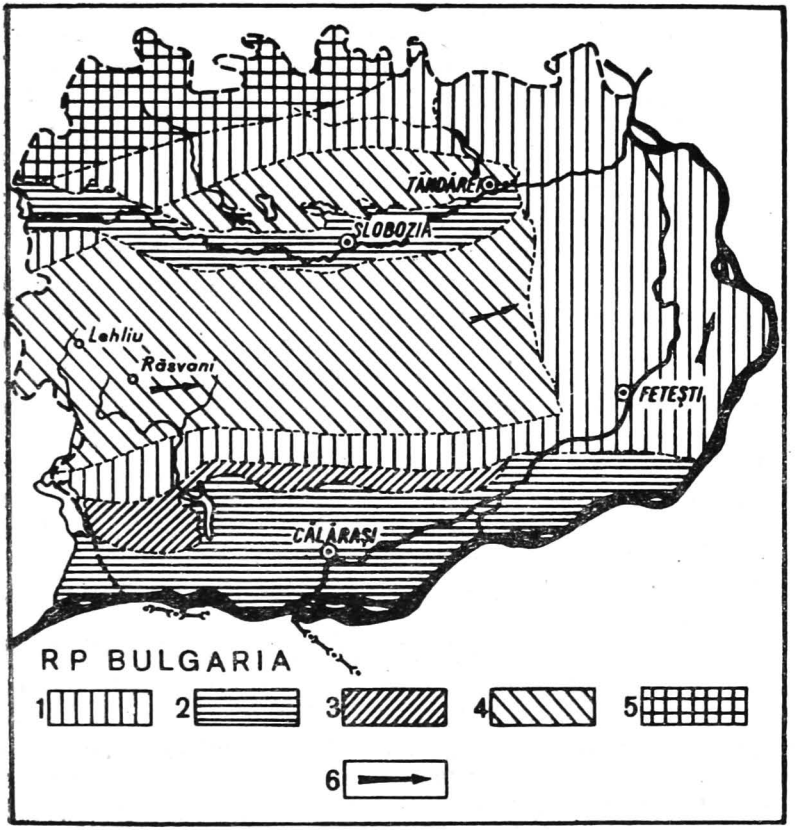

Fig. 11. — Schița hidrogeologică a județului Ialomița (după *Harta hidrogeologică* a Comitetului geologic, 1966, sc. 1 : 1 000 000). Strate acvifere cantonate în :

1, Pietrișuri și nisipuri reprezentînd stratele de Frătești ; *2*, pietrișuri și nisipuri care alcătuiesc șesurile aluvionare ; *3*, pietrișuri și nisipuri reprezentînd pietrișurile de Colentina ; *4*, nisipuri de Mostiștea ; *5*, nisipuri caracteristice Cîmpiei Române de est ; *6*, direcția de curgere a apelor subterane.

zona grindurilor și a grădiștelor din luncă se găsește pînă la adîncimi de 10 m (*Geografia văii Dunării românești*, 1969). De asemenea, pe valea Ialomiței, nivelul hidrostatic variază

https://biblioteca-digitala.ro

între 2 şi 5 m adîncime, cu excepţia sectorului cuprins între Hagieni şi Piua Petrii, ca şi pe văile Strachina şi Reviga, unde nivelul hidrostatic este la adîncimi mai mici de 2 m. În zona teraselor Dunării nivelul hidrostatic variază între 3 şi 10 m fiind la adîncimi mai mici spre zona de luncă şi mai mari spre contactul cu cîmpul. Pe interfluvii, acest nivel hidrostatic variază şi mai mult, în funcţie de diferitele complexe litologice, de grosimea depozitelor loessoide, de poziţia stratului impermeabil etc. Astfel, în pietrişurile de Frăteşti poate varia între 12 şi 20 m adîncime, în pietrişurile de Colentina între 15 şi 30 m adîncime, în nisipurile de Mostiştea se întîlnesc la peste 20 m iar în Cîmpia înaltă a Hagienilor, unde grosimea depozitelor loessoide atinge 56 m, la adîncimi mai mari de 60 m. Datorită acestui fapt se consideră că aici orizontul freatic lipseşte (R. C ă d e r e şi colab., 1964).

După gradul de mineralizare şi duritate a apelor s-a putut stabili gradul lor de potabilitate şi folosirea lor în scopuri practice (*Planul de amenajare a apelor R. P. R.*, 1963). În funcţie de aceasta, pe teritoriul judeţului se pot deosebi:

— zone lipsite de ape freatice, în care intră Cîmpia înaltă a Hagienilor;

— ape potabile normale şi admisibile, caracterizate prin duritate totală între 10 şi 30 grade germane, mineralizare totală sub 0,3—1,0 g/l, conţinut în Na Cl sub 0,02—0,2 g/l, conţinut în SO_4Na_2 sub 0,005—0,05 g/l; acestea se întîlnesc pe cea mai mare suprafaţă a Bărăganului de sud, cu excepţia părţii de est şi a unei fîşii cuprinse între Ciulniţa şi Sighireanu;

— ape nepotabile, caracterizate prin mineralizare totală cuprinsă între 1—3 g/l, conţinut în NaCl 0,2—0,5 g/l, conţinut în SO_4Na_2 0,05—0,2 g/l, care se întîlnesc la nord de Ialomiţa în Bărăganul central şi pe o fîşie între Ciulniţa şi Lehliu din Bărăganul de sud;

— ape nepotabile, caracterizate prin mineralizare totală cuprinsă între 3 şi >5 g/l, conţinut în NaCl >0,5 g/l, conţinut în SO_4Na_2 >0,2 g/l, care se întîlnesc în lunca Dunării.

Se constată astfel că nu peste tot teritoriul judeţului apele freatice sînt potabile, ceea ce înseamnă că necesarul în apă nu-i pe deplin satisfăcut. Cu excepţia Bărăganului de sud

https://biblioteca-digitala.ro

și a teraselor dunărene, care corespund parțial nisipurilor de Mostiștea, pietrișurilor de Frătești și a celor de Colentina, unde apele freatice pot fi folosite atît pentru alimentare, cît și pentru irigații, celelalte ape freatice cantonate în zona de luncă și a Bărăganului central, din cauza mineralizării și durității lor, nu pot fi folosite cu eficiență în scopuri practice. Întrebuințarea lor la irigații implică aplicarea unui întreg complex de măsuri ameliorative pentru evitarea sărăturii solului, cum ar fi : drenaj, spălarea solului, evacuarea apei de irigații, regularizarea debitului de suprafață etc.

Totodată, pentru rezolvarea problemei alimentării cu apă se recomandă folosirea apelor de adîncime (subterane).

Utilizarea apelor freatice în scopuri practice este în strînsă legătură și cu debitele acestora.

Astfel, în lunca Dunării, pînă la Călărași, debitul apelor freatice variază între 1 și 8 l/s, iar în Balta Borcei între 0,5 și 3 l/s, în zona teraselor Dunării, debitul acestora este mai mic de 1 l/s, iar în terasa Ialomiței între 1 și 1,5 l/s ; în pietrișurile de Colentina variază între 2 și 5,5 l/s, în pietrișurile de Frătești între 1 și 10 l/s, în nisipurile de Mostiștea între 2 și 4 l/s.

Din cele relatate pînă aici rezultă că nici sub aspectul debitului problema apei nu-i rezolvată. Folosirea însă a sistemelor de irigații din apele de suprafață este neceară și indicată.

Rîurile. *Rețeaua hidrografică minoră* este reprezentată de rîurile Reviga și Valea Lată, afluenți pe stînga Ialomiței, ca și de văile Barza, Jegălia și Mostiștea (parțial), afluenți tot pe stînga ai Dunării. Aceste rîuri au văi mai mult sau mai puțin evoluate, cu profil longitudinal care prezintă rupturi de pantă în alternanță cu pante domoale, curs temporar în funcție de perioadele cu precipitații abundente, în special primăvara, ceea ce determină un debit și nivel variabil în timp sub raport cantitativ. Datorită acestor caracteristici morfohidrografice, majoritatea văilor respective au fost transformate pe parcursul lor într-o suită de iazuri, încît par astăzi ca niște salbe de lacuri.

Rețeaua hidrografică majoră este reprezentată de Ialomița, care curge prin partea nordică a județului, și Dunărea, care îl

https://biblioteca-digitala.ro

înconjură prin sud şi est, pe o lungime de 173 km. Caracteristica principală a acestor rîuri o constituie volumul de apă permanent, cu nivel variabil în funcţie de condiţiile climatice sezoniere şi, totuşi, cu o rezervă de apă suficientă pentru nevoile de toate categoriile ale judeţului.

I a l o m i ţ a străbate judeţul pe o lungime de 250 km, între localităţile Axintele, la graniţa cu judeţul Ilfov, şi Piua Petrii, unde îşi pierde apa în Dunăre. Pînă în apropiere de Ciulniţa are o uşoară orientare VNV—ESE, ca apoi, de la Slobozia mai departe, să capete o orientare VSV—ENE, în sensul indicat de aria de maximă scufundare din nord—estul Cîmpiei Române. De altfel, tot cursul ei, în forma unui semicerc larg deschis spre nord, denotă acest lucru, fapt consemnat pentru prima dată de G. V â l s a n (1915) (fig. 12).

În acest sector terminal al Ialomiţei predomină depunerea aluvionară intensă, ca urmare a pantei foarte mici şi a puterii de transport mult redusă, ceea ce a dus la formarea unei lunci largi şi asimetrice, caracter pus în evidenţă de orice profil transversal efectuat peste cursul acestei văi. Se observă versantul drept, mai înalt, cu albia minoră în apropierea sa, în care apa lovind îl subminează la bază, îl năruie şi-l face să înainteze spre cîmp, în timp ce versantul stîng este domol, cu o luncă mai largă, însoţită de o terasă joasă, care face trecerea spre cîmp.

În trecut, lunca rîului era în general inundată la debite şi nivele maxime, în special primăvara, ca urmare a ploilor abundente din lunile mai-iunie, ca şi a topirii zăpezilor, ceea ce o făcea impracticabilă pe porţiuni destul de extinse. În ultimul timp, în lungul ei s-au făcut diferite amenajări, ca îndiguiri în sectoarele Slobozia, Gimbăşani-Mărculeşti, Bucu, Ţăndărei, Hagieni, Lunca şi Brăiliţa; desecări la Frăţileşti, Platoneşti, Lunca; lucrări hidrotehnice de protecţie a malurilor în special în concavităţile meandrelor etc., ceea ce dă posibilitatea valorificării pe scară cît mai largă a pămînturilor sale fertile.

Ialomiţa intră pe teritoriul judeţului cu un debit mediu multianual de 35.4 m^3/s (postul hidrometric Coşereni), ajungînd ca la vărsare să aibă 40.0 m^3/s, ceea ce înseamnă o creştere

https://biblioteca-digitala.ro

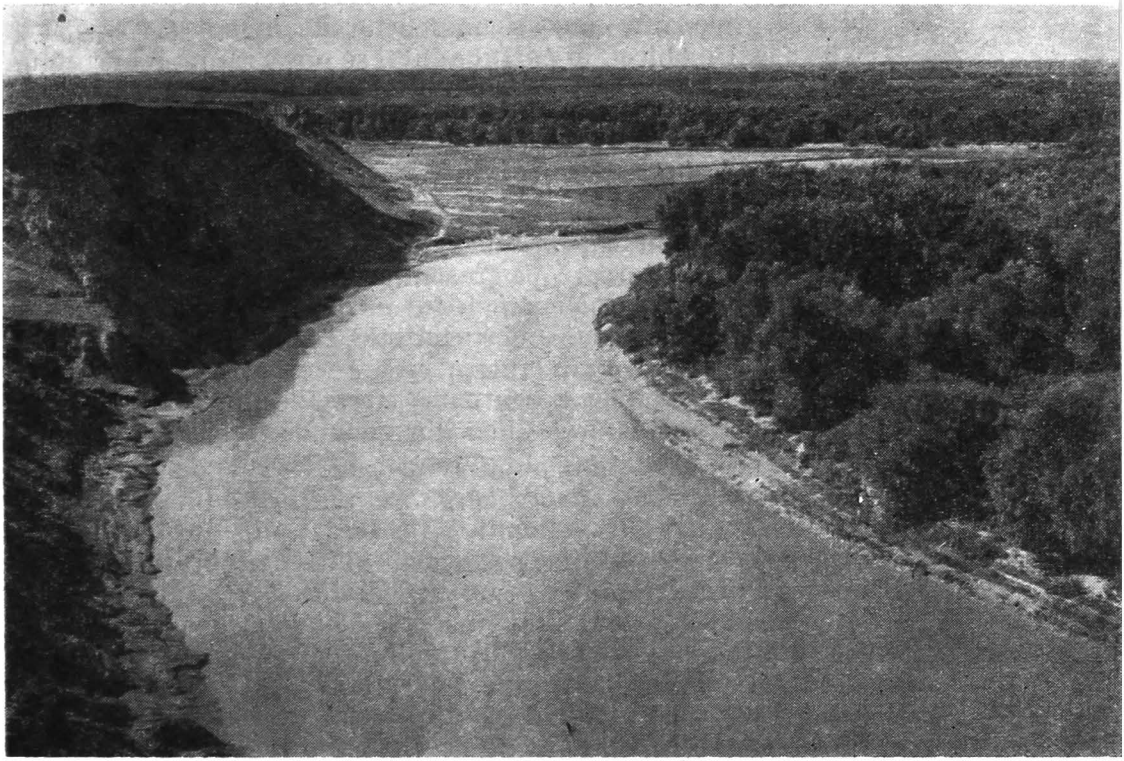

Fig. 12. — Ialomița la Slobozia (foto P. Gâștescu).

de numai 5 m³/s, lucru explicabil datorită lipsei de afluenți în acest sector. Debitele maxime se produc în perioadele cu precipitații abundente, respectiv primăvara, cînd se înregistrează un maxim principal, și toamna, cînd se observă un maxim secundar. Debitul maxim anual reieșit din calcul este de 1 280 m³/s la Coșereni pentru asigurarea de 0,1% și 600 m³/s pentru asigurarea de 10%, iar la Slobozia de 1 350 m³/s pentru asigurarea de 0,1% și 630 m³/s pentru asigurarea de 10%. Debitele minime s-au înregistrat fie în sezonul cald, în anii cei mai deficitari pluviometric (1953, 1963), fie în anii cu iernile

https://biblioteca-digitala.ro

cele mai grele, din cauza fenomenelor de îngheț (1953—54 și 1963—64). De obicei, în cursul anului se observă un debit minim principal spre sfîrșitul sezonului cald, în lunile august-septembrie, care corespunde lunilor celor mai secetoase, și un al doilea în timpul sezonului rece, în lunile decembrie-februarie, corespunzător timpului celui mai rece, cu predominarea fenomenelor de iarnă, în special a podului de ghiață.

Este de remarcat faptul că, în timpul sezonului cald, debitul minim se micșorează pe traseul inferior al Ialomiței (*Monografia hidrologică a Ialomiței*, 1966) între Coșereni și confluență, nu atît pe seama condițiilor climatice care, devenind din ce în ce mai aride cu cît înaintăm spre est, favorizează o evaporație din ce în ce mai accentuată, cît pe seama infiltrațiilor și mai mult pe seama irigațiilor din zona de luncă.

D u n ă r e a. Bătrînul fluviu, „marea diagonală a Europei" cum i se mai spune, curge pe teritoriul județului între gura Mostiștei și gura Ialomiței. Pe această distanță se desface în două brațe — Borcea pe stînga unită cu brațul Răul și Dunărea Veche —, între care se desfășoară Balta Borcei (Balta Ialomiței), a cărei lungime este de 98 km. De la Vadu Oii, apele împreunate își reiau drumul într-o singură albie numai pentru 3 km, pînă la Giurgeni, de unde se desfac din nou în două brațe, pentru a face loc apariției unei noi bălți, Balta Brăilei, care aparține județului Brăila. Pe tot acest parcurs Dunărea are lățimi variabile : Borcea între 100 și 200 m înainte de unirea cu brațul Răul și 300—450 m după aceasta, iar Dunărea Veche de 600—800 m. Pe tot acest traseu primește ca afluent mai important pe Ialomița (în dreptul localității Piua Petrii), singura care aduce o contribuție mai însemnată la debitul acesteia (40,0 m^3/s). Celelalte ape, ca Mostiștea și Barza, ale căror izvoare se găsesc pe teritoriul Bărăganului, ca și limanele fluviatile de pe teritoriul dobrogean nu au nici un aport la valoarea debitului Dunării. În sectorul amintit, fluviul beneficiază de o luncă largă, în care se mai păstrează cîteva lacuri. La aceasta se mai adaugă limanele fluviatile Mostiștea și Gălățui, de pe partea stîngă, și Oltina, Mîrleanu, Vederoasa, Cochirleni, Seimeni, de pe partea dreaptă. În urma amenajărilor făcute recent, apele fluviului s-au retras în bra-

https://biblioteca-digitala.ro

ţele sale cele mai active, ceea ce a contribuit la mărirea nivelelor şi a debitelor.

Din observaţiile efectuate la posturile hidrometrice de pe traseul inclus în limitele judeţului pe o perioadă de aproape 90 de ani (1879—1965), reiese că nivelul mediu multianual al Dunării variază pe sectorul studiat între 245 cm la Călăraşi şi 277 cm la Hîrşova (*Dunărea între Baziaş şi Ceatal Izmail*, 1967). Cele mai mari nivele medii s-au produs în 1941 şi 1940, depăşind 400 cm, iar cele mai mici în 1921 şi 1949, fiind sub 150 cm. De asemenea, nivelul maxim cel mai ridicat s-a produs în 1942, fiind de aproape 800 cm la Călăraşi şi 700 cm la Hîrşova, iar cel minim în 1947, de 121 cm la Călăraşi.

În ceea ce priveşte regimul scurgerii pe Dunăre, se poate spune că debitul mediu multianual este de 6 000 m^3/s (*Geografia văii Dunării româneşti*, 1969). La aceasta se mai adaugă debitul Ialomiţei de 40 m^3/s, astfel că la ieşirea din cadrul judeţului Dunărea are un debit de 6 040 m^3/s.

De-a lungul anilor, cele mai mari debite s-au înregistrat în timpul undelor de viitură.

În ultimii 125 de ani au avut loc circa 50 de asemenea viituri, al căror debit de vîrf a oscilat între 10 000 şi 15 000 m^3/s.

De mare importanţă, atît pentru regimul scurgerii pe Dunăre, cît şi pentru viaţa economică a judeţului sînt fenomenele de iarnă, în special sloiurile şi podul de ghiaţă, condiţionate de prezenţa temperaturilor negative, care pot afecta fluviul total sau parţial.

Ca urmare a variabilităţii circulaţiei generale a atmosferei, aceste fenomene nu se produc an de an. Din observaţiile efectuate rezultă că frecvenţa acestora pentru sectorul studiat este cea mai mare, 80% din cazuri. Acest lucru se datoreşte faptului că Dunărea traversează aici una din regiunile cu cel mai mare mare grad de continentalism, în care iarna temperaturile minime persistă mult, ca urmare a dominaţiei maselor de aer din est şi nord-est.

De multe ori, în asemenea situaţii, aceste fenomene pot apare din prima sau a doua decadă a lunii decembrie. În cazul cînd în timpul iernii sînt frecvente invaziile de aer mai cald şi umed din vest, asemenea fenomene nu se produc (ex. ier-

https://biblioteca-digitala.ro

nile 1947—1948, 1951—1952, 1954—1955, 1958—1959). Sînt de asemenea şi cazuri cînd fenomenele de iarnă pe Dunăre apar spre sfîrşitul sezonului rece, atunci cînd dominaţia aerului oceanic de la începutul acesteia este înlocuită pe parcurs cu cea a aerului continental.

În general, sloiurile apar în medie între 4 şi 6 ianuarie, iar podul de ghiaţă cu 5—10 zile mai tîrziu de la apariţia sloiurilor (12—17 ianuarie). Data medie a dispariţiei podului de ghiaţă variază între 20 şi 24 februarie. După dispariţia podului de ghiaţă urmează o nouă perioadă de scurgere a sloiurilor, ca urmare a distrugerii acestuia, care dispar în medie între 20 şi 24 februarie. În total, fenomenele de iarnă pot dura în medie 40—45 de zile, iar din acestea, podul de ghiaţă, 35—43 de zile. Cea mai mare durată a fenomenelor de iarnă s-a produs în iernile cu mare stabilitate a temperaturilor negative, ca 1928—1929, 1939—1940, 1941—1942, 1946—1947, 1953—1954, cînd aceste fenomene au apărut înaintea datei medii multianuale. Asemenea ierni au o frecvenţă de 16%.

Dispariţia fenomenelor de iarnă este legată de creşterea temperaturii aerului. Dezgheţul, în general, aduce cu sine formarea zăpoarelor, fenomen caracteristic Dunării în acest sector, deoarece aici fluviul prezintă despletiri şi braţe cu diferite tendinţe de îmbătrînire. Zăpoarele pot apare tot timpul iernii, însă cele mai periculoase sînt cele de primăvară, din cauza dimensiunilor mari ale sloiurilor provocate de creşterea rapidă a temperaturii, ca şi de acţiunea mecanică a apei. Consecinţele sînt destul de grave, întrucît zăpoarele pot bloca circulaţia, iar uneori se pot dezvolta pe tot profilul transversal al văii, ceea ce provoacă inundaţii. În sectorul aparţinînd judeţului Ialomiţa, zăpoarele apar frecvent în zona kilometrilor 360—365 (Dervent), 320—313 (Rasova), 296—292 (Seimeni), 279—277 (Topalu), 266—261 (Ghindăreşti), gara Borcea etc.

Lacurile. Pentru judeţul Ialomiţa, cu condiţii climatice dintre cele mai aride din ţară, prezenţa lacurilor este de mare utilitate. Existenţa lor este legată în exclusivitate de cursurile de apă. Ca urmare, le întîlnim în luncile fluviatile sub forma lacurilor de luncă sau de braţe părăsite, ori pe terase sub forma

https://biblioteca-digitala.ro

limanelor fluviatile, ca şi în lungul cursurilor temporare sub formă de iazuri. Astfel, pe teritoriul judeţului Ialomiţa se întîlnesc două grupe mari : lacuri *formate pe cale naturală*, în care intră lacurile de luncă propriu-zise, lacurile de albie şi limanele fluviatile ; *lacurile artificiale* în care se includ iazurile.

Lacurile formate pe cale naturală. Lacurile de luncă propriu-zise. În urma amenajărilor făcute recent în luncile rîurilor au mai rămas cîteva : Boianu (230 ha), Ceacu (400 ha) şi Coscovata, în lunca Dunării, care sînt totodată şi însemnate rezervoare piscicole, şi Bentu (23 ha), Piersica (25 ha), Batalu (12 ha), Marsilieni (7 ha), Parcului (19 ha), în lunca Ialomiţei.

Existenţa acestora se datoreşte apelor din revărsări care staţionează în partea cea mai coborîtă a luncii (lunca externă), ca şi apelor din precipitaţii. Sînt şi cazuri cînd, datorită poziţiei lor la contactul cu terasa (lacurile din lunca Dunării) sau cu cîmpul (lacurile din lunca Ialomiţei), acestea beneficiază şi de o alimentare subterană prin izvoare. Spre deosebire de lacurile din lunca Dunării, care se impun prin suprafaţă mare, lacurile din lunca Ialomiţei sînt mai mici, neamenajate, invadate de vegetaţie, cu apă puţină. Fiind alimentate din pînza freatică, nu seacă decît în anii cei mai secetoşi. Mineralizarea oscilează în jurul a 1 gr/l, încadrîndu-se în tipul bicarbonatat, sodic-magnezian.

Lacurile de albie se întîlnesc fie în meandrele părăsite şi închise din imediata apropiere a văii, ca Bentul Lătenilor (80 ha) şi Bentul Stînii din Balta Borcei, fie în cursurile părăsite din luncă sau de pe terasă, cum este lacul Amara (132 ha) de pe stînga Ialomiţei (P. Gâştescu, 1971). Ca urmare a poziţiei lor în meandrele şi cursurile părăsite, aceste lacuri au adîncimi mai mari ca cele de luncă propriu-zise şi o strînsă legătură cu apele freatice. Datorită acestui fapt, lacurile de albie din Balta Borcei n-au putut fi desecate în urma amenajărilor făcute, ele rămînînd în afara zonei îndiguite.

Spre deosebire de acestea, lacul Amara, de pe terasa Ialomiţei, este într-o fază de evoluţie mult mai avansată. În acest sens pledează adîncimea sa mai mică (3—4 m), versanţii

https://biblioteca-digitala.ro

cu faleze perpendiculare pe direcţia vîntului dominant, întreruperea legăturii cu Ialomiţa, mineralizarea accentuată etc.

Lacul se alimentează din izvoare, precipitaţii şi scurgerea superficială organizată pe cei doi afluenţi temporali. Caracterul endoreic al lacului, ca şi cel semiarid al climatului determină o concentraţie mare în săruri, variabilă în timp. Se observă o micşorare a gradului de mineralizare de-a lungul timpului. Astfel, în 1887 acesta era de 89,451 gr/l (P. P o n i, 1887), iar în 1970, în urma inundaţiilor din primăvara acestui an s-a redus la 17,018 g/l (P. G â ş t e s c u, 1971). Gradul de mineralizare indică tipul sulfatat-sodic cu trecere spre clorurat-sodic-magnezian.

Datorită unei îndelungate evoluţii în condiţii de lac sărat, Amara are un nămol peloidic asemănător celui de la Techirghiol, cu rezerve apreciabile (409 860 m^3), ceea ce a făcut din acesta o însemnată bază terapeutică, aici dezvoltîndu-se staţiunea balneară cu acelaşi nume.

L i m a n e l e f l u v i a t i l e se întîlnesc în lungul văii Dunării—Mostiştea (2 000 ha), Gălăţui cu Potcoava (375 ha)—, ca şi în lungul Ialomiţei (Rogoz, Sărăţuica, Muntenii-Buzău, Fundata, Schiauca, Ezer, Ograda, Strachina), situate în cursul inferior al unor văi secundare, aluvionate în zona de confluenţă prin ridicarea nivelului de bază, ceea ce le-a întrerupt complet legătura cu colectorul principal. Aceste lacuri au o formă alungită şi adîncimi mai mari ca cele precedente. Ele se alimentează din precipitaţii şi scurgerea superficială, unele avînd însă şi legături cu pînza freatică. Toate au apă în mod permanent şi prezintă unele oscilaţii de nivel în funcţie de perioadele ploioase şi secetoase.

Limanele din lungul Ialomiţei se caracterizează prin suprafaţă mai mică, concentraţie în săruri mai mare, care se ridică pînă la peste 1 gr/l (la Fundata în anii secetoşi ajunge la 30 gr/l), vegetaţie acvatică lipsită de interes, dezvoltată pe suprafaţa apei sau sporadic la mal (petice de rogoz şi stuf); cele mai mari dintre ele (Fundata, Strachina) prezintă spre sud şi sud-vest maluri înalte — faleze lacustre — ca urmare a activităţii vîntului dominant din nord şi nord-est, care a antrenat valurile şi a subminat versanţii la bază. Datorită apei lor

https://biblioteca-digitala.ro

salmastre, aceste lacuri sînt folosite în primul rînd în piscicultură, scop pentru care pe cîteva din ele (Strachina, Ezer, Schiauca) s-au construit cabane piscicole, apoi pentru irigații și în balneologie.

Limanele fluviatile de pe stînga Dunării, din limita județului, se caracterizează prin forma mult lărgită, suprafețe mai mari, delimitate de maluri înalte și abrupte, care constituie totodată un indiciu că acestea au funcționat ca golfuri marine în trecutul geologic al acestei regiuni.

Lacul Mostiștea, situat la granița dintre județele Ialomița și Ilfov, este cel mai mare lac din Cîmpia Română de est (2 000 ha), care, prin pitorescul său deosebit — faleze impunătoare și două insule, teritorii rupte din cîmpul înconjurător, oglinda liberă de vegetație, cu pale de verdeață, sporadice la mal —, trezește un interes aparte. Amenajările din lunca Dunării l-au afectat și pe acesta, îndiguindu-l și ferindu-l de apele de inundații ale fluviului. Primăvara, ca urmare a precipitațiilor abundente, gradul de mineralizare este de 500—600 mg/l (P. G â ș t e s c u, 1963), iar vara, în urma creșterii evaporației, concentrația în săruri se ridică la 1 gr/l. În general, lacul servește atît ca obiectiv piscicol, cît și turistic, funcție care poate fi mult dezvoltată (fig. 13).

Lacul Gălățui (250 ha) și Potcoava (125 ha) sînt amplasate pe cursul inferior al văii Barza, fiind separate printr-un dig de pămînt (cu maluri de 5—8 m înălțime la Gălățui și 15—17 m la Potcoava), adăpostite de vînt, ambele avînd cam același grad de mineralizare (Mostiștea — 713 mg/l în aprilie 1962 și 1 275 mg/l în septembrie 1965). Și acestea sînt folosite în scopuri piscicole și de irigație (fig. 14).

Lacurile artificiale. I a z u r i l e, ultima categorie de lacuri, sînt acelea amenajate de om în scopuri practice. Le întîlnim în lungul văilor secundare, cu scurgere temporară, cu numeroase meandre, adîncite în depozitele loessoide. Caracteristicile acestor văi (profil longitudinal puțin înclinat, pat de scurgere lărgit, mărginit de versanți înalți și convecși, cu sectoare cu apă stagnantă și altele seci) permit instalarea acestor iazuri. Asemenea lacuri au fost amenajate în lungul văilor Mostiștea, Barza, Reviga și Valea Lată. Omul a separat prin

https://biblioteca-digitala.ro

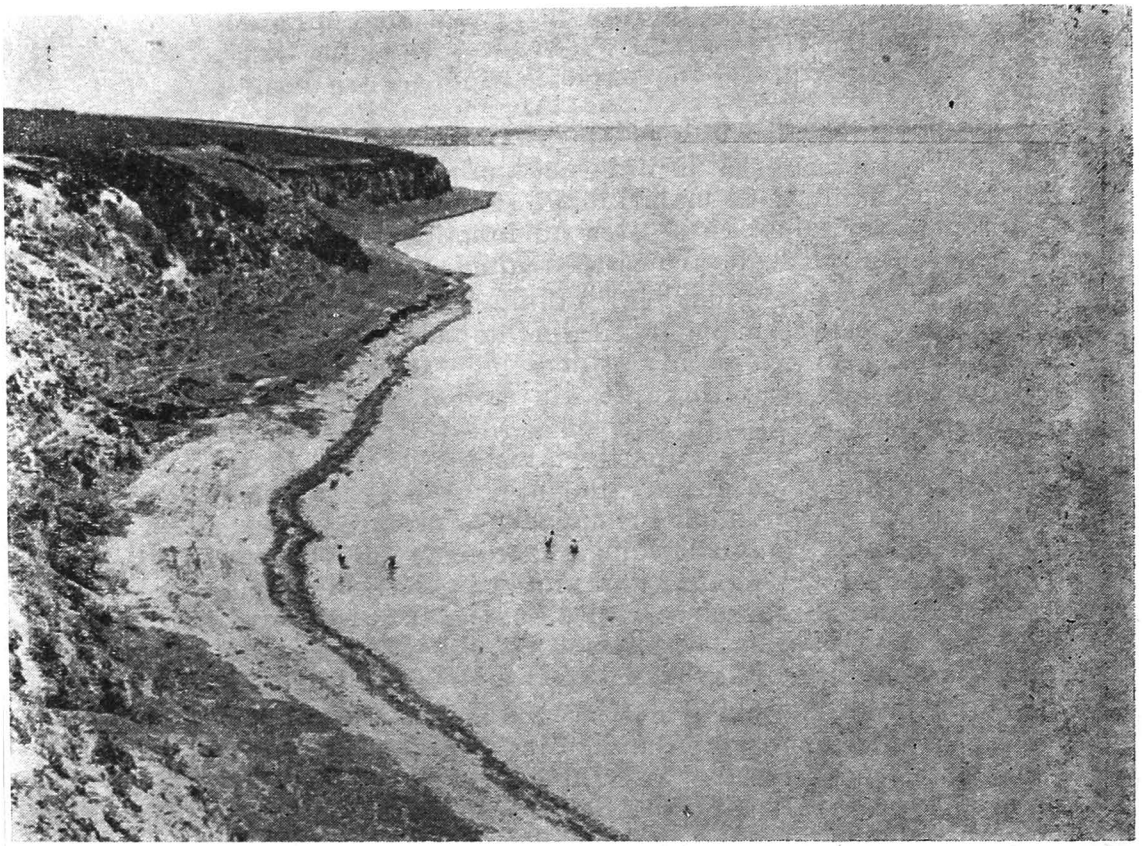

Fig. 13. — Lacul Mostiștea (foto V. S e n c u).

baraje sectoarele în care apa stagnează de celelalte uscate, astfel încît profilul longitudinal al văilor respective apare în trepte.

Principalele caracteristici ale acestor iazuri sînt: adîncime și suprafață relativ mică (circa 50 ha), forma alungită, profil longitudinal ușor înclinat și transversal în formă de U, în care malurile lor înalte coincid cu versanții văii pe care s-au instalat. Cele mai multe iazuri se întîlnesc pe valea Mostiștei, reprezentativă din acest punct de vedere, cu cele mai favo-

https://biblioteca-digitala.ro

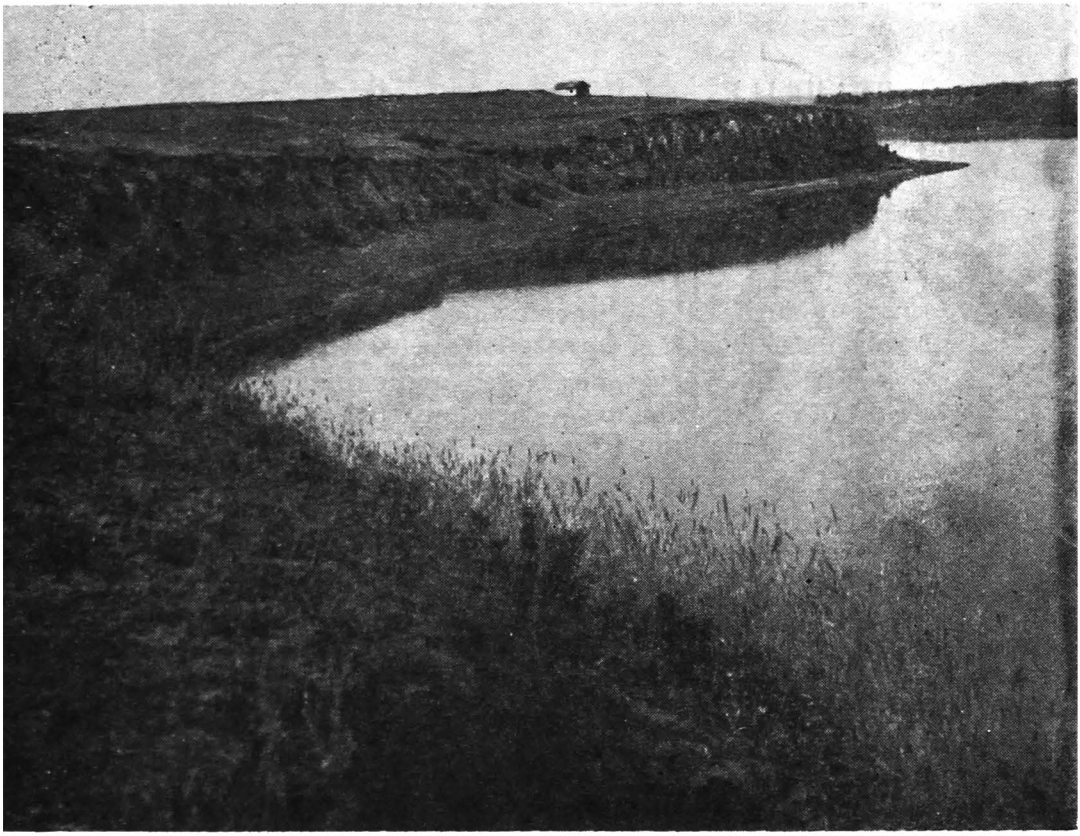

Fig. 14. — Lacul Gălăţui (foto V. S e n c u).

rabile condiţii, numărînd pe teritoriul judeţului circa 20 ; apoi pe valea Barza circa 14, pe valea Reviga 5 şi pe Valea Lată 2.

În general, acestea sînt folosite pentru piscicultură şi irigaţii. Prezenţa lor însă într-o zonă relativ monotonă ca peisaj poate trezi şi un interes pentru amenajarea unora şi ca lacuri de agrement şi popas (cu mici investiţii), dîndu-le astfel şi o semnificaţie parţial turistică (iazurile de pe şoseaua Lehliu—Călăraşi).

https://biblioteca-digitala.ro

SOLURILE, VEGETAȚIA, FAUNA

Solurile. Pe teritoriul județului Ialomița se întîlnesc atît soluri zonale, cît și intrazonale și azonale.

I. *Solurile zonale.* Nota predominantă a învelișului de sol o dau cernoziomurile, care se extind pe circa 80% din cîmpurile Bărăganului (fig. 15).

Condițiile pedogenetice în care s-au format cernoziomurile sînt : climă cu un pronunțat caracter continental (contraste mari de la vară la iarnă, precipitații în jur de ± 400 mm, deficitare, evapotranspirație potențială care depășesc valoarea precipitațiilor, 600—700 mm, vînturi uscate etc.); vegetație naturală de stepă; roca-mamă formată din loess și depozite loessoide a căror proprietăți fizice — porozitate, friabilitate, compoziție granulometrică, permeabilitate etc. — conferă posibilități de formare a acestor soluri; relief de cîmpie, cu altitudini între 15 și 50 m, ușor denivelat de crovuri, padine sau dune de nisip etc.

Cernoziomurile sînt cele mai importante tipuri zonale de sol, atît prin extensiunea lor, acoperind mai mult de 3/4 din suprafața județului, cît mai ales prin fertilitatea lor ridicată.

Aceste soluri au un profil clar exprimat, de tipul A, A/C, D, ale căror caracteristici sînt : cantitatea mare de humus (pînă la 5,7%) acumulat în orizontul superior (A) datorită vegetației naturale sub care s-a format — rezerva de humus fiind evaluată la 200—300 t/ha; acumulările de carbonați din orizontul inferior (C); prezența unei bogate flore microbiene și faune, îndeosebi rîme, care determină o mineralizare rapidă a materiei organice cu eliberare de elemente nutritive necesare plantelor; prezența a numeroase urme ale unei activități bio-

https://biblioteca-digitala.ro

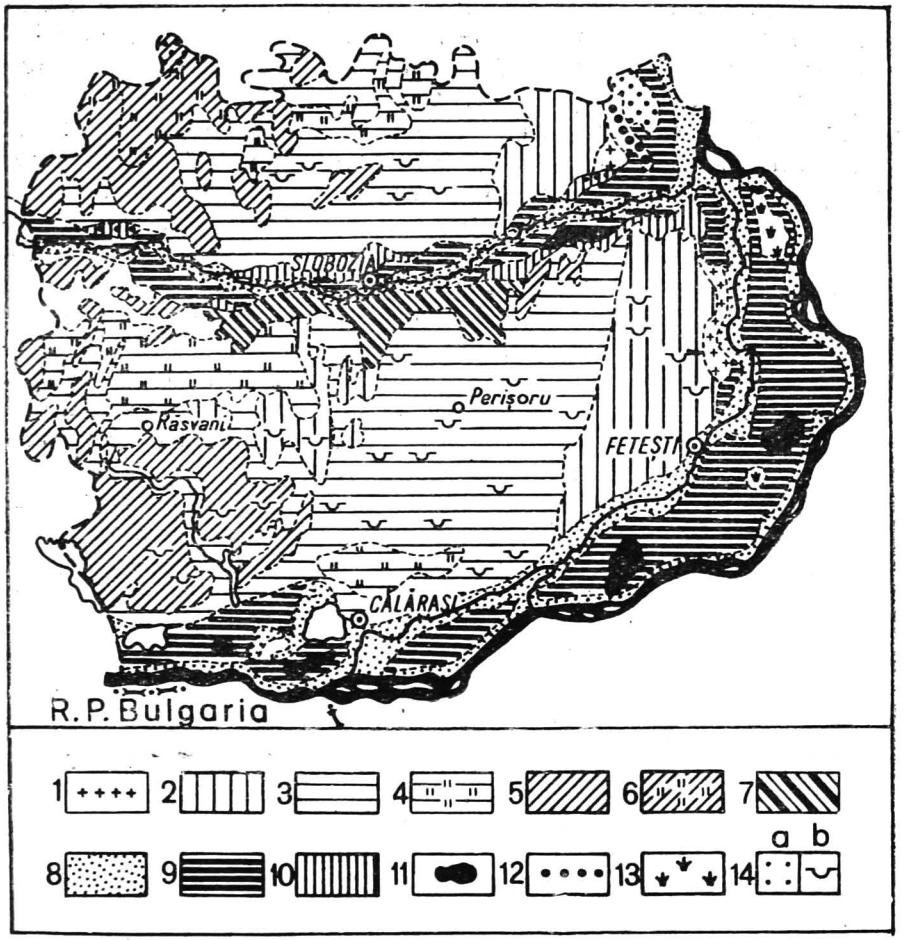

Fig. 15. — Hartă solurilor generalizată (scara 1 : 1 000 000).

1, Soluri bălane,; *2*, cernoziomuri carbonatice; *3*, cernoziomuri; *4*, cernoziomuri freatic-umede; *5*, cernoziomuri levigate; *6*, cernoziomuri levigate freatic-umede; *7*, cernoziomuri levigate și cernoziomuri pe relief vălurit; *8*, aluviuni; *9*, soluri aluviale; *10*, soluri de lunci neinundabile; *11*, lăcovișți; *12*, solonețuri și solonceacuri; *13*, mlaștini; *14*; *a*, salinizări; *b*, crovuri.

logice foarte intense (galerii de rozătoare, crotovine, canale de rîme, cuiburi și canale de insecte etc. dezvoltate în adîncime).

https://biblioteca-digitala.ro

Datorită proprietăţilor lor fizico-chimice, cernoziomurile sînt folosite la o gamă foarte largă de culturi agricole, locul principal deţinîndu-l grîul, floarea-soarelui, după care urmează orzul de toamnă, mazărea, ovăzul, sorgul, tutunul etc. Pomicultura este dezavantajată de aceste soluri, din cauza gerurilor mari din timpul iernii şi a temperaturilor ridicate din timpul verii, pomii fructiferi neputînd suferi asemenea variaţii termice.

Condiţiile de relief permit o mecanizare avansată a culturilor agricole, ceea ce măreşte productivitatea acesteia. Fertilitatea efectivă a acestor soluri este însă diminuată de insuficienţa cantităţii de precipitaţii din timpul perioadei de vegetaţie. De aceea, pentru culturile care se dezvoltă în perioada secetoasă a anului se recomandă folosirea irigaţiilor. Folosirea îngrăşămintelor organice şi minerale (superfosfat şi azotat de amoniu) rezolvă numai în parte obţinerea unor recolte sporite, în special la grîul de toamnă.

Pe teritoriul judeţului Ialomiţa se întîlnesc mai multe tipuri de cernoziom, în funcţie de micşorarea gradului de uscăciune de la est spre vest, de microrelief, de natura rocilor pe care s-a format, de adîncimea pînzii freatice etc., după cum urmează: cernoziomuri carbonatice, cernoziomuri propriu-zise, cernoziomuri levigate, cernoziomuri freatic-umede şi cernoziomuri levigate freatic-umede.

Cernoziomurile carbonatice sau castanii deschise cum se mai numesc se întîlnesc în sectorul estic al judeţului, de ambele părţi ale Ialomiţei. Denumirea lor este dată de caracteristica principală a acestora — prezenţa carbonaţilor de la suprafaţă.

În acest sector, din cauza aridităţii, cantitatea de precipitaţii din cursul anului îndepărtează substanţele solubile, iar uscăciunea mare din timpul sezonului cald măreşte evaporaţia apei din sol, care aduce spre suprafaţă sărurile respective.

Cernoziomurile propriu-zise ocupă cea mai mare parte a judeţului din zona centrală a acestuia şi sînt formate atît pe depozite loessoide, cît şi nisipoase. Acestea din urmă se întîlnesc în partea de nord a Podişului Hagieni.

Cernoziomurile levigate se întîlnesc pe o suprafaţă compactă în colţul de sud-vest al sectorului, ca şi insular

https://biblioteca-digitala.ro

la nord de Ialomița, în cîteva petice. Acestea sînt specifice zonei de trecere de la stepă la pădure. S-au format sub un climat cu precipitații mai bogate (care spală o bună parte din săruri de unde și denumirea lor), dar cu temperaturi la fel de ridicate, pe depozite loessoide sau pe nisipuri, sub o vegetație de cvercinee și cu pînza freatică la mică adîncime (2—5 m). Ca urmare, aceste soluri sînt mai fertile decît cernoziomurile, fiind considerate printre cele mai fertile din țară. Ele sînt folosite în agricultură și sînt favorabile culturilor cerealiere, care dau recolte mai bune ca pe cernoziomurile propriu-zise, datorită precipitațiilor mai bogate.

Cernoziomurile levigate formate pe depozite nisipoase și lutonisipoase, caracteristice reliefului eolian (dunelor de nisip) de pe partea dreaptă a Ialomiței, se caracterizează printr-o levigare profundă a carbonaților, datorită unei permeabilități mari a nisipurilor. Fertilitatea lor naturală este redusă. De aceea sînt necesare îngrășăminte și mijloace de reținere a umezelii în sol și de combatere a deflației, ca și la cernoziomurile formate pe depozite nisipoase.

Cernoziomurile freatic-umede se întîlnesc în jumătatea vestică a județului, la nordul arealului cu cernoziomuri levigate, pe terasa Călărași, din sudul acesteia, ca și pe unele denivelări negative, ca padine, crovuri etc. Caracteristica acestora este pînza freatică la mică adîncime (3—5 m), din care cauză uneori apar sărături. Acest lucru face ca cernoziomurile freatic-umede să fie considerate ca un tip genetic de tranziție de la cernoziomurile zonale la solurile intrazonale de lăcovișți, solonețuri și solonceacuri.

Tot cu caracter zonal sînt și *solurile bălane de stepă*, răspîndite pe terasa inferioară a Dunării din estul județului, ca și pe terasa comună Ialomița — Dunăre. Ele apar aici ca o continuitate a celor din Dobrogea. Denumirea lor vine de la faptul că aceste soluri conțin un procent ridicat de carbonați de calciu (15—20%), săruri greu solubile, care nu sînt îndepărtați de precipitații. Fertilitatea acestor soluri este în funcție de regimul de precipitații.

II. *Solurile intrazonale* (alături de cele azonale) de pe teritoriul județului reprezintă mai puțin de 1/4 din suprafața

https://biblioteca-digitala.ro

acestuia şi sînt determinate de prezenţa denivelărilor negative de pe cîmpuri (crovuri, padine), sau a luncilor Dunării şi Ialomiţei. Din acestea fac parte sărăturile (solonceacurile, solonceţurile) şi lăcoviştele.

Solonceacurile se întîlnesc la nord de Ialomiţa şi în partea estică a interfluviului Ialomiţa — Călmăţui.

Caracteristica acestor soluri este dată de pînza freatică foarte mineralizată, care se află la adîncimi relativ mici (2—3,5 m), ceea ce determină un conţinut ridicat în săruri minerale, îndeosebi în orizontul superior. Datorită masei abundente a sărurilor, terenurile cu solonceacuri sînt utilizate ca pajişti naturale, în care un loc principal îl are iarba sărată (*Salicornia herbaceea*), sau alte plante de sărătură care de cele mai multe ori nu pot fi folosite la păşunat.

Pentru ameliorarea teritoriilor cu solonceacuri sînt indicate măsurile de drenaj, pentru coborîrea pînzei freatice sub adîncimea critică, ceea ce duce la suprimarea aportului de săruri în sol. Aceste măsuri trebuie asociate cu altele de spălare a sărurilor din sol prin irigaţii, care sînt îndepărtate prin reţeaua de drenaj.

De asemenea, pajiştile naturale de pe solonceacuri mai pot fi îmbunătăţite prin supraînsămînţarea lor cu plante halofile (iubitoare de săruri), care au valoare furajeră.

Solonceţurile sînt sărăturile cu cea mai largă răspîndire, caracteristice sectoarelor slab drenate de pe suprafaţa cîmpului (crovuri-padine), unde apar de multe ori în asociaţie cu solurile cernoziomice freatic-umede. Caracteristica acestor soluri o formează acumularea sărurilor în cantităţi mici în orizontul superior şi destul de concentrate în orizonturile inferioare (17—20%). Aceste soluri cu fertilitate slabă sau medie sînt folosite ca păşuni. În anii cu precipitaţii favorabile pot fi cultivate, dînd recolte mulţumitoare, şi invers, în anii secetoşi recoltele sînt compromise din cauza creşterii concentraţiei sărurilor, determinată de ariditatea climatului.

Ameliorarea lor se face prin amendarea acestora cu substanţe care neutralizează sarea, iar în cazurile cu pînză freatică la mică adîncime şi prin drenaj, pentru coborîrea nivelului hidrostatic.

https://biblioteca-digitala.ro

Lăcoviștile sînt soluri intrazonale caracteristice teritoriilor joase (crovuri, lunci, baltă), unde pînza freatică este mai sus de 2 m adîncime și există un exces de apă în sol. Datorită acestui fapt crește o bogată vegetație de fîneață, care din cauza aerației insuficiente din sol este slab mineralizată, determinînd un conținut ridicat în humus. Acestea se întîlnesc în Balta Borcei și în lunca Ialomiței. Lăcoviștile au un grad de utilizare relativ limitat, în funcție de excesul de umezeală din ele. În mod normal, ele sînt folosite ca pășuni și fînețe. Dar pot fi la fel de bine folosite și pentru alte culturi agricole dacă se fac unele lucrări de ameliorare pentru micșorarea acumulărilor de săruri și îmbunătățirea regimului lor aerohidric, prin coborîrea nivelului pînzei freatice sub adîncimea critică de mineralizare, prin lucrări de drenaj.

III. *Solurile azonale* sînt reprezentate prin solurile de luncă. Acestea sînt solurile cele mai slab dezvoltate care se întîlnesc în luncile Ialomiței și Dunării, inclusiv în Balta Borcei și sînt reprezentate prin aluviuni și soluri aluviale în diferite stadii de solificare.

Aluviunile sînt depozite fine, mîloase-argiloase, aduse de apa rîurilor și depuse în lunci în timpul inundațiilor. În anii în care n-au loc inundații, pe suprafața lor crește o vegetație de luncă, care duce la formarea unui orizont superior de culoare mai închisă, cu un conținut redus de humus (pînă la 2%). În funcție de nivelul pînzei freatice, ca și de mineralizarea acestora, ele pot fi sărăturate, astfel încît pot apare petice de solonețuri sau solonceacuri.

Solurile aluviale sînt cele mai extinse. Se întîlnesc în lunca Dunării, unde ocupă suprafețele mai rar inundate și aluvionate, ceea ce permite dezvoltarea vegetației și solificarea lor. Conținutul de humus în orizontul superior poate ajunge pînă la 7%. Din cauza adîncimii mici a pînzei freatice, acestea sînt frecvent gleizate sau înmlăștinite, cum este cazul în Balta Borcei, unde se extind mult solurile aluviale argiloase gleizate și lăcoviștite, ca urmare a repetatelor și îndelungatelor inundații care au avut loc pînă la amenajarea acestora prin îndiguire.

https://biblioteca-digitala.ro

În general, solurile de luncă sînt favorabile unei game largi de culturi agricole : porumb, sfeclă de zahăr, plante furajere, grîu, orz, floarea-soarelui, cartofi, legume (uşor irigate), orez în incintele îndiguite şi irigate, păduri de sălcii şi plopi etc. Aceste soluri au un grad ridicat de fertilitate, datorită substanţelor nutritive şi mai ales regimului lor hidric favorabil.

În concluzie, geografia solurilor judeţului Ialomiţa exprimă relaţia strînsă dintre condiţiile de relief, litologie, climă, vegetaţie, pînza freatică etc., marea majoritate a teritoriului său încadrîndu-se în tipurile de sol cernoziomice cu caracter zonal, apoi a solurilor de luncă cu caracter azonal şi a solurilor intrazonale (sărături şi lăcovişti) etc.

Trecerea de la un tip de cernoziom la altul se face de la est către vest, în sensul creşterii umidităţii şi scăderii aridităţii teritoriului respectiv, prin benzi longitudinale nord—sud, relativ paralele, care se diferenţiază local, în funcţie de natura rocii-mamă, adîncimea pînzei freatice, microrelief etc.

Toate solurile de pe cuprinsul judeţului, cu excepţia celor intrazonale, care apar insular, şi parţial cele azonale, sînt utilizate din plin în agricultură, fiind favorabile în primul rînd culturilor de grîu, care au cea mai mare pondere, de unde şi denumirea Bărăganului propriu-zis de „grînarul ţării", apoi porumbului, care mai are nevoie de irigaţii în perioadele de secetă, a culturilor de floarea-soarelui etc.

Vegetaţia. Prin poziţia sa fitogeografică, teritoriul judeţului Ialomiţa este situat în două subzone de vegetaţie naturală : *subzona de stepă şi subzona de silvostepă.* Cea mai mare parte din suprafaţa sa, circa 2/3, se află în subzona de stepă. Datorită însă rîurilor mari, al căror curs traversează sau înconjură judeţul, a prezenţei solurilor sărăturate şi a nisipurilor, aici se dezvoltă pe suprafeţe apreciabile şi *vegetaţia azonală*, şi anume diferite grupări de vegetaţie specifică luncilor (zăvoaie, pajişti umede, vegetaţie acvatică), ca şi *vegetaţia intrazonală* de sărături şi nisipuri etc. (A. P o p o v a, 1967) [7].

[7] A. P o p o v a (1967), *Harta geobotanică a R.S.R.*, foaia de SE, raport ştiinţific, Institutul de geografie al Academiei R.S.R.

https://biblioteca-digitala.ro

I. *Vegetația zonală.* Conform zonei respective, vegetația de stepă și silvostepă ar fi trebuit să fie reprezentată prin pajiști din ierburi xerofile în alternanță cu păduri, însă datorită poziției județului în Cîmpia Română de est, cu condițiile cele mai favorabile pentru dezvoltarea agriculturii, vegetația naturală a fost înlocuită cu plantele agricole. Desțelenirile cele mai masive s-au produs, îndeosebi, în secolul trecut (după 1830), cînd, pentru cultura grîului, a fost arată toată Cîmpia Dunării, care s-a transformat în grînar pentru export. Astfel, prin extinderea culturii grîului, pădurile au fost defrișate, iar pășunile și fînețele naturale au fost desțelenite în întregime.

Lipsa pășunilor și a fînețelor naturale s-a resimțit puternic asupra creșterii animalelor din această regiune. De aceea, la începutul secolului nostru, prin reformele din 1907 și în special din 1920, s-a simțit nevoia desprinderii din terenul arabil, în vederea pășunatului, a anumitor suprafețe desțelenite, care au format „izlazurile comunale". Aceste terenuri, situate în apropierea satelor, au fost inerbate, însă, sub acțiunea distructivă a pășunatului abuziv și în condiții de secetă excesivă a climatului de stepă, vegetația nu a mai apărut în forma ei naturală, cu structura și compoziția floristică a pajiștilor de țelină stepică primară. Ca urmare, vegetația naturală a județului Ialomița este o vegetație puternic distrusă sub acțiunea omului și a animalelor.

Datorită faptului că silvostepa de altădată cu pajiști mezoxerofile în alternanță cu păduri a fost distrusă, în momentul de față vegetația ierboasă din ambele subzone (stepă și silvostepă) nu se deosebește, ea dezvoltîndu-se în condiții bioclimatice asemănătoare.

Vegetația de stepă. Pe teritoriul județului, vegetația ierboasă este reprezentată prin pajiști stepice primare și secundare derivate.

Pajiștile stepice primare. Din țelina stepică primară de odinioară n-au mai rămas decît rare crîmpeie care se păstrează pe malurile abrupte ale rîurilor Ialomița, Dunărea sau prin poienile din pădurile Slobozia, Groasa, Vărasca etc. Însă și aceste pajiști sînt intens degradate și ruderalizate prin pășunatul abuziv, astfel încît ele nu reprezintă fidel vegetația

https://biblioteca-digitala.ro

stepică primară, întrucît unele elemente floristice lipsesc, iar altele sînt în plus, datorită condiţiilor locale nou create. Sînt rare sau lipsesc complet îndeosebi speciile de colilie (*Stipa capillata*), pajiştile fiind identificate numai de părușca stepică (*Festuca valesiaca*), însoţită de pir (*Agropyrum cristatum*) şi *Koeleria gracilis*, iar pe alocuri abundă bărboasa (*Andropogon ischaemum*), specie mai rezistentă la păşunat faţă de colilie.

Dintre speciile altor familii caracteristice pajiştilor de ţelină stepică mai frecvent apar : jaleşul, şerlaiul (*Salvia nemorosa*, *S. ethiopsis*), scrintitoarea (*Potentilla argentea*), capul şarpelui (*Echium vulgare*), limba boului (*Anchusa ochroleuca*), sunătoarea (*Hypericum* sp.). De obicei sînt mai abundente plantele anuale şi îndeosebi efemere de primăvară : flămînzica (*Draba verna*), cuişoriţa (*Holosteum umbellatum*), struna cocoşului (*Cerastium brachypetalum*, *C. annomalun*), ciucuşoara (*Alissum desertorum*), firicica (*Filago germanica*), scîrţiitoarea (*Polycnemum arvense*), studeniţa (*Arenaria Serpyllifolia*) etc.

Se dezvoltă foarte mult şi buruienile ruderale şi segetale ca rămăşiţe din culturile agricole, care imprimă pajiştilor un caracter mai mezofil. Acestea sînt : troscotul (*Polygonum aviculare*), ştirul sălbatic (*Amaranthus retroflexus*), păducherniţa (*Lepidium ruderale*), spanacul alb (*Chenopodium album*) etc.

De remarcat faptul că pîlcurile de ţelină ce se mai află pe diferite izlazuri nu prezintă interes pentru baza furajeră locală, acestea fiind importante numai sub aspect istoric, ca indicatoare a factorilor naturali zonali de climă şi sol.

Pajiştile secundare derivate se întîlnesc pe izlazuri şi se prezintă ca pîrloage stepice în diferite stadii de inerbare şi înţelenire. Aceste pîrloage inerbate, cu numeroase buruieni din culturi, au trecut direct la o vegetaţie de pajişti stepizate de mare uscăciune (de semideşert), cum sînt : firuţa cu bulbi (*Poa bulbosa*), diverse specii stepice, ca peliniţa (*Artemisia austriaca*), aliorul (*Euphorbia stepposa*) şi multe plante efemere de primăvară şi vară, cît şi buruienile ruderale.

Principalele asociaţii din pîrloagele judeţului sînt cele formate din firuţa cu bulbi cu peliniţă şi pirul gros (*Cynodon dactylon*), care au apărut după desţelenirea pajiştilor primare de părușcă stepică şi colilie, din peliniţă, din firuţa cu frunze

https://biblioteca-digitala.ro

înguste (*Poua angustifolia*) și firuța cu bulbi, pirul gros, provenite prin degradarea și stepizarea fineților cu firuța de livadă (*Poa pratensis*) etc.

Pajiștile alcătuite din firuța cu bulbi, cu peliniță și pir gros sînt răspîndite pe izlazurile din toată subzona de stepă și silvostepă. Printre gramineele stepice, ici-colo se mai dezvoltă specii mai puțin xerofile, ca firuța cu frunze înguste, pirul tîrîtor (*Agropyron repens*) în depresiunile mai reavăne, sau bărboasa pe terenurile mai uscate. În schimb sînt frecvente, pînă la o abundență destul de mare, gramineele anuale, ca obsiga (*Bromus tectorum*, *B. mollis*, *B. japonicus*, *B. squarrosa*), mohorul sălbatic (*Setaria glauca*, *S. viridis*), *Eragrostis pillosa*, *E. minor* etc.

Pe izlazurile de pe versanții văilor se dezvoltă pajiști de bărboasă și pot fi întîlnite la Cuza Vodă, Sudiți, Mărculești, Ion Ghica, Bordușani, Lupșanu, Reviga etc. Compoziția floristică a acestor pajiști are caracter stepic evident. Adesea, ele sînt invadate și de scaieți (*Eringium campestre*).

După compoziția floristică și condițiile ecologice de secetă pronunțată aceste pajiști provin din degradarea țelinei de părușcă și colilie, care, supuse la un pășunat prea intens, dispar treptat și rămîne dominantă bărboasa, fiind mai rezistentă. Această specie este totodată și bună fixatoare a pantelor, oprind eroziunea solului. Pajiștile de bărboasă pe terenurile inaccesibile arăturilor merită să fie amenajate, fiind cu mult mai bune față de cele cu peliniță sau cu firuța cu bulbi.

Vegetația de pădure. Pilcurile de păduri care au mai rămas în urma distrugerii acestora din subzona de silvostepă se caracterizează prin dominația stejarului brumăriu (*Quercus pedunculiflora*), specie pontică, caracteristică silvostepei sudice. În compoziția lor floristică, în afară de specia dominantă, se mai dezvoltă o serie de plante de origine sudică, ca stejarul pufos (*Q. pubescens*), mojdreanul (*Fraxinus ornus*), lemnul cîinesc (*Ligustrum vulgare*), vișinul turcesc (*Prunus mahaleb*) etc. În pătura ierbacee se întîlnesc asemenea specii caracteristice locurilor deschise, ca bărboasa și păiușuri stepice, care apar din cauza degradării arboretelor.

https://biblioteca-digitala.ro

Vegetația de silvostepă de altădată se caracteriza prin alternanța de păduri cu pajiști stepizate. În prezent, majoritatea terenului acestei subzone este cultivat și numai pe alocuri au mai rămas cîteva petice de pădure : Slobozia, Groasa, Vărasca etc.

Din cauza transformărilor care au survenit în subzona de silvostepă, prin defrișare și introducerea culturilor agricole, limita dintre aceasta și subzona de stepă nu se mai poate trasa decît după soluri (cernoziomuri degradate), vegetația specifică fiind distrusă.

II. *Vegetația azonală.* Pe teritoriul județului Ialomița, mai puțin fragmentat decît în alte județe ale țării, se dezvoltă și diferite grupări vegetale care-și datoresc existența în primul rînd condițiilor locale, microedafice în special. Așa aînt pădurile și pajiștile din lunci, văi și depresiuni, pajiștile din bălți, cele de pe sărături și cele de pe nisipuri. Geobotanic, această vegetație se deosebește mult de cea zonală, fiind alcătuită din specii mezofile și higrofile, halofile și arenicole.

Pădurile din luncile Ialomiței și Dunării sînt reprezentate prin zăvoaie constituite din diferite specii de salcie, mai ales salcie albă (*Salix alba*), și din plopi (*Populus nigra*, *P. alba*). Pe alocuri, zăvoaiele mai evoluate s-au transformat în șleauri de luncă, în care specia dominantă devine stejarul pedunculat (*Q. robur*), specie caracteristică silvostepei nordice, la care se mai adaugă arțarul tătăresc și jugastru (*Acer tataricum*, *A. campestre*), ulmul (*Ulmus campestre*), frasinul (*Fraxinus excelsior*), plopul alb și negru, salcia albă și diferiți arbuști, liane de proveniență sudică — *Periploca graeca* și vița sălbatică (*Vitis silvestris*). Pe alocuri mai apar și cătinișuri de *Tamarix ramasissima*.

În șleaurile din lunca Ialomiței, spre deosebire de cele din lunca Dunării, pe lîngă specia dominantă, stejarul pedunculat cu cele însoțitoare, specifice acestui tip de pădure, se observă procesul de introducere a speciilor caracteristice silvostepei pontice, sudice — stejarul brumăriu și frasinul pufos (*Fraxinus pallisae*).

Compoziția floristică a *pajiștilor din lunci* este diferită. Astfel, în Balta Ialomiței se dezvoltă pajiștile alcătuite din

https://biblioteca-digitala.ro

iarba moale (*Agrostis stolonifera*), firuța (*Poa trivialis*), pirul tîrîtor, în care mai apar diferite specii de rogoz (*Carex sp.* div.), răchitan (*Lythrum salicaria*), cinci degete (*Potentilla reptans*), ciumarea (*Galega officinalis*). Pe locurile mai ridicate — grinduri — se dezvoltă vegetația xerofilă, în care predomină pirul gros.

Vegetația de mlaștină și semimlaștină se dezvoltă pe locurile mai joase din lunci și este formată din stuf (*Phragmites communis*), iarba moale (*Agrostis alba*), mana de apă (*Glyceria aquatica*), rogozuri (*Carex riparia, C. acutiformis* etc.), roșățea (*Butomus umbellatus*), săgeata apei (*Sagittaria sagittifollia*) etc.

Vegetația acvatică din bălți și lacuri este reprezentată prin nufărul alb și galben (*Nymphaea alba* și *Nuphar luteum*), plutica (*Limnanthemum nymphoides*), ciulinul de baltă (*Trapa natans*), vîscul de apă (*Myriophyllum spicatum*), cosorul (*Ceratophyllum submersum*), diferite specii de broscariță (*Potamogeton*), cotrățelul de baltă (*Urticularia vulgaris*) etc.

În lacurile sărate se dezvoltă vegetația algalogică halofilă.

III. *Vegetația intrazonală. Pajiștile de sărături* sînt dezvoltate pe solonețuri și solonceacuri, fiind reprezentate prin diferite asociații de plante halofile, ce se deosebesc după gradul de sărăturare a solurilor (puternic, moderat, slab), ca: iarba sărată (*Salicornia herbacea*), *Suaeda maritima*, limba peștelui (*Statice gmelini*), de *Puccinelia distans*, *Aeluropus littoralis*, pelinul de mare (*Artemisia maritima*), *Salsola soda*, *Camphorosma ovàta* etc.

Vegetația de pe nisipuri este reprezentată prin diferite grupări de plante arenicole: colții babii (*Tribulus terrestris*), iarba scăioasă (*Tragus recemosus*), florile de paie (*Helichrisum arenarium*), piatra linte (*Astragalus virgatus*), coada șoricelului (*Achillea kitaibeliana*), pliscul cocoșului (*Erodium neilreichii*) etc.

Fauna. Pe teritoriul județului se întîlnesc diferite medii de viață, în raport cu formele de relief, vegetație, repartiția apei și uscatului, față de care viețuitoarele nutresc o anumită

https://biblioteca-digitala.ro

afinitate. Aceasta face ca în cadrul județului să se poată deosebi

— fauna de stepă și pădure (resturi ale subzonei de silvostepă);

— fauna de lunci și bălți;

— fauna acvatică propriu-zisă;

— fauna de interes economic și vînătoresc.

Fauna de stepă și pădure. Avînd în vedere faptul că vegetația de pădure din subzona de silvostepă a fost în cea mai mare parte îmbucătățită ori distrusă, fauna respectivă nu mai poate fi întru totul caracteristică, ci mai mult o faună cu amplitudine ecologică ridicată, care pendulează din stepă pînă în pădure. Astăzi, peticile de pădure existente ar putea fi considerate mai mult ca loc de refugiu pentru fauna de stepă. Datorită acestor considerente, fauna de stepă și silvostepă se tratate împreună.

Lumea animală cea mai caracteristică care populează aceste două domenii o formează mamiferele, iar dintre acestea cele mai importante sînt *rozătoarele*. La acestea se mai adaugă *păsările*, *reptilele* și *insectele*.

Dintre rozătoare cel mai caracteristic este popîndăul (*Citellus citellus*), care poate fi întîlnit la tot pasul. Arealul său coincide cu zona intens cultivată de pe terasele Dunării și Bărăganul de est. Întrucît hrana sa de bază o formează grăunțele diferitelor culturi, popîndăul este socotit ca unul din animalele dăunătoare.

Pe lîngă acestea se mai întîlnesc diferite specii de șoareci și șobolani, ca șoarecele de cîmp, șoarecele de pădure, șoarecele de stepă, șobolanul de cîmp, șoarecele pitic, șoarecele de casă, șoarecele de mișună sau de grădină ale cărui galerii sînt adevărate depozite cu rezerve de hrană (de grîu, orz, porumb, floarea-soarelui)[8].

Tot prin stepă mai poate fi întîlnit și cățelul pămîntului (*Spalax leucodon*), cunoscut și sub numele popular de țînțar pămîntului, cartofar, mușuroi, chior etc.

[8] Mușuroaiele făcute de acești șoareci sînt construite de cîte 15—20 indivizi, avînd dimensiuni apreciabile: 80 cm înălțime și 2 m diametru și capacitatea de înmagazinare de la 4 pînă la 15 kg de grăunțe. Această specie poate pînă la 5—6 generații pe an, astfel că, în unii ani, se consemnează migrații asemenea șoareci pînă la distanțe apreciabile (M. Homar, 1967).

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de acestea se mai întîlnește iepurele de cîmp (*Lepus europaeus*), care poate apare și în pădure.

Dintre carnivore se întîlnește foarte rar lupul (*Canis lupus*), apoi vulpea (*Vulpes vulpes*) și viezurele (*Meles meles*), care au o arie mai largă de repartiție, depășind cu mult limitele zonei de stepă și silvostepă.

Păsările care populează subzona de stepă și silvostepă a județului sînt fie sedentare, fie oaspeți de vară și iarnă, fie de pasaj.

Pasărea cea mai caracteristică stepei este dropia (*Otis tarda*), sedentară, pe cale de dispariție din cauza vînatului excesiv. Această pasăre, care poate atinge pînă la 15 kg în greutate (V. Ionescu, 1968), găsește tot anul hrana în stepele noastre, fapt pentru care rătăcește de la un loc la altul. Astăzi, arealul ei este restrîns la cîteva petice. Datorită raității ei a fost declarată monument al naturii.

O pasăre asemănătoare dropiei este spurcaciul (*Otis tetrax orientalis*), un fel de dropie mai mică. Oaspete rar de vară și monument al naturii, această pasăre poate fi întîlnită și mai puțin ca dropia, în aceiași biotopuri.

În afară de acestea se mai întîlnesc pasărea ogorului (*Burhinus oedicnemus*), mai mult o pasăre de pasaj, prepelița sau pitpalacul (*Coturnix coturnix*), oaspete de vară, comun șesurilor întinse ale Bărăganului, potîrnichea (*Perdix perdix*), specie sedentară cu un areal mai larg, graurii comuni și purpurii, oaspeți de vară, lăcustorul (*Sturnus roseus*), pasăre de pasaj, care invadează cîteodată stepa etc.

Dintre păsările cîntătoare citățm fluierarii (*Tringa totanus*), dintre care fluierarii cu picioare lungi foșnesc noaptea prin culturi scoțînd sunete ca de flaut, apoi prigoriile multicolore (*Merops apiaster*), cu zborul lor ca de săgeată, care zburdă prin apropierea apelor, dumbrăvencile albastre (*Coracias garrulus*), care pot fi văzute în grupuri pe firele de telegraf, ciocîrlia de Bărăgan (*Melanocorypha calandra*), care populează cîmpurile cultivate și care ne părăsește numai în iernile foarte grele.

Dintre păsările răpitoare de stepă, dușmanii de moarte ai rozătoarelor, întîlnim: herctele alb (*Circus macrourus*), care

https://biblioteca-digitala.ro

stă aici din martie pînă în octombrie, şorecarul mare (*Buteo rufinis*), şorecarul încălţat (*Buteo lagopus*), oaspete rar de iarnă venit din părţile mai nordice, cucuvelele de stepă etc.

Reptilele cele mai des întîlnite sînt şopîrlele din stepele ierboase (*Lacerta taurica şi Lacerta agilis chersonensis*), sau cele din biotopurile nisipoase, apoi o serie de şerpi, ca *Coluber jugularis caspius* etc.

Insectele de stepă sînt de asemenea variate, predominante fiind orthopterele — lăcuste, coşari, greieri, iar dintre miriapode cîrcîiacul (*Scolopendra cingulata*), element mediteranean întîlnit la Fundata, Ciulniţa, Hagieni şi Jegălia.

Fauna de lunci şi bălţi. În lunca Ialomiţei şi a Dunării, ca şi în zonele ocupate de stufăriş poate fi întîlnită o bogată faună terestră, cu adaptări speciale la diferite moduri de viaţă.

Astfel, la malurile apelor trăiesc vidra (*Lutra lutra*) şi nurca (*Lutreola lutreola*). În lunci, zăvoaie şi stufăriş pot fi întîlniţi iepuri, lupi, vulpi şi mistreţi (*Sus scrofa atila*).

Faţă de fauna de mamifere, păsările sînt cele mai numeroase şi mai variate. Din acestea citărm păsările cu cuiburile în malul apelor : pescăruşul albastru, prigoria — pasăre insectivoră, lăstunul de mal — oaspete de vară, apoi codobatura, care-şi petrece toată vara pe lîngă apele de şes şi-n apropierea locuinţelor omeneşti etc.

Zăvoaiele din lunci sînt un mediu favorabil multor păsări, îndeosebi insectivore : mierla, privighetoarea, cucul, dumbrăveanca etc.

Dintre păsările răpitoare, pe lîngă cele întîlnite în stepă, care se pot deplasa pînă în lunci, mai notăm cîteva răpitoare mari de zi, ca codalbul (*Haliaetus albicilla*), specie sedentară, care-şi aşază cuibul său uriaş în creştetul copacilor spre a domina lunca, acvila de cîmp (*Aquila heliaca*), acvila ţipătoare mică, care migrează iarna pînă în Africa, acvila ţipătoare mare, pasăre de pasaj, şoimul dunărean (*Falco cherrug*), una dintre cele mai aprige răpitoare care-şi depune ouăle în cuiburile străine, gaia neagră etc.

În bălţile Dunării sînt numeroase păsările de baltă. În timpul pasajului de primăvară şi vară numărul lor creşte simţitor. Dintre acestea citărm : raţa mare (*Anas platyrhynchos*),

https://biblioteca-digitala.ro

rața cîrîitoare (*Anas quequedula*), întîlnită în locurile cu ierburi înalte din baltă, gîsca de vară, gîrlița — o specie de gîscă sălbatică care uneori iarna mai rămîne și pe la noi, lebăda de vară (*Cygnus alor*) — pasăre de pasaj, lebăda de iarnă (*Cygnus cygnus*) — oaspete de iarnă, diverse specii de stîrci — stîrcul cenușiu (*Ardea cinerea*), stîrcul roșu (*A. purpurea*), stîrcul galben, stîrcul de cireadă, stîrcul lopătar, stîrcul de noapte — oaspete de vară și monument al naturii, țigănușii, nagîții, fluierarii, sitarii de mal, diferite specii de corcodei, care iernează uneori pe aici, lișițe, găinușa de baltă, cîrsteiul de baltă etc.

Dintre păsările de pradă se întîlnesc vulturul pescar, vulturul pleșuv alb și codalb etc.

Dintre reptilele frecvente în bălțile Dunării sînt : broasca țestoasă de baltă (*Emys orbicularis*), piscivoră și șarpele de apă (*Natrix tessellata*), iar dintre amfibii broasca de lac, de mlaștină etc.

Fauna acvatică propriu-zisă. Cursul inferior al Ialomiței și Dunării, ca și numeroasele lor limane și iazuri create de om constituie un alt domeniu favorabil viețuitoarelor, dintre care peștii au cea mai mare importanță economică. Din acest punct de vedere, teritoriul județului se încadrează în zona crapului și a bibanului. Apele domolite, adînci și tulburi ale Dunării constituie un domeniu favorabil crapului și celorlalți pești cu aceleași afinități, ca babușcă, plătica, obleți, știucă, văduviță, alături de care mai apar și pești din alte zone, cum sînt mreana, cleanul și scobarul.

În brațele Dunării din dreptul bălții, ca și în privalele din baltă pot fi întîlniți păstruga, cega, gingirica, știuca, babușca, văduviță, roșioara, scobarul, mreana, obleții, plătica morunașul, sabița, caracuda, carasul, crapul, svîrluga, țiparul, somnul, șalăul, porcușorul de nisip, guvidul de baltă, moaca de brădiș etc. (A. Bunescu, 1963)[9].

Dintre aceștia, cea mai mare pondere și totodată cea mai mare importanță economică o are crapul.

[9] A. Bunescu (1963), *Biogeografia Bălții Ialomița*, raport științific, Institutul de geografie al Academiei R.S.R.

https://biblioteca-digitala.ro

Apele rîurilor mici, Mostiştea şi afluenţii limanelor fluviatile mai puţin adînci, cu un curs diferit de la un sector la altul (cînd repede, cînd leneş), constituie domeniul favorabil bibanului şi a speciilor însoţitoare, care pot fi întîlnite şi în apele stagnate.

Limanele fluviatile şi iazurile sînt populate de caracudă, ţigănuş, lin, ştiucă, roşioară, obleţi, babuşcă, biban, uneori chiar şalău, plătică, somn şi izolat clean.

În momentul de faţă se observă o tendinţă de schimbare a echilibrului biologic din apele judeţului, tendinţă dată, pe de o parte, de amenajările făcute în balta Ialomiţei, în scopul valorificării terenurilor pentru agricultură, ceea ce a forţat fauna piscicolă să-şi restrîngă arealul, iar, pe de altă parte, amenajarea numeroaselor iazuri, a limanelor fluviatile şi a lacurilor de luncă a dat posibilitatea apariţiei a numeroase bazine piscicole.

O altă problemă care se impune a fi rezolvată este cea a purificării apelor Ialomiţei care, din cauza poluării lor, sînt puţin populate de peşti.

Fauna de interes vînătoresc. O parte dintre vieţuitoarele care populează judeţul Ialomiţa prezintă interes economic şi cinegetic. Printre acestea citäm : căpriorul, al cărui efectiv se ridică la peste 2 000 de exemplare, iepurele, cu peste 30 000 de exemplare, vulpile, cu peste 800, dihorii cu circa 130, viezurii, nevăstuicile etc. *(Statistica vînatului pe 1969)*, iar dintre speciile colonizate, fazanul, care s-a răspîndit în mai toate pădurile judeţului.

Dintre păsări, cel mai mare interes îl prezintă potîrnichea, care este şi cea mai numeroasă, în contrast cu dropia pe cale de dispariţie.

Trebuie subliniat faptul că, o dată cu restrîngerea domeniului stepei primare, s-a restrîns mult şi arealul acestor specii, iar vînătoarea excesivă a unora a dus la împuţinarea lor, încît unele din acestea sînt pe cale de dispariţie. De aceea, raţionalizarea vînatului şi respectarea speciilor—monumente ale naturii — vin în sprijinul ocrotirii acestora şi a perpetuării lor.

https://biblioteca-digitala.ro

POPULAȚIA ȘI AȘEZĂRILE

POPULAȚIA

Fazele de populare. Cum „clocotesc de istorie unele depresiuni și văi carpatice", tot așa mustesc de viață a trecutului și bălțile Dunării, Borcei și valea Ialomiței, din cuprinsul județului nostru, de la începutul neoliticului și pînă în zorile istoriei contemporane. Evident, cauzele primordiale ale populării din trecut stau în modul de organizare și în structura social-economică a societăților omenești care s-au succedat pe aceste meleaguri, dar nici condițiile istorice și geografice nu sînt mai puțin importante.

În ciuda întinderilor mari de ierburi ale acestui ținut de stepă, cel mai tipic din țara noastră, culoarele largilor lunci ale Ialomiței și Dunării, care străbat și îmbrățișează teritoriul județului, au fost locuite și utilizate de populația autohtonă încă din epoca orînduirii primitive. Spre deosebire de stepa aridă din interior, condițiile geografice variate și resursele de viață abundente ale luncilor și bălților mărginașe au constituit factori favorabili cu mare putere de atracție pentru așezări stabile și permanente în acest colț de țară. Într-adevăr, cele două văi cu terasele și malurile locuite, cu păduri de luncă, desișuri de papură, labirint de lacuri și privaluri (girle), bogate în pește, cu soluri fertile, reînnoite după fiecare viitură — adevărate Mesopotamii —, cu tăpșane și grinduri cultivate cu cereale și cu întinse pășuni și fînețe naturale pe care păștеau sau iernau numeroase turme de vite, cu puncte adăpostite și bine apărate (popine) au menținut pe om strîns legat de aceste locuri, din neolitic și pînă în zilele noastre.

În zona dunăreană, cuprinsă între Mostiștea și vărsarea Ialomiței, pe malurile înalte ale fluviului, cît și în însăși Balta

https://biblioteca-digitala.ro

Dunării, cu insulele şi tăpşanele ei, afirmă V a s i l e P â r v
(1924, p. 55) — „întîlnim o adevărată ţară geto-dacă, p
de aşezări străvechi, începînd din vremea armelor şi unelt
de piatră, adică acum 5 000 de ani", iar V i c t o r M o r
(1924, p. 79), într-un studiu asupra Bălţii Ialomiţei, p
zează că „în vechile grădişti sau popine au existat aşe
omeneşti, care au stăruit şi fiinţat mereu, atît în prima
de ani în era noastră, cît şi mai apoi, în epoca romană, cum
cele de la Grădiştea şi de la Pochina (Popina)" De altfel în
numirile topice de „grădişte" şi „silişte", însemnînd pu
întărite şi vetre de sat destul de frecvent întîlnite pe cele
văi care mărginesc Bărăganul ialomiţean, demonstrează c
aceste părţi au existat aşezări cu activitate omenească per
nentă din epoca orînduirii primitive şi pînă în zilele noas

Pentru *epocile mai vechi*, cercetările şi descoperirile arl
logice efectuate în timpul lui Pârvan pe malurile Ialom
(Crăsani) şi în valea Dunării, între Mostiştea şi Călăraşi, au
reluate şi continuate după primul şi mai ales după cel d
doilea război mondial. Ele au scos la iveală urme ale activit
umane datînd din neolitic pînă în feudalul timpuriu, atît
terasele fluviului, cît şi în grindurile bălţii, unde pînza frea
era mai aproape de suprafaţă şi unde existau terenuri bune pen
păşunat şi cultivat, precum şi locuri propice de adăpostit,
pescuit şi popas, pe drumurile de trecere între Dobrogea
Bărăgan. De la vărsarea Mostiştei la gura Ialomiţei se în
zeci de localităţi şi staţiuni arheologice, aparţinînd diverse
culturi din neolitic (Dudeşti, Boian, Gumelniţa etc.). Neoliti
mai bine reprezentat în judeţul Ialomiţa, se găseşte pe grin
Grădiştea Ulmilor, la Vărăşti, Bogata, Cuneşti, Călăraşi
Piua Pietrii, iar feudalul pe valea Ialomiţei şi pe malurile
în cuprinsul Bălţii Borcei, în special în sectorul Călăraşi — Silis
(R. P. Bulgaria) într-o insulă cu ruine ale unei cetăţi bizanti
la Păcuiul lui Soare, datînd din secolele X—XIV ale erei noas
ca centru al unei bogate activităţi comerciale şi culturale
zona Dunării de jos.

Numeroase alte staţiuni arheologice datînd din feudalul ti
puriu însoţesc, de asemenea, malurile şi terasele Ialom

https://biblioteca-digitala.ro

inferioare la Căzăneşti, Ciulniţa, Amara, Slobozia, Ograda, Luciu etc.

Dar nici stepa singuratecă n-a rămas lipsită de prezenţa omului. Ea a fost populată de geţii de aceeaşi origine cu dacii din munţi şi cultivată pe margini, căci în interior rătăceau, din trecutul îndepărtat pînă tîrziu, în secolul al XIX-lea, nesfîrşite turme de vite şi herghelii de cai.

În 335 î.e.n., cînd Alexandru Macedon a trecut Dunărea, numită pe atunci Istros, pe la Silitra (R. P. Bulgaria) — Călăraşii de azi, el a trebuit mai întîi, în drumul de urmărire a geţilor din cîmpia întinsă, să înainteze, poruncind falangei sale să culce cu suliţele grîul înalt al holdelor de pe terasa fluviului, pînă a ajuns la cîmp deschis, în stepa necultivată din interior, la cetatea Halis, încă neidentificată ca localizare, unde localnicii s-au retras ca să se apare mai bine. Geţii cunoşteau îndeajuns de bine stepa Bărăganului, care, pe vremea lor, purta şi numele de „stepa geţilor" — cum relata Strabo în *Geografia* sa, cartea VII, cap. 3—14 (R. Vlădescu-Vulpe, 1933, p. 143—144), întrucît în deplasarea lor continuă de la munte la mare, pe drumurile de legătură dintre Dacia Carpatică şi Dacia Pontică, ce treceau prin acest ţinut, ei întreţineau relaţii comerciale permanente cu cetăţile greceşti încă din mileniul I i.e.n.

Ocupaţiile de bază ale locuitorilor erau păstoritul şi agricultura, în cîmp şi pe terase, şi pescuitul, în luncile apelor şi bălţile fluviului. Negoţul era relativ înfloritor, îndeosebi pe arterele comerciale, Dunăre şi Ialomiţa, care legau coloniile greceşti de la Pontul Euxin (Marea Neagră) cu geţii din bazinul lunărean şi dacii din Munţii Carpaţi.

În epoca feudală, popularea ţinutului Ialomiţa cunoaşte cîteva momente mai însemnate, între care existenţa numeroaselor aşezări moşneneşti pe valea Ialomiţei (Dîlga, Poiana, Cosîmbeşti, Mărculeşti, Hagieni etc.) şi a salbei de sate mari pe malurile Dunării şi Borcei, înfiinţate pe moşiile mănăstireşti şi boiereşti, prin acte de danie ale domnitorilor munteni (Ciocăneşti, Grădiştea, Roseţi, Borcea, Feteşti, Vlădeni etc.). Nici părţile interioare nord-vestice n-au fost lipsite de popu-

https://biblioteca-digitala.ro

laţie, deoarece apar aşezări pe Mostiştea şi afluenţii ei încă din secolele XVI—XVIII (Ulmu, Vărăşti, Mihai Viteazul etc.).

În acelaşi timp, un rol anumit în procesul populării l-au avut şi împrejurările istorice şi social-economice din Balcani şi din zona Dunării de jos. Unele sate de pe malul drept al Dunării din faţa Bărăganului s-au format din locuitori de pe malul stîng, alungaţi de condiţiile grele ale exploatării feudale româneşti (Topalu, Seimeni, Stelniceni), şi invers, alte aşezări de pe malul stîng dunărean sînt alcătuite din ţărani refugiaţi din Dobrogea, din cauza asupririlor turceşti (Satnoeni, Coslugeni etc.). De altfel, deplasările de pe un mal pe celălalt al Bălţii Borcea îşi găsesc expresia în existenţa satelor dublete pe ambele părţi ale acestor vetre de străveche umanitate : Oltina, Mîrleanu, Cocargea, Beilic, Vaidomir etc.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cele 127 de sate menţionate (la 1778) între limitele judeţului trebuie să fi fost bine populate şi arăturile să fi înaintat suficient de mult în preajma schelelor de pe Dunăre şi Borcea, pentru ca în condiţiile solurilor stepei, proaspăt desţelenite atunci, să se obţină producţii mari, menite să asigure consumul intern şi mai ales exportul către turci şi ţările Europei.

Într-un raport înaintat la aceeaşi dată (1778) de boierii munteni (care acaparaseră întinse moşii în Cîmpia Dunării) consulului rus Panin, spre a încuraja comerţul şi cultura cerealelor în ţară, se menţionează că judeţul Ialomiţa era cel mai însemnat ţinut ce făcea negoţ cu grîne din întreaga ţară, afirmînd că acolo se obţine şi „cea mai mare parte din producţie, adică „zaherele" din care se hrăneşte ţara" (*Istoria României*, 1963, vol. III, p. 373).

În perioada capitalistă, ritmul populării Bărăganului se accelerează, prin desţelenirea stepei şi întinderea arăturilor. Acum are loc acel profund proces de mutaţii social-economice legate de trecerea de la păstorit la agricultură. Simţindu-se tot mai mult nevoia de braţe de muncă pentru producerea de cereale, intens cerute pe piaţa externă după 1829, agricultura a atras în Bărăgan, din regiunile apropiate, intens populate, noi aşezări, determinînd trei curente de populare, corespunzătoare la trei direcţii deosebite : 1. curentul din Carpaţii Meridionali (părţile Sibiului, Făgăraşului, Braşovului), apărut încă din feu-

https://biblioteca-digitala.ro

dalism și îngroșat acum de adausul de populație din dealurile muntene (Prahova, Muscel, Buzău), curent care a stabilit în Bărăganul ialomițean pe mocanii „ungureni", adică transilvăneni, și pe numeroși locuitori din dealuri (deleni), dînd primele forme embrionare de așezări în cuprinsul stepei (tîrle, odăi, hanuri); 2. curentul dobrogean și sud-dunărean, format din populația refugiată din Dobrogea și Peninsula Balcanică pe malul stîng al fluviului și pe malul Borcei, din cauza opresiunilor turcești; 3. curentul din centrul și vestul Munteniei (județele Ilfov și Vlașca), sub forma colonizărilor de țărani clăcași, pe moșiile statului, boierilor, mănăstirilor, prin împropietăririle din 1864, 1888 și 1892. Înaintarea așezărilor s-a produs, în general, de la vest la est pe văile Ialomiței și Mostiștei și, apoi, din culoarul axial al văii Ialomiței, spre sud și nord în largul cîmpurilor. În același timp și zona teraselor Dunării și malul Borcei au continuat să primească sporuri noi de populație, prin așezările noilor veniți ca păstori transhumanți, colonișți, sau refugiați, alimentînd, prin roire, unele așezări din cîmp.

În primele decenii ale secolului al XX-lea, procesul de concentrare a așezărilor temporare din zona cîmpurilor se continuă prin așezările țăranilor săraci colonizați din județele Ilfov și Vlașca.

Se desființează „suhaturile", se construiesc grajduri și saiele pentru vite, se înființează arnane boierești.

Împroprietăririle care au urmat celor două războaie mondiale au atras și fixat noi brațe de muncă în largul cîmpului interior și în special pe lîngă fermele de stat și în jurul gărilor (Dilga, Ciulnița, Lehliu-Gară etc.), care devin nuclee de polarizare și dezvoltare a așezărilor umane. Procesul populării județului se intensifică în *anii puterii populare*, cînd începe o nouă fază în dezvoltarea așezărilor și economiei lui. Crearea a numeroase întreprinderi și secții agricole de stat, centre de mecanizare a agriculturii, șantiere de construcții etc., amplasate pe magistralele feroviare și pe malul Dunării și Borcei, au determinat creșterea rapidă a vechilor așezări, formarea de cartiere și grupuri noi de case, apariția de noi centre populate.

Populația actuală. Populația județului Ialomița a atins, la 1 ianuarie 1970, cifra de 379 454 de locuitori, reprezentînd 1,9% din potențialul demografic al țării. Structura pe sexe (191 120 de bărbați și 188 334 de femei) și alcătuirea popu-

https://biblioteca-digitala.ro

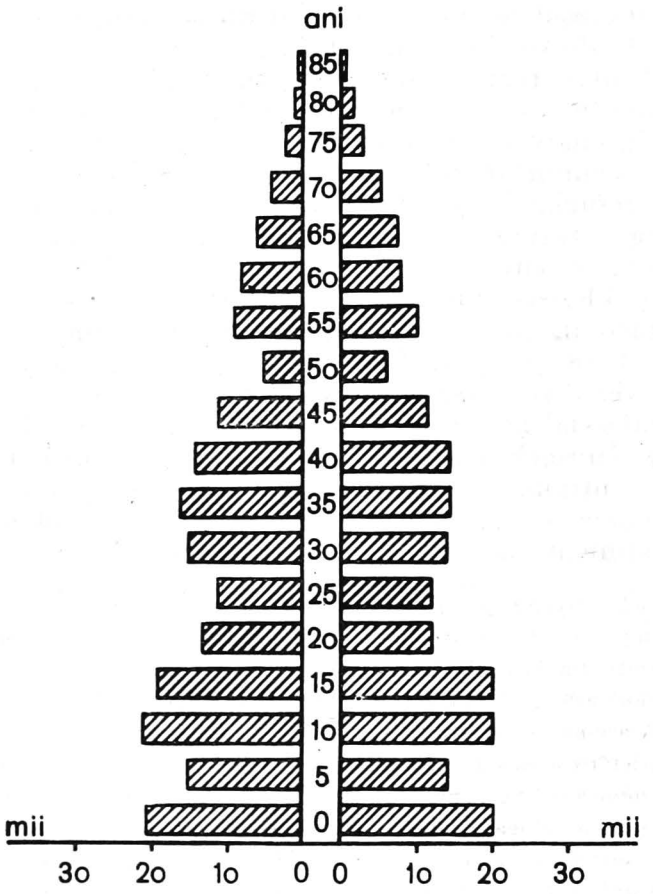

Fig. 16. — Piramida vîrstelor privind populaţia judeţului Ialomiţa — 1970.

laţiei pe grupe de vîrstă se reflectă în piramida vîrstelor (fig. 16). Din configuraţia acesteia rezultă un apreciabil disponibil de populaţie activă (49% din persoanele cu vîrsta de 15—50 de ani), o rezervă relativ mică de copii pînă la 15 ani (29%) şi un procent mediu (22%), alcătuit din populaţia grupelor de vîrstă peste 50 de ani, utilizabil, în parte, la muncile agricole

https://biblioteca-digitala.ro

și în activitățile casnice. Precizăm însă că potențialul demografic al județului Ialomița, în ansamblul său, este relativ mic, în comparație cu al multor alte județe ale țării, datorită procesului lent și recent de îndesire a populației, situație care se răsfrînge și în densitatea locuitorilor lui sub media pe țară (61,10 loc./km² față de 84,21 loc./km² în 1970).

Componența națională a populației stabile are caracter omogen, fiind alcătuită aproape în întregime din români (99,7‰).

Sporul natural a atins 23,1‰ în 1967, ca rezultat al procentului ridicat de nașteri (31,7‰) și al mortalității reduse (8,6‰), consecință a politicii demografice sănătoase a statului român și a dezvoltării instituțiilor de ocrotire a sănătății locuitorilor din această parte a țării. Evoluția excedentului natural a înregistrat o ușoară scădere în 1969, cînd indicatorul său a reprezentat 17,3‰, întrecînd totuși, în același an, cu 4,1‰ sporul mediu natural pe țară. În general, creșterea numerică a populației a marcat în limitele actualei unități administrative un progres remarcabil în ultimii 40 de ani.

Tabelul nr. 1

Evoluția numărului și densității populației din perioada 1930–1970*

Populația	1930	1948	1956	1960**	1966	1970*
Total din care :	243 033	298 400	337 623	359 348	363 075	379 454
urban	25 644	44 108	55 245	59 004	69 192	85 338
suburban	—	—	—	5 002	5 277	8 047
rural	217 389	254 292	282 378	295 342	288 606	286 069
Densitatea (loc./km²)	39,0	48,0	54,4	57,8	58,6	61,1

* După datele Inspectoratului județean de statistică.
** Date intermediare.

https://biblioteca-digitala.ro

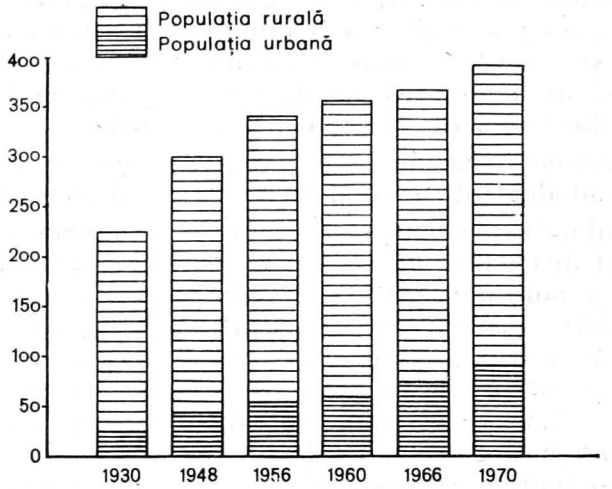

Fig. 17. — Evoluția numărului locuitorilor județului Ialomița și a raportului dintre populația urbană și cea rurală în perioada 1930—1970.

Populația urbană și rurală. Din ultima coloană a tabelului nr. 1 rezultă că în 1970 populația din mediul orășenesc era alcătuită din 93 385 de persoane, iar cea din mediul sătesc din 286 069.

Urmărind evoluția demografică pe cele două medii de habitat (fig. 17), se observă că populația rurală, net superioară în acest județ de șes, în valoare absolută de 4—8 ori mai mare decît cea urbană, a avut în perioada 1930—1970 același volum de creștere cu populația orășănească (peste 68 000 de persoane). Numărul locuitorilor urbani s-a mărit procentual, în perioada considerată, față de total populație, de la 10,5% în 1930, la 24,6% în 1970, iar ponderea celor rurali a scăzut corespunzător de la 89,5 la 75,4%. Explicația rapidei creșteri a procentului de populație urbană constă în efectele industrializării socialiste, care a cuprins și regiunea Bărăganului, în care se situează acest județ, unde

https://biblioteca-digitala.ro

dezvoltarea vechilor tîrguri, foste centre meșteșugărești și de schimb, la nivelul orașelor, dotate cu numeroase obiective industriale de importanță națională și cu construcții social-culturale moderne, a atras numeroși locuitori din mediul rural. Pe de altă parte, anumite centre cu funcții industriale de transport și servicii, dezvoltate în anii socialismului, situate la răscruce de drumuri, au devenit orașe noi (Țăndărei) sau aspiră să se transforme în centre urbane sau muncitorești (Ciulnița-Dragalina, Lehliu-Gară etc.).

Structura profesională. Determinate de transformările care au avut loc în baza economică, numeroase schimbări s-au produs și în structura socială și profesională a populației. Pe lîngă desființarea clasei moșierești, care a avut loc o dată cu reforma agrară din 1945, și apoi organizarea țărănimii în puternice cooperative agricole de producție — printre primele din țară (în fostele raioane Feteși și Călărași), pe teritoriul județului Ialomița s-au pus bazele unui întins sector socialist de stat în agricultură (compus din 8 mari I.A.S.-uri, 3 complexe de îngrășare a porcilor a 135 000 capete fiecare, 3 fabrici de nutrețuri combinate și 24 de întreprinderi de mecanizare), care au determinat apariția unui mare număr de tehnicieni și salariați agricoli, folosiți permanent în unitățile specializate sau angajați sezonier la muncile de vîrf (culesul porumbului etc.). Concomitent au fost înființate numeroase întreprinderi industriale, cu deosebire în domeniul prelucrării produselor agricole (industria alimentară), industriei materialelor de construcții, industriei chimice, industriei ușoare, întreprinderi de transport și deservire comercială etc. Toate aceste înfăptuiri au determinat apariția și dezvoltarea de funcții noi, ca de pildă aceea de salariați industriali și agricoli, mecanizatori, tractoriști, zootehnicieni etc., care au dat o nouă structură în ocupațiile locuitorilor, deși agricultura modernizată și cooperativizată continuă să rămînă ramura dominantă a economiei și să dețină cea mai mare parte din forța de muncă ocupată.

În anul 1970, populația activă a județului Ialomița însuma 191 300 de persoane și reprezenta 50% din populația lui totală; 93%, adică 177 900 de persoane, a fost ocupată în

https://biblioteca-digitala.ro

sfera producției materiale și 7% (13 400 de persoane) în alte îndeletniciri.

După datele înregistrate de serviciile resurselor de muncă județene, populația ocupată în diverse ramuri de activitate a avut în 1970 următoarea structură profesională (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Structura populației active a județului Ialomița în anul 1970

Total populație activă din care :	191 300	%
Persoane ocupate în industrie și meșteșuguri	20 200	10,5
Persoane ocupate în construcții	18 300	9,5
Persoane ocupate în agricultură	130 200	68
Persoane ocupate în silvicultură	400	0,2
Persoane ocupate în transporturi și telecomunicații	5 600	2,9
Persoane ocupate în circulația mărfurilor	4 500	2,4
Persoane ocupate în gospodăria comunală	3 100	1,7
Persoane ocupate în învățămînt, cultură artă	4 800	2,6
Persoane ocupate în ocrotirea sănătății	2 400	1,3
Persoane ocupate în administrație	1 600	0,8
Alte ocupații	200	0,1
Total	191 300	100%

Din tabelul alăturat rezultă, pe de o parte, predominarea populației ocupată în agricultură, care constituie peste 2/3 din totalul populației active, și pe de altă parte categorii noi de ocupații, determinate de apariția unor ramuri noi, ca industria și construcțiile, precum și dezvoltarea altora vechi, cum sînt transporturile, comerțul, învățămîntul etc., situație care consemnează începutul unor transformări radicale în viața economică profesională și culturală a acestui județ.

Densitatea locuitorilor a înregistrat o creștere mai însemnată în secolul al XX-lea și în special în perioada construcției socialiste, cînd în Bărăganul ialomițean au fost atrase și fixate noi forțe de muncă și mijloace de producție (fig. 18). Din 1948 și pînă în 1970, densitatea populației a crescut cu peste 13 loc./km², atingînd în acest ultim an 61,1 loc./km².

https://biblioteca-digitala.ro

Deși a marcat acest spor sensibil de populație în ultimele decenii, totuși densitatea locuitorilor în acest județ de șes în plină transformare este insuficientă, atît față de cerințele marilor lucrări de irigare și industrializare, cît și față de dezvoltarea agriculturii.

Ialomița se situează printre județele de cîmpie cu cea mai mică densitate de locuitori pe kilometru pătrat, fiind înconjurată de ținuturi cu densități superioare (Ilfov = 94,5 ; Buzău = 81,2 ; Brăila = 73,8 ; Constanța = 70,2 loc./km²).

Repartiția în cuprinsul județului a densității populației este diferită, în funcție de condițiile naturale și social-economice ale populării acestui teritoriu.

Pe primul loc se înscrie lunca largă a Ialomiței, vechi culoar de umanitate, pe malurile și terasele căreia se găsesc două orașe și numeroase sate mari și două căi longitudinale de legătură a capitalei cu Dunărea și cu țărmul Mării Negre, zonă cu densități de populație cuprinse între 40 și 120 de loc./km². Urmează fîșia sud-vestică, axată pe sistemul văilor Vînăta, Barza, Gălățui și pe șoseaua națională București — Lehliu-Gară — Călărași, cu așezări relativ vechi, atrase de prezența apei și de ușurința transporturilor și legăturilor directe cu Dunărea și orașul București. Aici se întîlnesc densități între 30 și 80 loc./km², cu excepția teritoriilor celor două noduri de comunicație, Lehliu-Gară și Călărași, ce depășesc 100 și, respectiv, 200 loc./km².

În rest sînt densități mici, atît pe malul fluviului și al brațului Borcea, cît și pe artera feroviară din lungul cîmpului interior, unde populația satelor, repartizată la suprafața întinsă a bălților și a interfluviului, face să se mențină desimi sub 50 și chiar sub 40 loc./km² (fig. 18).

Forța de muncă salariată, care reprezintă factorul cel mai productiv și mai organizat al populației ocupate, cuprindea, în 1970, cifra de 93 472 de persoane. Numărul acesteia a marcat, recent, o însemnată creștere și schimbări de ordin calitativ. Din 1965, cînd pe teritoriul actual al județului existau 71 200 de salariați (din care 55 700 de muncitori), numărul acestora s-a ridicat în 1968 la 75 400 (din care 60 000 de muncitori). În 1968, o dată cu înființarea județului Ialomița, popu-

https://biblioteca-digitala.ro

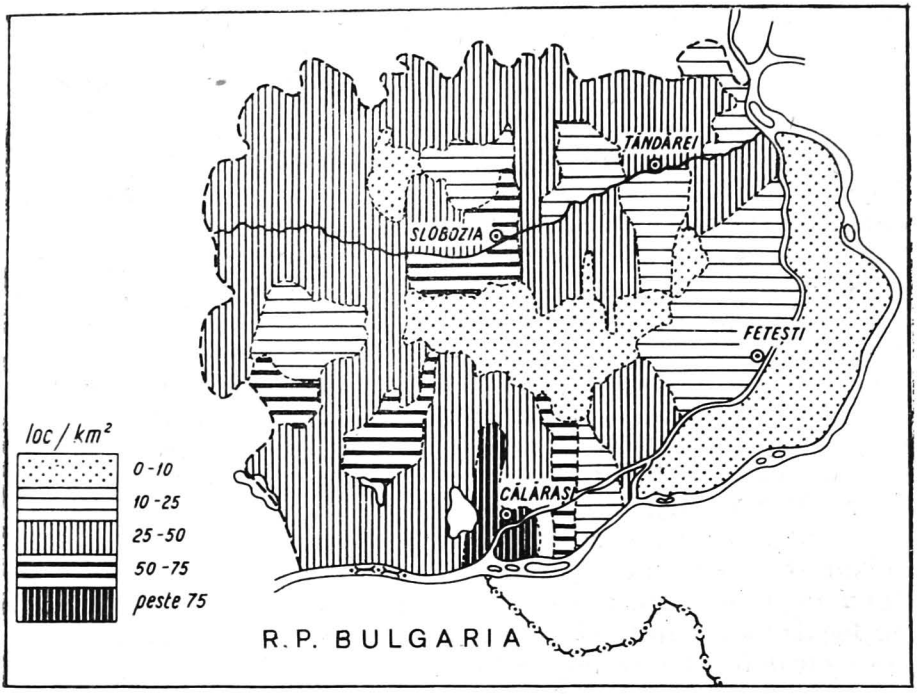

a

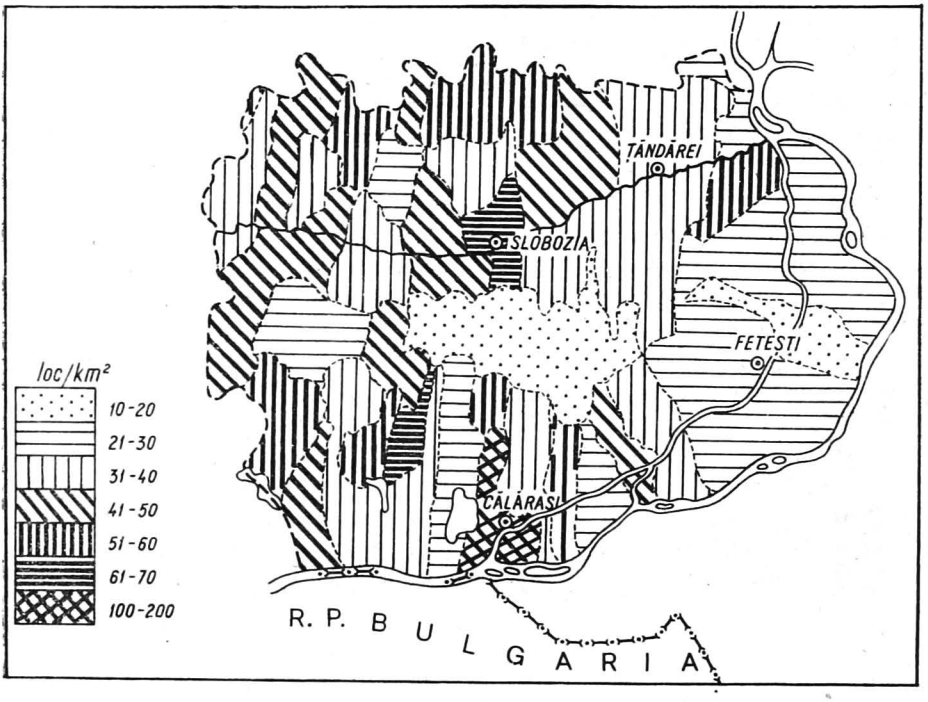

b

Fig. 18 a și b. — Densitatea populației în 1912 (a) și 1930 (b).

https://biblioteca-digitala.ro

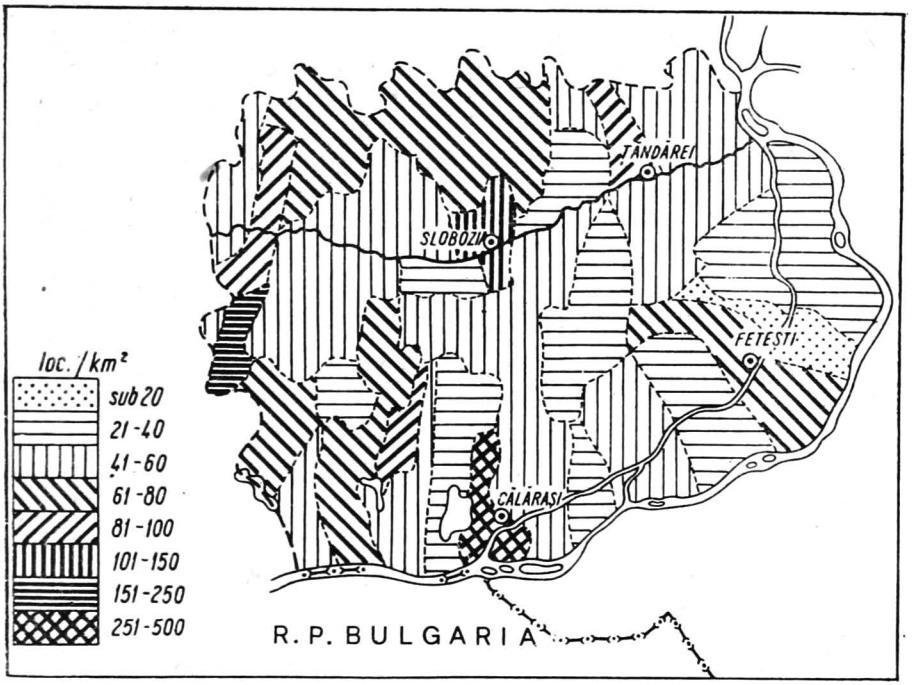

c

Fig. 18. c — Densitatea populației în 1966

lația ocupată în diverse activități atinsese 180 000 de persoane, iar în 1970, aceasta s-a mărit la 191 300, reprezentînd aproape 91% din resursele de muncă existente.

Paralel cu creșterea populației locale, în 1968—1971 s-au mărit și resursele de muncă cu circa 8 000 de persoane, insuficiente pentru acoperirea necesarului de salariați din județ, fapt pentru care a fost atrasă forță de muncă din alte regiuni ale țării.

Perioada ultimă de creștere a numărului salariaților (1968—1970) se datorește reorganizării economico-administrative, în scopul ridicării, sub raport industrial, a teritoriului și populației acestui județ, slab dezvoltat în trecut. Dacă în

https://biblioteca-digitala.ro

urmă cu cîteva decenii nu se putea vorbi de o industrie în Bărăganul ialomițean, unde se practicau numai meșteșuguri, în prezent, peste 10% din populația activă sau circa 1/5 din numărul salariaților direct productivi sînt ocupați în această ramură nouă a economiei. De altfel, amploarea procesului transformator din viața acestui județ (devenit un vast șantier de irigații, industrii, reconstrucții etc.) se răsfrînge și în procentul ridicat al salariaților ocupați în ramura construcțiilor (peste 18 000 sau 9,5% din forța de muncă ocupată). Prin intrarea în funcțiune a noilor obiective, an de an numărul salariaților industriali se mărește, în unele cazuri fiind necesară folosirea de cadre specializate în alte centre din țară. Județul Ialomița dispune de 5 600 de cadre inginerești de diferite specialități.

Prin profilul agrar al județului, agricultura are un loc principal în ocuparea forței de muncă, cuprinzînd 130 000 de activi sau 68% din populația activă. Un număr de 32 000 din aceștia reprezintă salariații din sectorul de stat, unde funcționează 8 mari I.A.S.-uri, cu zeci de ferme, și 24 de întreprinderi pentru mecanizarea agriculturii.

În perioadele de vîrf ale muncilor agricole și în special toamna, la culesul porumbului, efectivul salariaților din I.A.S.-uri este insuficient, încît se aduce din alte regiuni forță de muncă necesară, apreciată, sezonier, la circa 11 000 de persoane.

În sectorul cooperatist, efectivul de muncitori a depășit 97 000 de persoane, fiind alcătuit 45% din bărbați și 55% din femei. Utilizarea forței de muncă în acest sector este incompletă, atingînd între 60% și 80% în timpul verii și numai o treime iarna. Deficiențele se datoresc, în principal, migrației muncitorilor agricoli către activitățile din industrie, construcții și servicii, precum și caracterului inegal al ocupării lor, pe anotimpuri, alternînd perioadele de mare volum de muncă, de vară și toamnă, rămase în mare parte neacoperite de forța de muncă din agricultură solicitată pe șantiere, în transporturi și construcții, cu perioade de inactivitate sau de munci reduse din timpul iernii, cînd lipsesc muncile la cîmp. De aici și necesitatea de a se asigura ocuparea ritmică a forței de muncă din C.A.P.-uri prin salarizarea membrilor cooperatori cu activi-

https://biblioteca-digitala.ro

tate efectivă, ca și dezvoltarea sectoarelor cu producție continuă, cum sînt creșterea animalelor, culturile în sere, industria locală și meșteșugărească, ce se pot realiza — pentru o rentabilitate mai mare — și prin acțiuni intercooperatiste.

Dezvoltarea tehnico-economică și social-culturală a țării în epoca contemporană a determinat tendința de reducere a forței de muncă ocupată în agricultură, atît în mod absolut, cît și ca pondere față de celelalte ramuri. Fenomenl are un caracter obiectiv și cunoaște o mai mare amploare la țările în curs de industrializare și urbanizare accentuată cum este și România. Mecanizarea lucrărilor agricole, care acționează ca scop și cauză în același timp cu scăderea necesarului de forță de muncă în agricultură, se efectuează în limitele sporirii productivității muncii și, ca atare, în sporirea producției pe o persoană ocupată și nu ca acțiuni forțate cu consecințe negative. În condițiile agriculturii județului Ialomița, care dispune de 4 000 de combine și unde la un tractor revin 80 de hectare teren arabil, posibilitățile practice ale progresului tehnic au fost apropiate mult de cerințele agriculturii moderne. Problema mai dificilă constă în repartiția inegală a forței de muncă agricole pe teritoriul județului și în necorelația dintre disponibil și necesar. Față de media pe județ, de 2,4 ha teren agricol ce revine pe membru C.A.P. apt de muncă, se constată că în apropierea centrelor industriale, care au absorbit o mare parte din forța de muncă rurală, suprafața agricolă pe un muncitor din agricultură a crescut, la Fetești-Oraș la 4,41 ha, Fetești-Gară la 3,54, Slobozia la 3,26, Ciulnița la 3,78. În schimb, în comunele depărtate de centrele industriale, suprafețele agricole raportate la forța de muncă locală au scăzut : la Grindu 1,94 ha, Lehliu 2 ha, Traianu 1,77 ha, Independența 1,73 ha pe muncitor C.A.P.

Din datele privind desimea medie a locuitorilor pe comune, la recensămîntul din 1966, Bărăganul ialomițean înregistrează o insuficientă forță de muncă în agricultură, cu atît mai accentuată cu cît înaintăm de la vest la est, în raport cu cifra densității populației locale. Dacă în părțile vestice, mai vechi și mai dens populate, densitatea populației agricole atinge 61

https://biblioteca-digitala.ro

loc./km², în părţile centrale desimea acesteia scade la 54, iar în cele răsăritene la 37 loc./km².

Cauzele lipsei mînei de lucru în agricultura părţilor central-estice ale judeţului nu stă numai în densitatea redusă a populaţiei locale, ci în bună măsură şi în migraţia pentru muncă de la sat la oraş, ca urmare a industrializării şi dezvoltării social-culturale a oraşelor Călăraşi, Slobozia şi Feteşti, care au atras circa 15 000 de locuitori din mediul rural.

Atragerea forţei de muncă din agricultură s-a mai datorat şi înfiinţării a numeroase centre de depozitare, secţii de mecanizare, ferme, ateliere de căi ferate, şantiere de irigaţii etc., în centrele axate pe artera longitudinală Lehliu-Gară—Feteşti, care polarizează construcţiile de pe noua direcţie de concentrare a forţelor de producţie din Bărăganul sudic. De asemenea, o contribuţie în crearea deficitului de forţă de muncă în judeţ au produs-o migraţiile exterioare ale muncitorilor agricoli localnici, în special tineretul, către şantierele industriale şi de construcţii urbane din împrejurimi (Medgidia, Cernavodă, Constanţa, Brăila, Galaţi etc.), sau în centre mai îndepărtate (Bucureşti, Braşov, Hunedoara, Petroşani etc.).

Deficitul mai mare în forţa de muncă se simte mai cu seamă în unităţile agricole de stat din zona Bălţii Borcea, unde punerea în valoare a celor peste 110 000 ha terenuri agricole desecate şi îndiguite recent a atras utilizarea mînei de lucru din C.A.P.-urile părţilor central-vestice şi recrutări de braţe sezoniere din afara judeţului, cu deosebire din Teleorman, care dispune de populaţie mai densă. Deşi, în perspectiva apropiată, dotarea cu maşini noi şi intensa mecanizare a muncilor agricole, inclusiv perfecţionarea maşinilor de recoltat porumbul, vor elibera o parte din forţa de muncă din agricultură, în judeţ se va simţi totuşi nevoia de braţe de muncă, în vederea dezvoltării în continuare a industriei, a irigaţiilor şi transporturilor, ca şi pentru valorificarea multilaterală a resurselor agricole de care dispune Bărăganul, aflat în plină transformare.

https://biblioteca-digitala.ro

Aşezările

Judeţul Ialomiţa se caracterizează printr-un număr relativ mic de aşezări, ca urmare a condiţiilor geografice şi istorice deosebite în popularea teritoriului său : 4 oraşe, din care un municipiu, şi 158 de sate, grupate în 55 de comune.

Aşezările urbane, formate pe malurile Dunării şi ale Ialomiţei, la vechi vaduri de trecere peste ape şi răscruce a drumurilor stepei s-au dezvoltat mai întîi ca tîrguri de vite, cereale, centre meşteşugăreşti şi agricole, apoi ca noduri de căi de comunicaţie feroviar-rutieră şi fluvio-terestră, iar, recent, ca centre industriale şi de servicii, îndeplinind totodată şi funcţii de aprovizionare-desfacere şi depozitare, ca urmare a integrării lor în economia agricolă a întinsului teritoriu de şes care le înconjură.

Împletind aceste multiple funcţii sub dominarea unora sau altora mai importante, după cum a impus etapa istorică străbătută, cele patru oraşe ale judeţului Ialomiţa, deşi deosebite ca vîrstă şi populaţie, se aseamănă întru totul în ceea ce priveşte specificul funcţiilor : tîrg, nod de comunicaţie, centru industrial şi comercial. Diferă doar gradul de dezvoltare.

Cel mai vechi şi mai populat oraş este *Călăraşi*. Situată pe terasa inferioară de pe malul stîng al Borcei, la un vechi vad de trecere şi legătură a drumurilor Bărăganului cu cele din lungul fluviului şi cele din Peninsula Balcanică, localitatea s-a dezvoltat la început ca schelă, apoi ca tîrg şi garnizoană militară (căpităniе), iar în veacul trecut ca centru comercial şi administrativ. Cunoscută din secolele XVI — XVII sub numele de Lichireşti, cu funcţie de vamă şi punct de poştă şi pază, aşezarea şi-a luat numele de Călăraşi la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, de la oastea ţărănească a călăraşilor ştafetari, pe drumul Stambulului (Constantinopole), care trecea Dunărea pe la Silistra (R. P. Bulgaria), legînd Ţările Române cu centrul puterii turceşti, pe atunci suzerană politică a acestor teritorii. Localitatea a devenit oraş în 1832, o dată cu mutarea aici a

https://biblioteca-digitala.ro

reşedinţei judeţului de la Urziceni, şi a fost reconstruită în 1851, după un plan de sistematizare rectangular, care a permis dezvoltarea portului şi a atras stabilirea unei populaţii din ce în ce mai numeroase, între care ţărani din satele învecinate, negustori, meseriaşi, funcţionari şi militari. În jumătatea a doua a secolului trecut, Călăraşii au fost legaţi de capitală printr-o şosea naţională şi cale ferată şi au cunoscut o extindere a zonei de depozitare a grînelor din întreg Bărăganul ialomiţean, devenind cel mai de seamă port cerealier românesc din zona Dunării de jos. După construirea, la sfîrşitul secolului al XIX-lea, a podului şi liniei ferate de la Feteşti—Cernavodă, care au atras majoritatea traficului de grîne din Bărăgan spre portul Constanţa, oraşul-port stagnează şi Călăraşii rămîn un centru urban şi comercial de provincie. Populaţia lui a crescut substanţial în secolul trecut şi la începutul celui actual, atingînd cifra de 14 673 de locuitori în 1912 şi 18 053 în 1930. Desfiinţarea garnizoanei militare şi consecinţele celui de-al doilea război mondial atrag scăderea populaţiei oraşului de la 27 741 în 1941 şi la 21 000 în 1948.

În perioada construcţiei socialiste, Călăraşii au trecut într-o etapă nouă a dezvoltării, aceea de centru industrial. Prin crearea unor mari întreprinderi industriale din ramurile chimică (hîrtie, celuloză), confecţii, alimentară, materiale de construcţii (prefabricate din beton, folosindu-se pietrişul extras din albia Dunării), oraşul a devenit un puternic centru industrial (strîns legat de hinterlandul apropiat care-i furnizează materiile prime) şi cu un important trafic rutier şi portuar pe plan local.

Caracterul de oraş, cu funcţia industrială dominantă, rezultă din ponderea de 60% a forţei de muncă industrială, faţă de totalul populaţiei ocupate din întreaga localitate. În sectorul agricol este cuprinsă circa 16% din forţa de muncă activă.

Cele două C.A.P.-uri şi cele două întreprinderi agricole de stat (Mircea Vodă şi „Piscicola"), situate în teritoriul agricol al municipiului, specializate în creşterea animalelor, pescuit şi culturi de cîmp, contribuie la alimentarea oraşului. În comuna suburbană Modelu se află o îngrăşătorie de porci.

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 19. — Vedere asupra orașului Călărași (foto A. Cartojan).

Ca urmare a dezvoltării industriale, populația Călărașilor a crescut continuu, de la 25 600 în 1956, la 35 750 în 1966 și la 47 800 de locuitori în 1970. Sub raport urbanistic, orașul a dobîndit o înfățișare nouă, în special cartierul central și cel portuar, care au fost reconstruite și dotate cu blocuri și locuințe moderne, magazine mari, precum și amenajări turistice.

În partea de sud-est a gării a luat ființă un nou cartier de blocuri de locuințe noi (fig. 19), iar la periferii s-au extins vechile cartiere Mircea Vodă, Măgureni și Cărămidari și s-a format o zonă industrială, la est, unde sînt grupate Combinatul de celuloză și hîrtie, fabricile de materiale de construcție și

https://biblioteca-digitala.ro

îngrăşătoria nouă de porci (120 000 de capete) etc. În apropiere se conturează o zonă preorăşenească formată din comuna suburbană Modelu şi localităţile Roseţi, Radu Negru, Cuza Vodă şi Grădiştea, principalii producători în vederea aprovizionării oraşului şi importanţi furnizori de mînă de lucru pentru cerinţele industriei.

Oraşul Călăraşi constituie şi un important centru cultural. Aici funcţionează cinci licee, zece şcoli de cultură generală şi trei profesionale, cu un corp didactic ce însumează peste patru sute de profesori şi învăţători. În oraş se mai găseşte palatul administrativ, un muzeu de istorie şi arheologie, creat în 1951, o casă de cultură, teatrul popular, cinematografe şi o bibliotecă municipală cu 48 000 de volume. Tot aici se mai află o casă memorială închinată militantului comunist, publicistul Gh. M. Vasilescu.

Favorizat de un bogat şi variat cadru geografic, care oferă mari posibilităţi de dezvoltare comercială, industrială şi turistică, precum şi de convergenţa a cinci căi principale de legătură cu fluviul şi cu oraşele din Bărăgan şi de pe malul Dunării, municipiul Călăraşi are perspectivă să se transforme într-un puternic centru urban cu funcţii complexe.

Al doilea oraş cu importanţă economică este *Slobozia*, reşedinţa judeţului. Formată la începutul secolului al XVII-lea, pe un grind alungit din lunca inundabilă a Ialomiţei, la răscrucea drumurilor longitudinale cu cele transversale din Bărăgan, aşezarea era alcătuită iniţial din ţigani robi şi ţărani iobagi, legaţi de pămînturile mănăstireşti ce aparţineau domnitorului Matei Basarab, ctitorul bisericii cu acelaşi nume din localitate, pe care a înzestrat-o cu sate scutite de dăjdii (slobozii). În secolele XVII şi XVIII, Slobozia se dezvoltă ca centru pentru negoţul cu vite, cu trei tîrguri anuale, iar după 1829, cînd începe epoca marilor prefaceri în Bărăgan, ajunge un important centru agricol şi tîrg de cereale, care atrage aici numeroşi comercianţi şi meseriaşi. În 1835 ea număra circa 1 000 de locuitori, iar după 1864, cînd au fost secularizate averile mănăstireşti şi a avut loc împroprietărirea ţăranilor, acest număr se măreşte ; se alătură apoi noii veniţi şi ia fiinţă,

https://biblioteca-digitala.ro

în 1878, satul Slobozia Nouă, la 4 km nord-est de prima localitate, care s-a numit de atunci Slobozia Veche.

Activitatea economică a tîrgului Slobozia se dezvoltă o dată cu intensificarea schimburilor și a transporturilor de cereale pentru export, la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Între 1887 și 1912 se construiesc căile ferate Ciulnița — Slobozia și București — Slobozia — Țăndărei, care lărgesc aria de achiziții a cerealelor și înlesnesc exportul de grîne și vite. Activitatea tîrgului se intensifică, se înmulțesc meșteșugurile și apar primele întreprinderi industriale (mori, rizerii, cărămidării), se construiește silozul, populația crește la aproape 4 000 de locuitori în 1927.

Ca urmare a acestei dezvoltări, în 1912 Slobozia este declarată oraș. Se creează numeroase unități industriale de interes local (fabrici de pîine, mezeluri, ateliere meșteșugărești) și diverse magazine de aprovizionare și desfacere a produselor de larg consum. Tîrgul săptămînal de duminica și cele două tîrguri anuale au căpătat extensiune, se lărgesc legăturile economice în sud-estul țării. În același timp, populația orașului a crescut în 1955 la 7 700 de locuitori și se fac multe îmbunătățiri edilitare. Localitățile învecinate, Bora, din sud, și Slobozia Nouă, din nord-est, sînt incluse orașului.

Centru administrativ-raional din 1950 și apoi reședință de județ din 1968, Slobozia ajunge și un important centru industrial. Numai în 2 ani (1968—1970) au fost construite și date în producție aici o fabrică de ulei (aprovizionată de întinsele culturi de floarea-soarelui din estul Cîmpiei Române), o întreprindere de produse lactate, alimentată de bogata bază zootehnică a regiunii, și o filatură modernă de bumbac, dotată cu utilaje românești. Toate aceste obiective sînt grupate la întretăierea căilor de comunicație din vestul orașului, unde s-a creat o importantă zonă industrială. Continuîndu-se opera de industrializare a acestui centru, pe terasa înaltă de pe dreapta Ialomiței se construiește unul din cele mai mari combinate chimice, care va produce îngrășăminte pentru refertilizarea solurilor Bărăganului.

https://biblioteca-digitala.ro

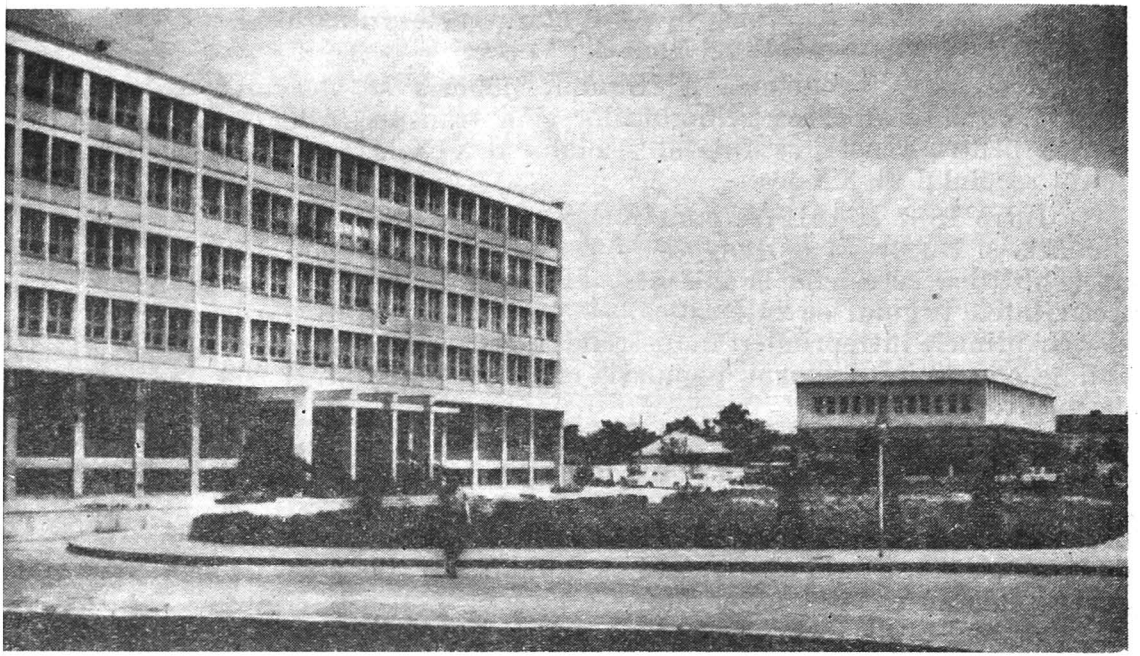

Fig. 20. — Slobozia — Piața palatului administrativ (foto N. Ionescu).

Orașul a fost înzestrat și cu impozante clădiri social-culturale, între care un spital nou cu 600 de paturi, palat administrativ (fig. 20), blocuri de locuințe moderne (fig. 21), școli, un muzeu, complexe comerciale, magazine și restaurante, care au schimbat mult aspectul vechiului tîrg. Sînt în construcție o casă de cultură, un hotel turistic și numeroase locuințe. În 1970, Slobozia număra circa 15 000 de locuitori. În extravilanul localității se află teritoriul agricol al orașului, cu 11 ferme specializate în produse vegetale și animale, necesare aprovizionării pieții urbane.

Localitatea *Fetești*, vechi tîrg de cereale și animale de pe malul Borcei, a fost declarată oraș în perioada 1930—1934,

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 21. — Noi locuințe la Slobozia (foto A. Cartojan).

pe măsura dezvoltării funcției lui ca centru de schimb și nod de transporturi. Așezare polinucleară, centrul urban Fetești este alcătuit din două grupuri de cartiere : unele înșirate pe o lungime de 5 km pe malul stîng al Borcei, la contactul cu lunca Dunării, formate din vetre mai vechi locuite — Buliga, Fetești-Tîrg și Fetești-Vlașca, și altele situate cu 5 km la nord, pe cîmpul înalt, lîngă nodul feroviar, mai noi — Fetești-Coloniști și Fetești-Gară, unde sînt concentrate instituțiile administrative și social-culturale, întreprinderile comerciale și industriale, precum și blocurile de locuințe moderne. Orașul a îndeplinit funcția de centru administrativ-raional în perioada 1950—1968, dezvoltîndu-se cu precădere în jurul gării, unde se fac cele mai multe construcții și îmbunătățiri edilitare. În anii din urmă au fost amplasate și se dezvoltă aici numeroase

https://biblioteca-digitala.ro

întreprinderi industriale, organizații comerciale și instituții social-culturale : un liceu, spital, casă de cultură etc. Tot aici a luat ființă nucleul comercial modern și un nou cartier rezidențial cu circa 500 de apartamente. În est, lîngă calea ferată, s-a dezvoltat o zonă de industrii și depozite, unde sînt localizate fabrica de nutrețuri concentrate, silozul și complexul industrial de creștere a porcilor (135 000 de capete), iar în oraș, tot în partea estică, noua fabrică de conserve de legume și fructe, care este aprovizionată cu materie primă de I.A.S-urile și C.A.P.-urile din apropiere. Diverse alte unități ale industriei locale, ca fabrica de pîine, întreprinderile de prelucrare a laptelui, unitatea de vinificație etc. sînt dispersate în diferite puncte ale cartierului Fetești-Gară. În anii puterii populare, populația acestui centru urban a crescut de la 10 341 în 1941 la 17 253 în 1960 și la 23 261 în 1970.

În general, în structura funcțională a orașului Fetești precumpănesc activitățile industriale și de transporturi, în care sînt cuprinși, aproximativ în mod egal, cei peste 5 000 de muncitori ai localității. Celelalte funcții se exercită repartizate diferit : ocupațiile agricole predomină net în cartierele vechi din sud, iar serviciile de aprovizionare-desfacere în cartierul gării.

Țăndărei este cel mai tînăr oraș al județului. Vechi tîrg de vite și cereale, care a continuat la gura Ialomiței funcțiile tradiționale de schimb ale Orașului de Floci, dispărut în secolul al XVII-lea, Țăndărei se bucură de poziția avantajoasă, la răscrucea drumurilor din zona de răsărit, unde-și dau mîna, complinindu-se, resursele cîmpului cu cele ale luncii Ialomiței și bălților Dunării. Formată din așezările Țăndărei-Gară și Strachina, comuna urbană Țăndărei a cunoscut două momente mai importante în evoluția sa : construirea, la sfîrșitul secolului trecut (1887), a liniei ferate Făurei — Țăndărei — Fetești, care i-a sporit considerabil rolul de tîrg, de colector și exportator de cereale, și înființarea, în anii puterii populare, a fabricii de cărămizi și țigle cu peste 700 de muncitori, pentru valorificarea solurilor argiloase din valea Ialomiței și satisfacerea necesităților de construcții ale Bărăganului. O dată cu reorganizarea împărțirii administrative din 1968, localitatea a fost declarată oraș,

https://biblioteca-digitala.ro

avîndu-se în vedere dezvoltarea funcției sale industriale și de transporturi, alături de vechea ocupație — agricultura. În 1970, orașul Țăndărei a avut o populație de 7 800 de locuitori, număr relativ mic față de suprafața teritoriului său agricol de 8 742 ha. În localitate funcționează cîteva instituții social-culturale (liceu, școli generale, casă de cultură, biblioteci, cinematograf). Se găsesc un hotel, un spital și s-au construit numeroase blocuri de locuințe, obiective aproape toate grupate în cartierul gării, unde s-au realizat și lucrări edilitar-urbanistice.

Funcția agrară a Țăndăreilor își găsește expresia în activitatea unei puternice cooperative agricole de producție și a unei întreprinderi pentru mecanizarea agriculturii; un centru de vinificație și întreprinderea de morărit și panificație locală completează industria orașului. Localitatea dispune de împrejurimi atractive, cu caracter turistic, cum sînt valea Ialomiței, lacul Strachina, cîmpul Bărăganului etc., și de șoseaua națională București — Constanța, cu legături în zona bălților.

Stațiunea balneară Amara, situată la 7 km nord-vest de Slobozia, este renumită prin valoarea curativă a nămolului și apelor lacului sărat de aici, care atrag, vara, zeci de mii de vizitatori. Lacul, cu o suprafață de 145 ha, are o formă sinuoasă, alungită dinspre vest spre est, pe 3,6 km, dovadă a formării lui dintr-un liman fluvial, format în valea colmatată a unui afluent dispărut al Ialomiței, vale în care apele freatice, cele de infiltrație și cele meteorice au dizolvat sărurile din depozitele cuaternare ale cîmpiei, care s-au tasat, formînd crovuri cu apă sărată. Primele instalații pentru băi au fost primitive (din scînduri) și au aparținut unor concesionari dinaintea celui de-al doilea război mondial. După naționalizare, s-au făcut investiții însemnate pentru amenajări și construcții de pavilioane, parcuri și plăji, pentru instalații de băi calde și reci, pentru construirea dispensarului etc. În sectorul nordic, în locul numit și „la plantații", au fost instalate băile calde, drumuri, pavilioane, bazine noi și s-au amenajat parcuri și secții de servicii publice. Potrivit unui plan de ansamblu, an de an se fac aici noi construcții și amenajări în diferite zone ale stațiunii. În prezent la Amara se construiește o nouă stațiune modernă de băi cu 1 000 de locuri ce va funcționa în tot cursul

https://biblioteca-digitala.ro

anului. Concomitent cu dotarea băilor a fost înfrumusețată și localitatea Amara, s-au asfaltat drumurile și s-au organizat transporturi auto zilnice între Slobozia-Gară și Băile Amara. Prin rezervele mari și însușirile curative excepționale ale nămolului, asociate cu efectele tonice ale climatului stepic, stațiunea Amara, apropiată de artera națională București — Slobozia — Mamaia, poate căpăta o mare dezvoltare în viitor.

Așezările rurale. Satele, în număr de 158, sînt grupări mai mici de gospodării, formate într-un lung proces istorico-social, în strînsă legătură cu factorii geografici și economici locali. Tipul de sat caracteristic Bărăganului ialomițean este satul adunat, avînd forme diferite, fie geometric-regulate în largul cîmpurilor sau pe podul teraselor, fie alungite, cu uliți înșirate de-a lungul sau paralel cu șoselele ce însoțesc luncile mărginașe Dunării și Ialomiței. Adesea, satele adunate au căpătat forma îngrămădită, avînd casele grupate neregulat și ulițele întortochiate, după cum moșul comun sau strămoșii au împărțit urmașilor pămîntul de locuit din vatra satului. Dar formele diferite ale așezărilor rurale se datoresc însă și factorilor geografici locali : unele, sate de tip adunat, cuibărite sub coasta înaltă a terasei de pe dreapta Ialomiței spre a fi mai adăpostite de vînturi, ori șerpuind pe văi în crovurile și vîlcelele din zona Gălățui — Vînăta — Barza, spre a fi mai aproape de apa de băut și mai apărate de furia Crivățului, au căpătat înfățișări neregulate ; altele, dezvoltate pe tăpșane sau pinteni de terase, pe grinduri în luncă sau pe pante mai line, la contactul cîmpului cu lunca Dunării și a Ialomiței, ca să fie ferite de viiturile apei, de arșița cîmpurilor și de suflarea vîntului, dau impresia unor ghirlande de case și verdeață (arbori, vii), așternute, insular sau în fîșii, pe liniile de contact ale teraselor și ale cîmpurilor sau peste neregularitățile șesului. Toate aceste forme reprezintă mărturii ale unei îndelungate adaptări a omului la mediul geografic al Bărăganului, atît de capricios în precipitații și în păstrarea apei — condiția primordială a vieții și a oricărei așezări umane. De cele mai multe ori forma neregulată a așezărilor rurale merge mînă în mînă cu vechimea lor și cu structura (textura) uliței, cu excepția

https://biblioteca-digitala.ro

acelor sate unde s-au făcut alinieri și sistematizări (satele de colonizați: Dragalina, Perișoru, Dragoș Vodă, Dîlga).

Urmărind răspîndirea geografică a satelor, în județ se constată că aproximativ o treime sînt situate pe malurile și în valea Ialomiței, unde s-au statornicit vechi așezări moșnenești. Aici se întîlnesc sate de mărime mijlocie (3 000—5 000 de locuitori), parte aliniate, parte cu textură neregulată, îndeosebi cele vechi din luncă (Orezu, Piersica, Crăsani, Mărculești, Hagieni, Poiana), dar și multe așezări noi, mari, cu uliți drepte și casele grupate ordonat de-a lungul și paralel cu șoselele principale: Muntenii-Buzău, Căzănești, Săveni, Lăcusteni, M. Kogălniceanu etc. Pe culoarul luncii Ialomiței se remarcă alinierea a două șiruri de sate: unul pe malul stîng, la contactul terasei inferioare cu lunca, și altul pe malul drept, cu așezări cuibărite sub coastă sau sus pe terasa înaltă. Pe povîrnișul cîmpului sudic se află satul de origine ardeleană Sudiți, iar pe conul de dejecție al Călmățuiului se distinge Răchitoasa. Aproape un sfert din așezările rurale sînt localizate pe vechea zonă populată din sud, pe malul Dunării și Borcei, urmărind contactul teraselor sau povîrnișul cîmpului cu lunca fluviului. Se disting aici vechi sate mari (4 000—8 000 de locuitori), cu textură mixtă, neregulată, în vechile vetre, și regulat geometrică, în cartierele mai noi, dezvoltate spre cîmp sau mai ales la capete, unde creșterea a marcat adesea contopiri pe zeci de kilometri (Ciocănești — Grădiștea sau Borcea — Pietroiu — Unirea). Pe fragmentul de terasă din est se disting Bordușanii și Făcăienii, iar la contactul cu cîmpul Hagienilor satul Vlădeni. Celelalte așezări sînt grupate pe interfluviile Bărăganului sudic și central, cu sate mai noi, de formă geometrică și textură regulată, alcătuite majoritatea din împroprietăriți la sfîrșitul secolului al XIX-lea și la începutul celui actual (Rovine, Gh. Doja, Amara, Gh. Lazăr, Scînteia etc., în nord, și Dragoș Vodă, Dragalina, Crucea, Ștefan Vodă, Perișoru, Ștefan cel Mare, în sud). În sectorul sud-vestic și vestic, mai vechi populate decît largul cîmpului, se individualizează sate cu textură veche, neregulată (Boșneagu, Lupșanu, Lehliu, Gălățui, Dor Mărunt etc.), alături de sate mai noi cu forme regulate și textură cadrilată, formate prin adunătură, din locuitori fixați de îm-

https://biblioteca-digitala.ro

proprietăririle din secolele XIX şi XX, majoritatea provenii din satele judeţului Ilfov (Dorobanţu, Nicolae Bălcescu, Răzvani, Vîlcele, Raşi, Sălcioara etc.).

Pe linia Gălăţuiului, spre est, se grupează un şir de aşezări relativ noi, la contactul terasei a II-a cu cîmpul Bărăganului: Ceacu, Cuza Vodă, Călăraşii Vechi, Radu Negru etc.

Din cauza condiţiilor istorice vitrege, unele aşezări de populaţie din trecut au dispărut, altele şi-au schimbat denumirile; multe sate au fost mutate sau sparte şi împăştiate în alte aşezări, după interesele moşierilor sau boierilor, mari proprietari de pămînturi. Astfel, vechile sate de la gura Ialomiţei: Cărăreni şi Lumineni, Blagodeşti şi Corneni, atestate în secolul al XV-lea, au dispărut de pe harta actuală a judeţului; la fel s-au petrecut lucrurile cu Tîrgul de Floci, din aceleaşi locuri, incendiat şi distrus în mai multe rînduri, deşi existenţa sa este menţionată documentar încă din secolul al XIV-lea. De asemenea, numeroase sate aflate pe harta stolnicului Constantin Cantacuzino, ca Lichireşti, Kăleşti, Olăkari, Dinţeşti (lîngă Mostiştea) au dispărut sau au fost parţial menţinute sub alte denumiri (Lichireşti — Călăraşi). În apropierea Călăraşilor, satul Cornoaica, dinspre vest, aproape de Grădiştea de azi, a fost desfiinţat la sfîrşitul secolului trecut, denumirea lui păstrîndu-se în numele unui han; satul Tîrnăşani, la est de municipiul Călăraşi, pe un ostrov din apele Borcei, s-a menţinut sub numele de Trămşani pînă la începutul secolului al XIX-lea, dar după aceea numirea a dispărut complet.

Numeroase sate au fost desfiinţate sau parţial distruse, din cauza invaziilor turceşti, a epidemiilor de ciumă şi a birurilor mari, în special pe malurile fluviului şi la gura Ialomiţei, unde se duceau luptele împotriva invadatorilor. Adesea, schimbarea numirilor şi contopirea satelor a fost determinată de măsuri administrative. În 1968, o dată cu reorganizarea administrativă a teritoriului, unele sate din cuprinsul judeţului, fiind dezvoltate pînă la contopire cu cele învecinate, şi-au pierdut numele şi s-au unit sub o singură denumire, ca de pildă Mircea Vodă şi Măgureni au devenit cartiere componente ale oraşului Călăraşi, satul Pietroiu a fost contopit cu aşezarea numită Borcea. La fel s-au petrecut lucrurile şi cu alte aşe-

https://biblioteca-digitala.ro

zări: Andolina, Smîrdan, Vaidomir, Rast, Bobu, Dimieni, Dîlga Mică, Strachina etc. O serie de alte sate au fost scoase din nomenclatura oficială, întrucît așezările respective erau aproape desființate: Olaru, Salcîmi, în sud, Bucu-Mătășești și Victoria-Mărășești în nord. În total, din diferite cauze (contopire, desființare, schimbări cu alte denumiri), în județul Ialomița au fost îndepărtate din nomenclatorul oficial peste 20 de vechi numiri de localități rurale. În parte, fenomenul este pe deplin justificat de tendința creșterii liniare și a concentrării populației în așezări mari.

În alte situații, numeroase sate și-au mutat vetrele din vale, pe cîmpul înalt, din cauza infiltrațiilor de apă și a divagărilor cursului Ialomiței în lunca inundabilă, unde așezările găsiseră locuri potrivite la începutul dezvoltării lor (grinduri, pinteni de terasă etc.).

În această categorie se află satele de pe malul drept, înalt, al Ialomiței, alungate, parțial sau total, sus pe terasă sau chiar pe alte locuri ceva mai înalte din cuprinsul luncii: Rași, Crăsanii de Sus, Buiești, Ion Ghica, Ivănești, Ciulnița, Mărculești, Piua Pietrii etc. Chiar orașul Slobozia a pus un picior pe teren sănătos lîngă satul Bora de pe creasta din față, aproape de Combinatul de celuloză și hîrtie, care se construiește sus pe terasă, unde cu timpul se poate „trage" și orașul nou, cu mai multă perspectivă și salubritate, decît în lunca inundabilă de jos.

Sub raport funcțional, satele, în trecut limitate la ocupațiile agricultură și creșterea vitelor, și-au diferențiat profilul economic. Corespunzător schimbărilor profesionale produse în anii socialismului, în Bărăganul ialomițean au apărut sate cu funcțiuni mixte. Astfel, așezările situate pe calea ferată Fetești — Lehliu-Gară, pe lîngă ocupația agricolă dominantă, dau un mare număr de salariați în transporturile feroviare (Ștefan Vodă, Ciulnița-Gară, Dragoș Vodă); satele din vecinătatea Călărașilor, Sloboziei, Feteștilor și din localitățile rurale Lehliu-Gară, Dor Mărunt, Răzvani, Lupșanu etc. furnizează un potențial apreciabil de forță de muncă ocupată în industrii, servicii de mecanizare, de aprovizionare, construcții, meșteșugari etc. din centrele apropiate. Aproape că nu există așezare rurală

https://biblioteca-digitala.ro

în care tineretul format în profesiuni mecanice să nu fie ocupat în propriul său sat sau în alte localităţi cu activităţi ale tehnicei noi în agricultură, industrie, transporturi sau construcţii.

Acestea au fost aşezările. Dar oamenii care le locuiesc şi către care trebuie să se îndrepte în permanenţă atenţia tuturor, întrucît, aşa cum s-a exprimat tovarăşul Nicolae Ceauşescu în cuvîntarea sa din februarie 1971, la consfătuirea cu cadrele din agricultura judeţului Ialomiţa: „hotărîtor este omul şi în toate eforturile pe care le facem de el trebuie să ne preocupăm în mod deosebit". Ialomiţenii sînt oameni încercaţi. Ei au înfruntat vitregia istoriei şi asprimea locurilor, care adesea li se citeşte pe faţă. Într-adevăr, oriunde îi vei întîlni muncind, la îngrijitul culturilor sau culesul porumbului, pe tarlalele de orez sau pe şantierele de irigaţii, ei lucrează cu aceeaşi dăruire.

Cu feţele arse de soare şi supte de vînturile uscate şi cu privirile aspre şi adînci, scrutînd orizonturile, dar cu conştiinţa clară că bunăstarea lor stă în munca pămînturilor locuite de veacuri, oamenii de azi ai Bărăganului ştiu să lupte cu forţele oarbe ale naturii, spre a apăra acest pămînt de furia sau lipsa apelor, înălţînd diguri, desecînd mlaştini, construind sisteme de irigaţii sau folosind agrotehnica modernă spre a smulge terenurilor roade cît mai îmbelşugate.

Transformînd natura, oamenii Bărăganului se transformă şi pe ei înşişi. Înfrăţiţi în munca colectivă pentru rodirea cîmpurilor, înfrăţire care aici a dat primele rezultate concludente alături de cele ale Dobrogii, prima provincie cu agricultura colectivizată a ţării, lucrătorii ogoarelor ialomiţene îşi împletesc acum eforturile cu străduinţele specialiştilor din agricultura de stat şi cu ale muncitorilor din industrie, transporturi şi construcţiile regiunii, devenind ei înşişi meseriaşi, tehnicieni agricoli specializaţi în zootehnie, culturi de cereale, legumi cultură, sau în muncile mecanice de tractorişti, combinieri conducători auto etc. La vremuri noi, oameni noi; aşa sînt marea majoritate a localnicilor şi aşa tind să devină toţi oameni Bărăganului irigat şi industrializat.

https://biblioteca-digitala.ro

Nivelul de viață material și cultural. Ca urmare a succeselor realizate în dezvoltarea socialistă a agriculturii, a condițiilor de muncă, sănătate și cultură create de regimul democrat-popular pe întreg cuprinsul patriei, s-a schimbat fundamental și viața populației satelor și orașelor județului Ialomița.

Nivelul de trai al locuitorilor a crescut simțitor pe măsura creșterii veniturilor din agricultură și din celelalte ocupații.

Productivitatea scăzută a muncii în sectorul agricol înainte de 1938, cînd un tractor revenea la 2 600 ha [10], a crescut substanțial în prezent, cînd în Bărăgan se lucrează în medie cu un tractor la 80 ha teren arabil. Veniturile bănești medii la 100 ha au atins la unele gospodării fruntașe peste 530 000 lei (Dor Mărunt). Venituri suplimentare au fost realizate în mare parte de cooperatori, prin membrii lor angajați temporar sau permanent în întreprinderile de construcții, industrii, irigații etc. Ca urmare a acestor surse de venituri, numeroși țărani cooperatori și-au reconstruit vechile locuințe ori și-au construit altele noi, schimbînd foarte mult înfățișarea din trecut a satelor (fig. 22). Se poate aprecia că aproximativ 2/3 din numărul locuințelor sătești actuale ale județului au fost construite din nou sau refăcute în ultimele două decenii.

S-a schimbat totodată și stilul clădirilor : în locul caselor de lut acoperite cu paie sau stuf au apărut locuințe din cărămidă cu acoperișul în patru părți făcut din tablă sau țiglă și cu verandă sau balcon în față. Electrificarea a pătruns în toate așezările rurale, iar televizorul, radio și radioficarea nu lipsesc din nici un sat (în 1969, în județ erau instalate 51 271 de aparate de radio recepție și 16 544 de televizoare).

În orașe au fost construite și date în folosință în cincinalul 1966—1970 aproximativ 3 100 de apartamente din fonduri centrale, iar din fondurile populației 2 300 de case.

În mediul sătesc s-au construit în perioada 1960—1965 circa 15 000 de locuințe noi și în 1966—1970 alte 9 306. Puterea de cumpărare a crescut, întrucît valoarea mărfurilor vîndute prin comerțul socialist s-a mărit de la 446 milioane lei în 1965, la 1,499 miliarde lei prețuri curente în 1970.

[10] V. Dobrescu, *Tehnica și agricultura*, Contemporanul, nr. 29 (823) din 20.VII.1962.

https://biblioteca-digitala.ro

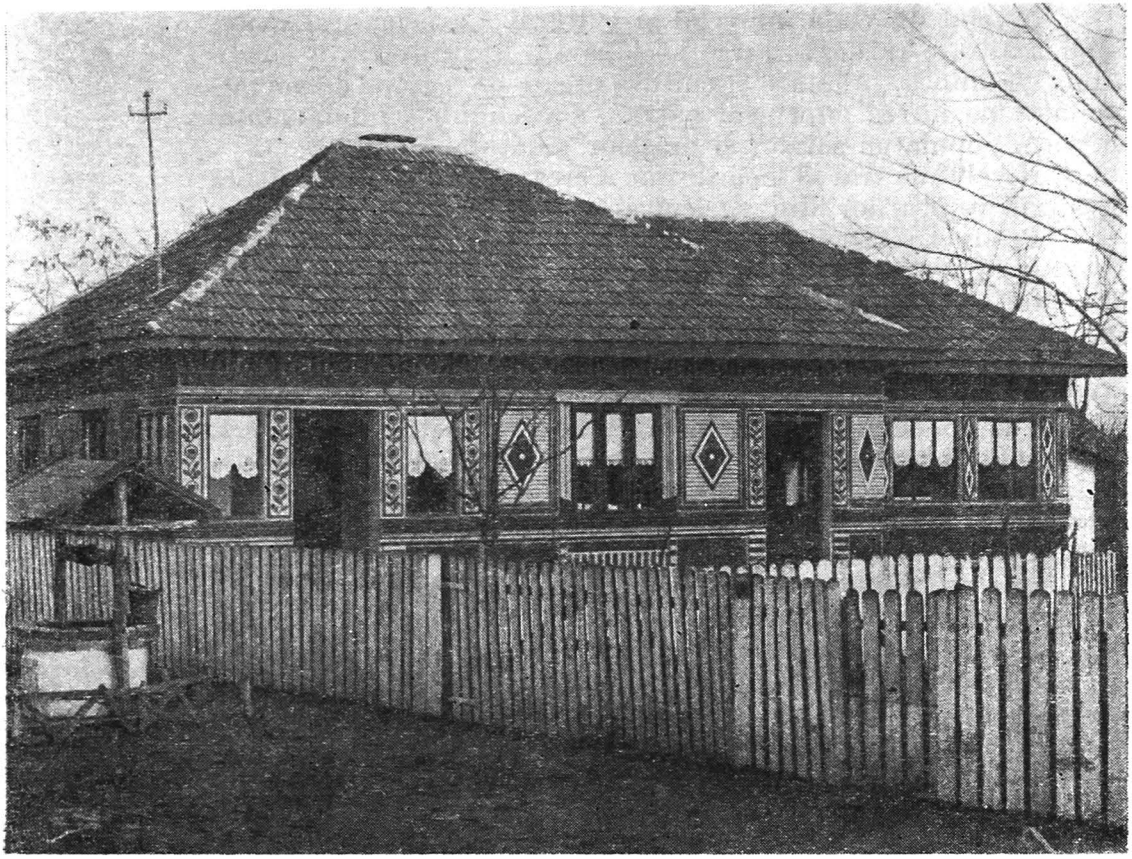

Fig. 22. — Tip nou de locuinţă rurală în judeţul Ialomiţa (foto A. Cartojan).

În domeniul culturii s-au făcut progrese remarcabile. Plaga analfabetismului care lovise greu acest judeţ de şes (în care tineretul şi copiii erau plecaţi toată vara şi toamna la muncile agricole pe moşiile boiereşti sau în baltă cu vitele) a fost desfiinţată încă din 1952. Mai mult, pentru copiii salariaţilor agricoli sezonieri veniţi uneori cu părinţii lor la muncă în Bărăgan, au fost create azi centre de şcolarizare în satele de pe malul Borcei (la Feteşti, Borcea, Făcăeni etc.).

https://biblioteca-digitala.ro

Învățămîntul a fost lărgit și dotat cu construcții corespunzătoare, astfel încît în anul școlar 1969/1970 baza materială a fost asigurată și au funcționat în tot județul : 203 grădinițe cu 12 800 de copii înscriși, 209 școli de cultură generală, 7 licee teoretice și 10 școli profesionale și de specialitate, cu un număr total de 3 355 de cadre didactice și aproape 70 000 de elevi înscriși. Raportată la numărul total de locuitori, rezultă că populația școlară reprezenta în acel an aproximativ 1/5 din populația județului. Culturalizarea este asigurată prin funcționarea a 6 case de cultură orășănești și 120 de cămine culturale, aflate în toate comunele județului, și de asemenea prin folosirea a 124 de biblioteci publice cu un număr de peste 600 000 de volume și 500 000 de cititori. Cinematograful a pătruns în 98 de sate și se dezvoltă cu rapiditate în mediul urban (fig. 23). La Călărași se găsește o sală de teatru, o universitate populară și un bogat muzeu de istorie. Mișcarea artistică cunoaște o mare dezvoltare, în special în rîndurile tineretului ; zeci și zeci de formații muzicale, coregrafice și brigăzi artistice de teatru și jocuri populare, formate din artiști amatori, susțin sute de spectacole în cadrul caselor de cultură, căminelor culturale și cluburilor din județ și din alte centre din țară. Sînt bine cunoscute orchestra de muzică populară „Bărăganul" din Slobozia, corul bărbătesc din Călărași și brigăzile artistice ale Casei de cultură din Feteşti, care au obținut numeroase premii la diverse concursuri.

Eforturile organelor locale pentru dezvoltarea mișcării artistice ialomițene sînt cu atît mai lăudabile cu cît populația acestui județ cu particularități folclorice foarte variate — după locurile de proveniență — n-are încă închegate trăsăturile diverselor caracteristici regionale într-un specific propriu numai acestui ținut. Sînt remarcabile încercările de a se crea, pe fondul tîrgurilor și bîlciurilor tradiționale, o dezvoltare a specificului național artistic, prin organizarea festivalurilor sezoniere îndeosebi toamna, la sărbătoarea recoltelor, festivaluri care atrag circa 5 000 de artiști amatori pentru realizarea de spectacole, de dansuri, cor și muzică instrumentală, specifice acestor locuri. De asemenea se relevă crearea unor cenacluri literare de poezie și teatru în rîndurile intelectualității orășenești.

https://biblioteca-digitala.ro

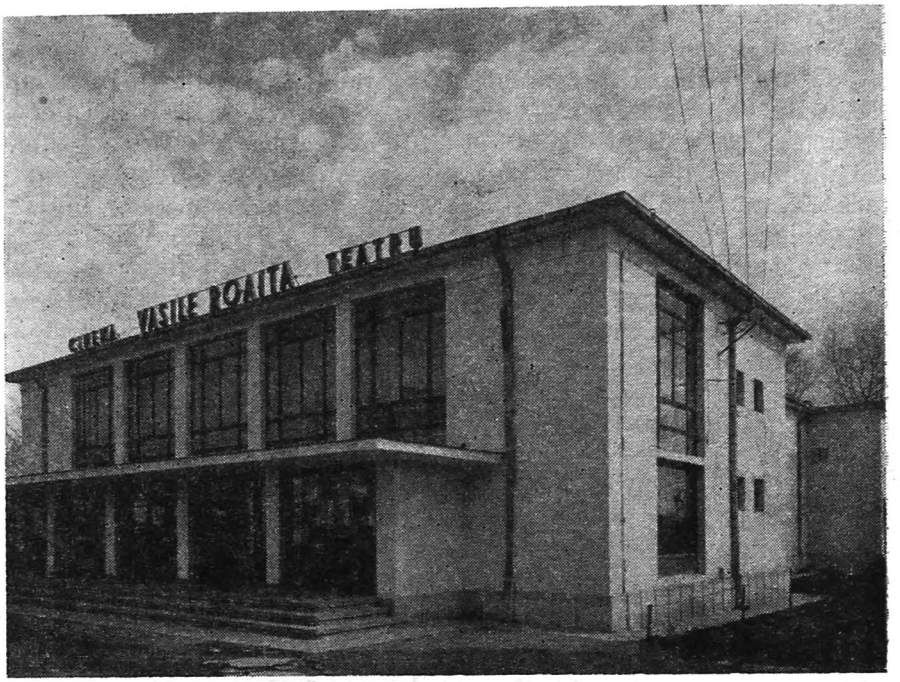

Fig. 23. — Construcții noi la Slobozia.

Este demn de subliniat că pe meleagurile ialomițene, și anume în satul Ograda, s-a născut marele compozitor și dirijor român Ionel Perlea și tot în acest ținut a văzut lumina zilei Gheorghe M. Vasilescu, militant de seamă al P. C. R. și al mișcării muncitorești române.

În județ apare ziarul local „Tribuna Ialomiței", organ al Comitetului județean al P. C. R. și al Consiliului popular județean.

În ceea ce privește ocrotirea sănătății este demn de menționat faptul că s-au realizat însemnate progrese : s-a construit un spital modern utilat cu 600 de paturi, la Slobozia, și s-au înființat 68 de circumscripții medicale, din care 55 în mediul rural. În județ funcționează 7 spitale, din care 4 în orașe și 3 în mediul rural, din partea vestică, mai populată (Dor Mărunt, Săpunari, Zimbru). În mediul sătesc existau, în 1969, 44 case

https://biblioteca-digitala.ro

de naștere cu 225 de paturi și 26 puncte sanitare, localizate cu precădere în sediile I. A. S și I. M. A, răspîndite în afara așezărilor permanente. În județ se mai găsesc 12 cabinete stomatologice, 4 policlinici, 3 dispensare și 2 creșe, înființate pe lîngă întreprinderile industriale mai mari și în orașele principale.

Asistența sanitară, în general satisfăcătoare cerințelor județului, era asigurată, în 1970, de un personal medico-sanitar alcătuit din 1 238 de medici și personal mediu sanitar și 519 asistenți medicali. Numărul paturilor în spitale a crescut de la 840 în 1960 la 1 551 în 1970.

Educația fizică și sportul au cunoscut o dezvoltare puternică în cuprinsul județului. În cele 56 de asociații sportive sînt cuprinși peste 5 000 de sportivi calificați în diferite discipline.

În județ a prins viață și o activitate sportivă de masă, condusă de Uniunea Tineretului Comunist, care a organizat asociații sportive în mai toate comunele teritoriului administrativ. Se disting comunele Ulmu, Ciocănești și Căzănești care organizează întreceri sportive săptămînale.

ECONOMIA JUDEȚULUI

Caracterizare generală. Caracteristica economică principală a județului Ialomița o reprezintă, pe de-o parte, producția cerealieră, îmbinată cu cultura plantelor industriale și creșterea animalelor, iar pe de altă parte dezvoltarea unei tinere industrii, legată de valorificarea produselor agricole.

Dacă înainte cu trei decenii Bărăganul ialomițean se caracteriza printr-o agricultură extensivă, slab diversificată, și era lipsit de o activitate industrială importantă, în prezent el se dezvoltă pe linia unei economii agricole intensive și multilateral orientată și a industrializării resurselor agricole, în scopul

https://biblioteca-digitala.ro

ridicării nivelului de viaţă al populaţiei şi economiei acestui ţinut, mai puţin dezvoltate în trecut. În perioada construcţiei socialiste, teritoriul judeţului a cunoscut mari prefaceri economice.

Crearea în economia agricolă a unui puternic sector socialist de stat şi coperatist, mecanizarea şi specializarea agriculturii în producţia de fermă (cerealieră şi animalieră), electrificarea aşezărilor şi a unor procese de producţie şi, recent, industrializarea unei părţi din producţia agricolă, alături de extinderea irigaţiilor, desecarea şi îndiguirea unei întinse suprafeţe de terenuri care au căpătat folosinţă intensivă, precum şi alte numeroase înfăptuiri în domeniul transporturilor, în cel social-cultural, în construcţiile de locuinţe şi de îngrijire a sănătăţii populaţiei au constituit bazele unei dezvoltări echilibrate şi accelerate a acestei unităţi administrative de şes.

Volumul investiţiilor efectuate aici de stat în cadrul planului cincinal 1966—1970 s-a ridicat la 8,148 miliarde lei, depăşind cu 97,2% realizările din perioada 1961—1965.

În pragul deceniului al 8-lea al secolului nostru, economia judeţului Ialomiţa porneşte de la o temeinică înfăptuire a politicii partidului şi statului nostru de industrializare a acestui ţinut; mai mult de o treime din ponderea producţiei globale a economiei lui o reprezintă industria şi 2/3 agricultura.

Agricultura

Caracterizare generală. Agricultura constituie ramura economică principală a economiei judeţului, condiţionată de marea suprafaţă a terenurilor de cultură, pe care le oferă întinsul cîmpurilor, teraselor şi luncilor ce alcătuiesc marea cîmpie a Bărăganului ialomiţean. La acestea se alătură unele avantaje ale climatului de stepă, grosimea şi fertilitatea cernoziomurilor, foarte răspîndite aici, şi experienţa în muncă a populaţiei locale. Judeţul Ialomiţa este situat în zona de producţie a cerealelor şi de creştere a animalelor din sudul ţării. Suprafaţa sa agricolă reprezintă aproximativ 85%, iar cea arabilă 80% din

https://biblioteca-digitala.ro

întinderea teritoriului administrativ, procente mari, pe care nu le mai întîlnim la nici un alt județ din țară.

Dar nu numai în ceea ce privește mărimea terenurilor agricole și arabile județul Ialomița deține un loc de frunte, ci și în producția agricolă. În 1969, ponderea valorică a producției agricole ialomițene era de 5,6% din producția globală agricolă a țării, ocupînd primul loc în recoltele de cereale (8,5%) și în special în cea de porumb (9,3%).

Județul Ialomița ocupă de asemenea locul întîi în producția de floarea-soarelui (18%) și în aceea a leguminoaselor pentru boabe (fasole și mazăre) și locul al doilea în numărul de porcine și de ovine pe țară. El deține locul întîi în producția medie la hectar pe țară la culturile de grîu și locul al doilea la cele de porumb, floarea-soarelui și sfecla de zahăr, obținute în țara noastră în anul respectiv. Componentă de bază în producția alimentară și în ridicarea nivelului de trai al populației, agricultura județului Ialomița s-a bucurat de o atenție deosebită din partea organelor centrale și locale de stat.

Modernizarea agriculturii. Investițiile alocate în cincinalul 1966—1970 în această ramură au reprezentat jumătate din totalul investițiilor pe județ în această perioadă. Fondurile repartizate s-au ridicat de la 3,7 miliarde lei în 1965, la 4,3 miliarde în 1970, fapt care a permis efectuarea unor întinse lucrări de amenajări și indiguiri în lunca Dunării, construirea unor mari sisteme de irigații în Bărăganul sudic, dotări cu mașini agricole, construirea de complexe pentru creșterea industrială a animalelor, construcții agro-tehnice etc.

- *Îmbunătățirile funciare.* Preocuparea primordială a fost aceea de extindere a suprafeței culturilor, prin aducerea în circuitul agricol a terenurilor inundabile din lunca Dunării și Balta Borcei. În perioada 1962—1968 au fost construite aici peste 300 km diguri și întinse sisteme de scurgere-desecare, scoțîndu-se de sub regimul inundațiilor incintele amenajate pentru culturi: Boianul-Sticleanu, Iezerul Călărași, Răul, Balta Borcei și unele părți din zona de la vărsarea Ialomiței (Făcăieni-Vlădeni și Luciu-Giurgeni). Ca urmare a acestor lucrări, încă din 1968 suprafața arabilă a județului a crescut

https://biblioteca-digitala.ro

substanțial (85 700 ha), ulterior recoltîndu-se aici peste 200 000 tone cereale, 31 000 tone floarea-soarelui și zeci de mii de tone legume și zarzavaturi.

Desecările și indiguirile au continuat și în 1969—1970 în zona Borcea de jos, unde s-au recuperat încă 14 000 ha și unde se vor face completări în anii următori. O altă categorie de lucrări hidroameliorative o formează *irigațiile*. Pentru economia agricolă a județului Ialomița care, în trecut, a avut mult de suferit de pe urma secetelor foarte frecvente (50 % din numărul anilor erau aici secetoși), problema irigațiilor constituia și constituie o necesitate vitală. Folosindu-se bogatele surse de apă ale Dunării și brațului Borcea, în planul cincinal 1966—1970 s-au săpat canale de aducțiune a apei în cîmpul sudic și s-a amenajat pentru irigații o suprafață care a crescut de 5,5 ori, de la 30 219 ha în 1965, la aproape 165 000 ha în 1970, reprezentînd 1/3 din întinderea agricolă a județului și 22,6 % din terenurile irigate ale țării în acest din urmă an (fig. 24). Se remarcă marile sisteme de irigație cu canale care au pătruns pe zeci de kilometri adîncime în inima Bărăganului sudic : Jegălia (18 700 ha), Pietroiu — Ștefan cel Mare (89 000 ha) și Gălățui — Călărași (54 000 ha), sisteme care în anii viitori se vor dezvolta și se vor completa, înspre vest, cu un nou sistem — Mostiștea — est (fig. 25, 26 și 27). Acestea vor însuma către anul 1975 o suprafață amenajată pentru irigații de 340 700 ha, care va reprezenta circa 2/3 din suprafața agricolă a județului și 1/3 din cea irigată a țării la acea dată.

Lucrările de amenajare a terenurilor pentru irigații au atras crearea a numeroase șantiere de lucru în zona centrală și vor contribui la schimbarea peisajului agricol în regiunea cîmpului. Ele vor ajuta producției agricole să crească în mod substanțial, îndeosebi la culturile de porumb, lucernă și legume-zarzavaturi. Pe Gălățui urmează să ia ființă un nou bazin legumicol, pentru aprovizionarea capitalei, și să se extindă culturile duble de plante furajere, atît de necesare dezvoltării zootehniei, ramură specifică și rentabilă în acest întins ținut cerealier.

Mecanizarea a făcut, de asemenea, pași remarcabili. Județul Ialomița a fost înzestrat în perioada construcției so-

https://biblioteca-digitala.ro

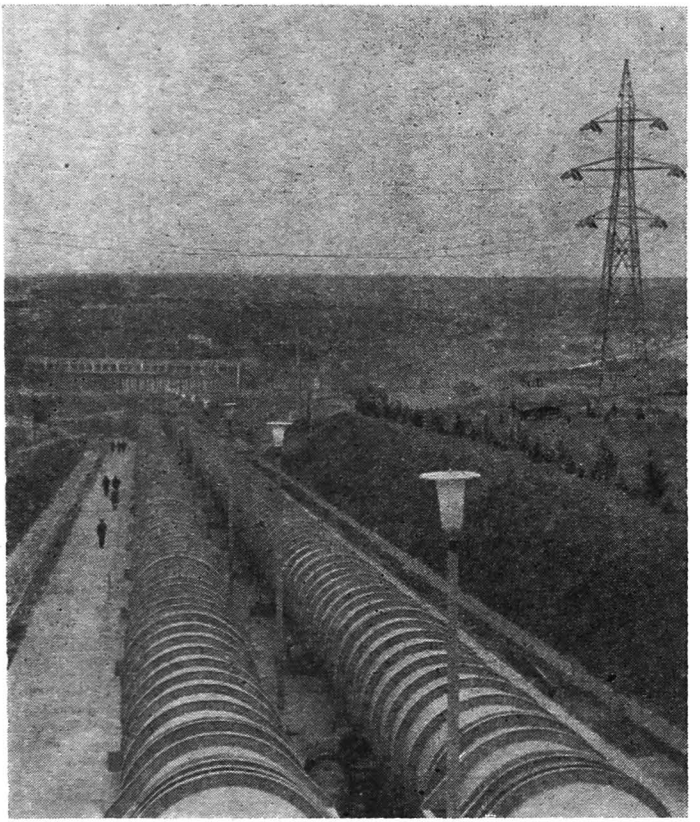

Fig. 24. — Conductele principale ale sistemului de irigații Gălățui—Călărași în apropierea stației de pompare Mihai Viteazul (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

cialiste cu un mare număr de mașini și unelte agricole, procentual superior mediei pe țară. În 1970 încărcătura de teren agricol pe un tractor a scăzut de la 107 ha în 1965, la 79 ha în 1970, adică cu 12 ha mai puțin decît media pe țară (91 ha la un tractor). Deși procentul de mecanizare a crescut substanțial, se simte totuși nevoia introducerii unor mașini perfecționate de recoltat porumbul, întrucît această cultură deține în județ un

https://biblioteca-digitala.ro

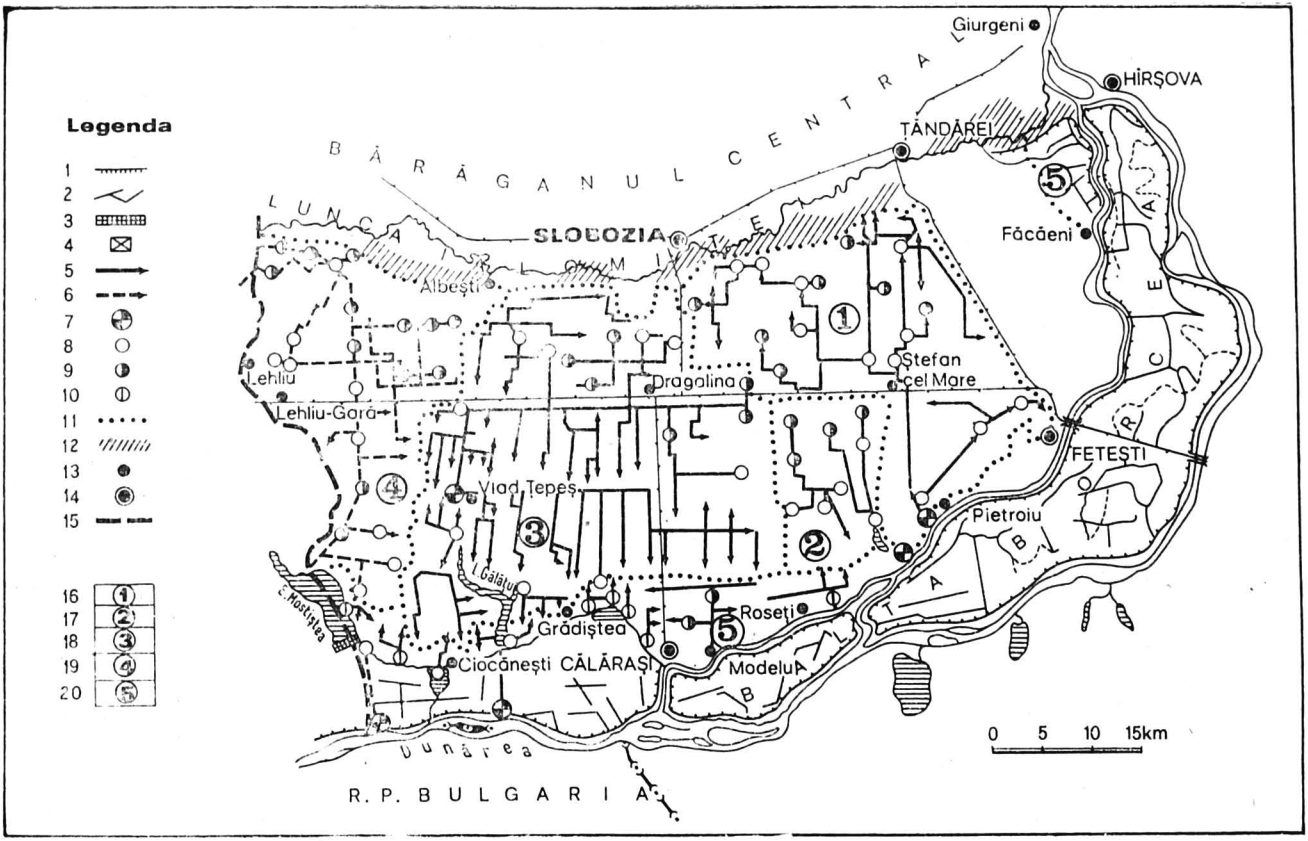

Fig. 25. — Lucrări de hidroameliorații în Bărăganul de sud.

1, Diguri; *2*, canale de desecare; *3*, baraje în proiect; *4*, ecluze în proiect; *5*, canale de irigație existente; *6*, canale de irigație în construcție; *7*, stație de pompare principală; *8*, stație de repompare; *9*, stație de presiune; *10*, stație de pompare; *11*, limita sistemelor de irigație; *12*, zone inundabile; *13*, comune; *14*, orașe; *15*, limita administrativă dintre județele Ialomița și Ilfov; *16*, sistemul de irigație Pietroiu — Ștefan cel Mare; *17*, sistemul de irigație Jegălia; *18*, sistemul de irigație Gălățui — Călărași; *19*, sistemul de irigație Mostiștea — est; *20*, suprafețe irigate ante-rior anului 1970.

https://biblioteca-digitala.ro

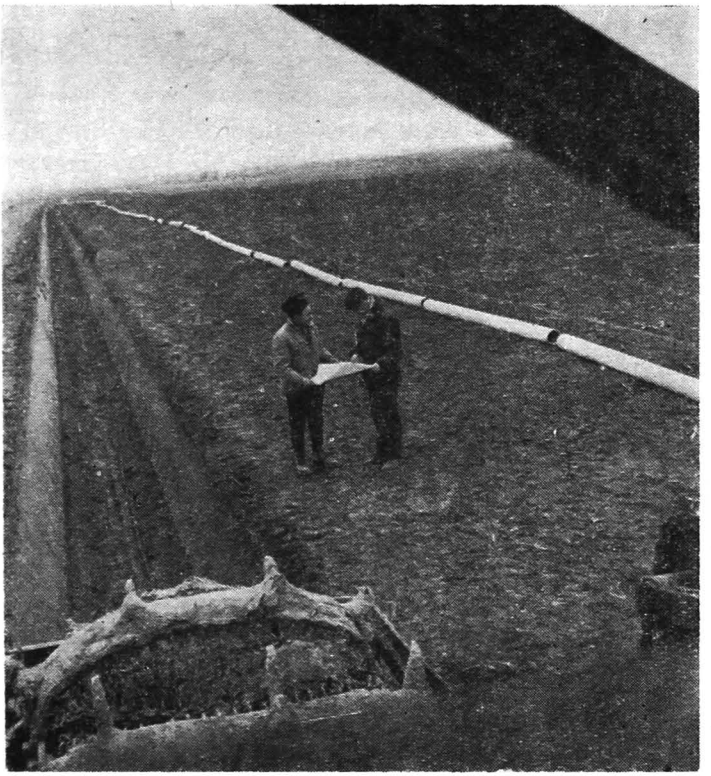

Fig. 26. — Canal de irigații din sistemul Jegălia (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

loc primordial, atît ca suprafață, cît și ca volum al producției și necesită, de regulă, o utilizare de forță de muncă manuală adusă din afara ținutului, fapt care mărește cheltuielile și reduce rentabilitatea culturilor.

Întreprinderile de mecanizare a agriculturii, în număr de 24 de unități, cu aproape 4 000 de salariați, sînt bine repartizate în cuprinsul județului. Ele urmează, în general, liniile de concentrare a așezărilor : valea Dunării și a Ialomiței. La Ciocănești, Ciulnița și Făcăieni sînt școli profesionale de mecanizatori agricoli.

https://biblioteca-digitala.ro

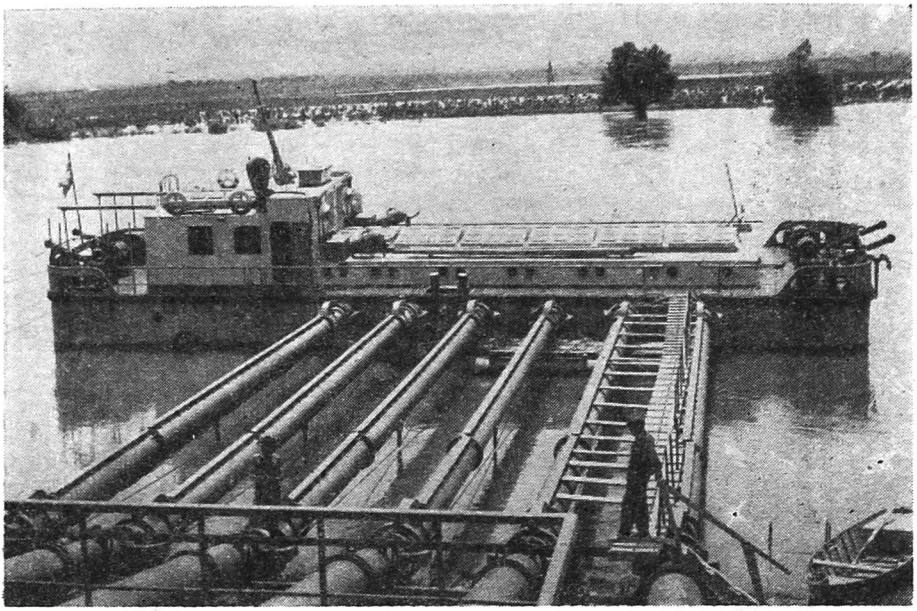

Fig. 27. — Stația plutitoare de pompare a apei de la Modelu — Călărași (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

Chimizarea, necunoscută în urmă cu trei decenii, constituie o necesitate obiectivă în dezvoltarea modernă a Bărăganului ialomițean. Oricît de mănoase ar fi cernoziomurile, concentrarea sărurilor minerale ar scădea dacă oamenii nu s-ar îngriji să le reînnoiască an de an. Terenurile de cultură trebuie nu numai irigate, ci și îngrășate sistematic, spre a se menține procentul de fertilitate în mod constant. În 1965 s-au aplicat 170 kg îngrășăminte chimice la hectar, iar în 1970 rația a crescut la 281 kg, ceea ce constituie un real progres; concomitent, numărul mijloacelor mecanice de împrăștiat substanțele s-a mărit de circa 3 ori, atingînd, în 1969, 625 de bucăți.

O transformare revoluționară în dezvoltarea socialistă a agriculturii județului a adus-o și *industrializarea* unor resurse agricole, de mare importanță în creșterea producției-marfă. Subliniem crearea complexelor zootehnice de creștere

https://biblioteca-digitala.ro

industrială a porcilor și bovinelor, însumînd peste patru sute de mii de exemplare, precum și înființarea a trei fabrici de nutrețuri combinate legate de aceste baze moderne. O bună parte din produsele vegetale specifice Bărăganului au fost valorificate în cursul cincinalului recent încheiat prin înființarea a trei întreprinderi mari de importanță republicană : o fabrică de conserve de legume și fructe, la Feteşti, și alte două fabrici, una de ulei și alta de produse lactate, la Slobozia. În strînsă legătură cu cerințele agriculturii își justifică localizarea și marele combinat chimic, în construcție, pe platforma industrială din sudul orașului Slobozia, unde se vor produce anual 600 000 tone uree și azotat de amoniu, necesare fertilizării solurilor Bărăganului. În județ sînt perspective să se dezvolte și alte ramuri ale industriei alimentare, prin valorificarea și a altor produse de mare importanță obținute în Bărăgan : sfeclă de zahăr, carne, legume și fructe, pește, sorg etc.

În sfîrșit, organizarea socialistă a agriculturii constituie un bun cadru de dezvoltare prin înființarea celor 8 mari întreprinderi agricole de stat, multe zeci de ferme, grupate pe trei zone : artera centrală feroviară Lehliu-Gară—Feteşti, valea Ialomiței și malurile Dunării—Borcea, totalizînd 181,4 mii ha, și a 110 C.A.P.-uri, cu 319 mii ha, în restul teritoriului ; ambele categorii de gospodării au o specializare mai mult sau mai puțin avansată în producția agrocerealieră, în zootehnie, culturi de plante industriale și legumicultură, contribuind cu o importantă cantitate de producție-marfă la consumul intern și la export.

Ținînd seama de noile condiții create și de realizările înfăptuite în perioada construcției socialiste, pe teritoriul agricol al județului Ialomița, valoarea producției globale agricole la 100 ha a crescut de la 602 000 lei în 1965, la 768 000 în 1970, iar pe întreg județul, producția agricolă globală a însumat 3,1 miliarde lei în 1965 și 4,3 miliarde lei în 1970, fiind alcătuită 2/3 din producția vegetală și 1/3 din cea animală.

Pentru sprijin științific, pe teritoriul județului s-a înființat în 1929 stațiunea de cercetări experimentale și de îndrumare I.C.A.R.—Mărculeşti, care experimentează și stabilește soiurile cele mai potrivite de plante și tehnologia agricolă a

https://biblioteca-digitala.ro

culturilor vegetale din Bărăgan. Îndrumări în domeniul creşterii animalelor se primesc de la staţiunea zootehnică Ruşeţu — — judeţul Buzău, la 55 km nord de Slobozia.

Suprafaţa agricolă. Suprafaţa de 621 100 ha a judeţului Ialomiţa a avut următoarea structură a modului de folosinţă a terenurilor în anul 1969 (tabelul nr. 3) :

Tabelul nr. 3

Modul de folosinţă a terenurilor *

Categorii de folosinţă	Suprafaţă (ha)	%
Suprafaţă totală din care :	621 100	100 %
Suprafaţa agricolă din care :	526 343	84,7
suprafaţă arabilă	501 805	95,3
păşuni	14 876	2,58
fîneţe naturale	33	—
vii şi pepiniere viticole	7 105	1,4
livezi şi pepiniere pomicole	2 524	0,5
Suprafeţe forestiere	30 359	4,9
Alte suprafeţe	64 398	10,4

* După *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, 1970.

Din tabelul de mai sus rezultă o predominare netă a terenurilor arabile, care deţin peste 95 % din suprafaţa agricolă, precum şi un procent redus al bazei furajere, ca urmare a transformării păşunilor de baltă în teren de cultură şi a restrîngerii izlazurilor comunale. Se remarcă, de asemenea, faptul că ponderea suprafeţelor pomicole şi viticole este redusă, ca de altfel şi a suprafeţelor forestiere, judeţul ducînd lipsă de lemn. Sub denumirea de alte suprafeţe sînt cuprinse terenurile inundabile din lunca Ialomiţei şi suprafaţele cu exces de umiditate din Balta Borcei, lacurile şi rîpele malului înalt de pe dreapta rîului Ialomiţa, contactul abrupt al terasei Borduşani şi suprafaţa crovurilor şi văilor cu ape temporare, drumuri, clădiri etc.

În ceea ce priveşte repartiţia acestor categorii de terenuri, pe cele două sectoare socialiste, se constată că suprafaţa agricolă este folosită în proporţie de 42 % de întreprinderile agricole de stat şi 58 % de cooperativele agricole de producţie.

https://biblioteca-digitala.ro

Aproximativ aceleași proporții se păstrează și în repartizarea terenurilor arabile (40 % în I.A.S. și 60 % în C.A.P.). Numai pășunile și suprafețele pomi-viticole se găsesc în procente superioare în I.A.S. (peste 70 %), de unde se pare că aceste categorii au perspectiva să fie mai bine dezvoltate în viitor.

Culturile. Structura culturilor în teren arabil rezultă din tabelul nr. 4.

Din ponderea deținută de principalele culturi în Bărăganul ialomițean, se constată că cerealele ocupă aproape 2/3 din terenul arabil (64,4 ha), apoi plantele industriale 16,5 %, plantele furajere circa 11 % și culturile de leguminoase pentru boabe 3,4 %. Legumicultura, deși ocupă numai 2 % din terenul arabil, are totuși posibilități mari de extindere, dar mai ales de intensificare, ținînd seama de aportul irigațiilor.

Cultura cerealelor dă nota caracteristică agriculturii în acest județ de cîmp. Nu numai prin întinderea mare a suprafețelor cultivate cu cereale, dar și prin producția obișnuită (8 % în 1969), el ocupă un loc de frunte în economia națională (primul ca producție și al 7-lea ca suprafață, în 1969). Cultura tradițională, cerealele s-au extins mult prin desecările și amenajările văii Dunării—Borcea unde, recent, au fost date în circuitul agricol peste 85 000 ha. Cerealele ocupă, în special, cea mai mare parte din suprafața interfluviilor Dunăre—Ialomița și Ialomița—Călmățui, iar, recent, și o bună parte din incintele indiguite din Balta Borcei și bălțile Călărași—Boianu—Sticleanu, unde, între culturi, precumpănește net porumbul. Din raportul suprafețelor cultivate cu grîu și porumb în perioada 1965—1969, reiese faptul că întinderea celor însămînțate cu grîu a scăzut simțitor; în schimb au crescut suprafețele cultivate cu porumb, datorită rentabilității acestuia ca cereală de export și materie primă pentru industrializare și alimentarea animalelor pe plan intern. Scăderea producției medii la hectar la culturile de grîu se datorește excesului de umiditate în 1969, față de 1965. Pe măsura extinderii irigațiilor, Bărăganul va dobîndi recolte mai constante și mai ridicate de cereale decît în anii precedenți. În planul cincinal 1971—1975 se prevede o

https://biblioteca-digitala.ro

Tabelul nr. 4

Structura culturilor în terenul arabil în anii 1965 și 1969

Culturi	1965			1969			
	Suprafață (ha)	Producție (tone)	Media q la ha	%	Suprafața (ha)	Producție (tone)	Media q la ha
Cereale total, din care :	316 130	965 057	30,5	64,4	323 381	1 088 859	33,7
grîu	158 781	483 085	30,4	—	129 170	328 192	25,4
porumb	142 683	446 800	31,3	—	173 524	715 926	41,3
Leguminoase pentru boabe, din care :	10 939	16 021	15,5	3,4	17 306	29 445	17
mazăre	7 335	12 585	17,2	—	7 500	13 918	18,6
fasole	3 547	3 372	6,4		5 290	9 488	15,4
Plante uleioase, total, din care :	51 477	95 778	18,6	14,8	74 434	136 270	18,3
floarea-soarelui	47 341	91 860	19,4		71 189	133 561	18,8
Plante indus. total, din care :	7 027			1,7	8 562	—	—
sfecla de zahăr	6 126	126 593	206,6	—	7 237	210 128	290,4
Plante medicinale	253	257		0,2	878	724	—
Cartofi, legume, pepeni, zarzavat	6 257	—	—	2	10 495	—	—
Plante de nutreț, din care :	56 002	—	—	10,9	54 541	—	—
lucernă	20 267	107 304	1,53		24 407	143 191	58,7
Terenuri arabile inundate și nerecuperate		—	—	2,6	13 047	—	—

https://biblioteca-digitala.ro

creștere a suprafețelor și producției culturilor de porumb și un spor sensibil al producției medii la hectar la toate cerealele. Soiurile de grîu mai frecvente în culturile județului Ialomița sînt *Bezostaia* 1 și *E. 141*, adaptate și experimentate la Institutul de cultura cerealelor și plantelor industriale de la Fundulea. Pentru culturile de porumb, cele mai uzitate soiuri sînt *405* și *330 dublu hibrid*. Între celelalte cereale menționăm orzul de primăvară (soiul *Cenad 396*) și ovăzul, cu suprafețe de 12 525 ha și, respectiv, 3 000 ha, care dau recolte medii fruntașe pe țară, date fiind condițiile geografice favorabile culturilor respective în acest județ.

Cultura cerealelor se practică în bună măsură diferențiat, după condițiile naturale deosebite ale celor două mari subunități de relief, cîmpul și balta (sau lunca) : în cîmp este preferat grîul și culturile furajere pentru animale, iar în baltă cultura porumbului, florii-soarelui, lucernei, legumelor și zarzavaturilor; acestea din urmă, împreună cu orezul, sînt răspîndite și în lunca Ialomiței. Dar între culturile practicate pe cele două cîmpuri apar adesea și unele deosebiri. În timp ce în Bărăganul central (nord de Ialomița), și anume în zona Grindu—Griviția—Valea Ciorii se fac lucrări agricole de mai bună calitate (căci sînt brațe mai numeroase și mai bine organizate), obținîndu-se și recolte medii mai mari, în schimb, în Bărăganul sudic, unde se simte lipsa brațelor de muncă, și secetele sînt mai accentuate, recoltele sînt mai slabe. Situația se va egaliza către nivelul superior, o dată cu extinderea irigațiilor și a mecanizării complete. Principal va rămîne atunci omul și calitatea muncii lui. Încă de pe acum, datorită acestui factor, în județul Ialomița s-au obținut recolte exemplare, ca de pildă cele realizate în unele unități ale I.A.S.-urilor Pietroiu, Mircea Vodă și Slobozia. În sectorul cooperatist menționăm de asemenea cîteva cooperative fruntașe în cultura cerealelor și creșterea animalelor, ca cele din comunele Gh. Doja, Dor Mărunt, Gh. Lazăr, Făcăieni, Scînteia, Traianu, Grindu, Cuza Vodă, Griviția etc., care dispun de mari suprafețe de terenuri și realizează anual zeci de milioane lei venituri.

Avîndu-se în vedere condițiile pedoclimatice locale, în general favorabile culturilor de cereale, la consfătuirea cu tov.

https://biblioteca-digitala.ro

Nicolae Ceauşescu a cadrelor din agricultura judeţului, din februarie 1971, s-a propus ca în planul actual de dezvoltare economică, producţia medie de grîu să depăşească 4 000 kg la hectar, iar cea de porumb peste 5 000 kg la hectar, pe suprafeţe neirigate. În condiţii de irigare, aşa cum s-a demonstrat în unele I.A.S.-uri, ca Pietroiu, Grădiştea etc., producţiile medii pot ajunge, la culturile de porumb, la 7 000 — 8 000 kg la hectar. Oricît de mică ne apare producţia la hectar în culturile cerealiere ale ţării noastre în prezent, în comparaţie cu alte state din centrul şi vestul Europei, totuşi, progresele făcute de judeţul Ialomiţa, în comparaţie cu nivelul coborît al producţiei cerealiere din perioada 1936—1940, sînt concludente (tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

Producţii medii la hectar

Culturi	1935*	1969**
Porumb	14,4	41,3
Grîu	7,4	25,4
Orz	8,6	21,6
Ovăz	7,8	17,1
Secară	6,7	18,4

* După *Enciclopedia României*, vol. II, p. 235—236.

** După *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, 1970, p. 372—377.

Producţia de cereale a judeţului a însumat în 1969 aproape 1,1 milioane tone.

Judeţul Ialomiţa participă cu o însemnată cantitate de producţie agricolă marfă de cereale la fondul pieţii interne şi îndeosebi la export. În cuprinsul său sînt 17 baze de colectare şi depozitare (magazii şi silozuri), axate pe liniile ferate Urziceni—Slobozia—Ţăndărei şi Săruleşti—Lehliu — Ciulniţa — Feteşti.

https://biblioteca-digitala.ro

De la bazele sale de colectare și depozitare se aprovizionează întreprinderile de panificație a 20 de județe și diverse orașe în frunte cu București și Iași. O parte din cereale sînt trimise la fabricile de nutreturi combinate și la complexele de creștere a animalelor din țară și altă parte se exportă.

Orezul se cultivă folosindu-se irigațiile în luncile Ialomiței și Dunărea—Borcea pe o suprafață care a crescut de la 2 831 ha în 1965, la 4 817 ha în 1969, obținîndu-se o producție medie la hectar de aproximativ 24,5 quintale.

Culturile plantelor industriale ocupă al doilea loc ca importanță economică în producția vegetală a județului. Ele s-au extins mai cu seamă după cel de-al doilea război mondial, trebuind să asigure piața internă cu materii prime industriale. În trecut (1935), acestea ocupau un loc minor (o suprafață de 4,5 ori mai mică), fiind reprezentată mai mult prin rapiță.

Floarea-soarelui, principală plantă uleioasă, deținea în 1969 o suprafață de 71 189 ha și o producție de 133 561 tone, situînd județul Ialomița pe locul I, atît în ceea ce privește cantitatea totală obținută, cît și în producția la hectar pe țară. Cele mai întinse culturi se găsesc pe terasele Ialomiței și pe cîmpul sudic și vestic, unde sînt răspîndite cernoziomurile levigate, și în apropierea centrelor de transport și prelucrare învecinate : noua fabrică de ulei din orașul Slobozia și întreprinderile din București. În culturile de floarea-soarelui se utilizează soiul românesc *Record*, obținut la institutul de la Fundulea.

Bărăganul, în ansamblul său, deține circa 35% din suprafața cultivată cu floarea-soarelui din țară, iar Bărăganul ialomițean jumătate din această pondere, întrucît aici este zona cu cele mai intense culturi din țară.

Între celelalte plante uleioase cultivate în județ mai menționăm inul pentru ulei, a cărei suprafață, în scădere, a fost limitată în 1969 la 1 540 ha, cu o producție totală de 870 tone, și ricinul, cu 1 000 ha și o producție de 891 tone.

Mult mai extinsă și mai productivă este cultura *sfeclei de zahăr* (7 237 ha), care a avut o producție, în același an, de 210 128 tone, deținînd locul I pe țară sub raportul intensivității (290, 4 q/ha). Culturile de sfeclă de zahăr se practică

https://biblioteca-digitala.ro

aproape în întregime în C.A.P.-uri, fiind răspîndite cu deosebire în preajma liniilor principale de transport şi în special aproape de căile ferate.

Producţia de sfeclă obţinută în Bărăganul central se expediază cu precădere la Fabrica de zahăr din Buzău, cea mai apropiată. O altă parte este trimisă la Bucecea, în judeţul Botoşani; sfecla recoltată în Bărăganul de sud este expediată, de regulă, la centrul de prelucrare Bod şi parţial de Fabrica de zahăr din Giurgiu.

Judeţul Ialomiţa şi întreg Bărăganul constituie o zonă favorabilă culturii sfeclei de zahăr, condiţie pentru amplasarea judicioasă aici a unei fabrici de zahăr.

T u t u n u l a fost cultivat pe o suprafaţă de 1 000 ha, cu o producţie de 673 tone, în 1969. Culturile de tutun au fost efectuate de aproape 9 000 de cooperatori, iar producţia este destinată fabricii de fermentat de la Urziceni.

Culturile de plante leguminoase (mazărea şi fasolea) — cu mare valoare nutritivă — au cea mai mare răspîndire şi producţie în judeţul Ialomiţa, faţă de toate celelalte judeţe ale ţării, ca urmare a condiţiilor favorabile pe care aceste culturi le întîlnesc în Bărăgan. Mazărea se cultivă pe 7 500 ha, cu o producţie totală de aproape 14 000 tone (1969), iar fasolea pe 5 290 ha, cu o recoltă anuală de aproape 9 500 tone. În culturile de *plante de nutreţ* (54 541 ha în 1969), judeţul Ialomiţa se situează între primele din ţară, după Constanţa şi Timiş. Suprafaţa lor, mult mai mică în trecut (23 342 ha în 1935), a crescut în perioada socialistă, atingînd 10,9 % din terenul arabil în 1969, trebuind să asigure baza furajeră creşterii intensive a animalelor, care s-a dovedit mai rentabilă decît folosirea păşunatului natural din trecut. Între plantele furajere un loc deosebit îl ocupă lucerna, care conţine cel mai mare volum de masă verde, mai hrănitoare şi cu ciclu de reproducere de 5—6 ori pe an. Suprafaţa însămînţată cu lucernă a fost de 24 407 ha în 1969, iar producţia de 143 191 tone, atingînd cel mai mare volum la hectar (58,7 q). Culturile de lucernă sînt răspîndite în special în zonele cu umiditate mai mare : lunca Dunării—Borcea şi lunca Ialomiţei. Pe măsura extinderii irigaţiilor, aceste culturi vor căpăta o dezvoltare deosebită în anii următori.

https://biblioteca-digitala.ro

Plantele medicinale au extensiune relativ mare (878 ha în 1969) și o producție de 724 tone, care poate fi sporită.

Legumicultura cunoaște condiții favorabile de dezvoltare datorită largei desfășurări a luncilor Dunării și Borcei, precum și irigațiilor practicate în acest sector foarte productiv. Suprafața cultivată cu legume și zarzavaturi a județului a crescut în 1970 aproape dublu față de anul 1965, atingînd circa 13 000 ha, din care cea mai mare parte a revenit sectorului cooperatist. Se cultivă cu precădere roșii, ceapă, cartofi, varză, pepeni etc. Principalele zone geografice ale acestei culturi sînt : împrejurimile orașului Călărași, unde sînt secții C.A.P. specializate în legumicultură (Ceacu, Grădiște, Roseți, Modelu, Călărașii Vechi, Dichiseni) ; zona Feteşti—Borcea (Pietroiu), cu I.A.S.-uri și C.A.P.-uri care cultivă suprafețe întinse în lunca Borcei și lunca Ialomiței (zona Țăndărei — Sudiți — Săveni) și zona din vestul Sloboziei (Perieți, Ciochina—Sf. Gheorghe). Producția este destinată consumului intern, pentru aprovizionarea fabricilor de conserve de legume de la Feteşti, Valea Roșie, Buftea și București (jud. Ilfov) și, parțial, exportului în țările Europei centrale. Cantitatea totală de legume, recoltată în 1969, a fost de 107 000 tone, din care 42 000 tone roșii. Pe terenurile din luncă ale județului Ialomița sînt posibilități să se obțină, în condiții de irigare, cantități duble sau triple de legume și zarzavaturi, în măsură de a constitui o importantă bază legumicolă pentru industria alimentară, în dezvoltare, a Bărăganului. Solarii și sere pentru culturi timpurii sînt la Ceacu, Ciochina și Sărățeni.

Viticultura ocupă 1,4 % din suprafața agricolă, deși condiții de extindere a acestei ramuri mai sînt pe terenurile în pantă de pe malurile Ialomiței și Dunării, ca și pe marginile crovurilor din zona sud-vestică. În 1969 au fost cultivate cu viță de vie 6 100 ha, din care 40 % culturi cu viță nobilă în I.A.S. Feteşti, Roseți pe malul Borcei. Viile din sectorul cooperatist se găsesc pe nisipurile consolidate aproape de vărsarea Ialomiței (comunele Sudiți, Săveni, Platonești, Mihai Kogălniceanu) și în mai mică măsură pe terasă în satele din complexul văilor Gălățui. Producția de struguri în 1969 a fost de 44 200 tone, cu o medie de 60 q/ha. Cea mai mare parte se pre-

https://biblioteca-digitala.ro

lucrează pe loc, în cadrul județului, iar strugurii de masă se desfac în centrele de consum urbane și chiar la export.

Pomicultura, cu pondere foarte mică (0,5 %), furnizează fructe pentru consumul obișnuit și, parțial, pentru export. Pe suprafața pomicolă în masiv de 2 524 ha și împreună cu recoltele obținute de la pomii răzleți, în 1969, s-a obținut o producție totală de 23 600 tone, din care peste 9 500 tone a fost dată de caise și 7 300 tone de prune, aceste două specii fiind caracteristice condițiilor de sol și climă locale. Masivele pomicole mai însemnate sînt la I.A.S. Feteşti—secția Dudești (300 ha piersici, caișI, meri), cu produse de calitate, orientate la export; Bordușani (105 ha caișI, piersici, tot pentru export) și livezile Ograda, Slobozia și Lehliu, pentru aprovizionarea județului și a orașului București. În 1970, producția pomicolă a fost calamitată în proporție de 75 % din cauza frigului din luna aprilie (—2°C). Plantele ornamentale și de grădină sînt cultivate în semincerii și răsadnițe speciale în Bărăganul de est.

Creșterea animalelor constituie a doua ramură principală a producției agricole. În condițiile de trecere la agricultura intensivă și la industrializarea producției, sectorul zootehnic prezintă rentabilități sporite și, ca atare, avantajul de a marca progrese însemnate față de sectorul culturilor vegetale, unde sînt necesare cheltuielile suplimentare pentru mecanizare, irigații, chimizare etc.

În județul Ialomița, care dispune de o largă bază cerealieră și de condiții pentru culturi furajere irigate, creșterea animalelor cunoaște o dezvoltare remarcabilă și cu mari pespective de extindere. *Baza furajeră* este bogat reprezentată, pe de o parte, prin nutrețurile cultivate (fîn, paie, porumb, siloz, borgeac, lucernă, trifoi etc.) și, pe de altă parte, prin grăunțe de cereale, reziduuri industriale (șroturi de la fabrica de ulei), nutrețuri combinate, furaje concentrate etc. Culturile irigate de lucernă masă verde, cu mare randament la hectar, vor spori substanțial baza furajeră în anii următori, iar fabricile de nutrețuri combinate de la Fetești, Ciulnița, Căzănești și Călărași (în construcție), alimentate cu materii prime din județ, au o contribuție esențială

https://biblioteca-digitala.ro

în modernizarea zootehniei. Ele produc anual circa 300 000 tone nutreţuri.

În Bărăganul ialomiţean numărul de animale ce au revenit la 100 ha teren, în 1970, a atins un nivel coborît la bovine (28,1), un nivel mediu la ovine (116) şi o cotă ridicată la porcine (103,3), ocupînd locul al treilea pe ţară la această din urmă categorie.

În întreprinderile agricole de stat sînt zeci de ferme cu profil zootehnic, din care unele pentru vacile de lapte, cinci complexe pentru îngrăşarea bovinelor, trei pentru ovine, iar cinci pentru îngrăşarea industrială a porcilor etc.

La începutul anului 1970, şeptelul judeţului a avut următoarea alcătuire (tabelul nr. 6):

Tabelul nr. 6

Structura şeptelului în judeţul Ialomiţa (1935* şi 1970)

Sectoare	Bovine	Porcine	Ovine	Cabaline
1935 — Total	58 005	49 400	277 306	
1970 — Total	145 000	518 500	586 400	30 200
din care :				
I.A.S.	57 500	337 500	138 800	3 500
C.A.P.	64 000	134 600	269 300	25 000
Individual	23 500	46 400	178 300	1 700

* Date recalculate, la acelaşi teritoriu, după *Enciclopedia României*, vol. II, p. 236.

Din tabelul de mai sus rezultă ponderea mare a sectorului de stat în specia porcinelor şi a sectorului cooperatist în specia ovinelor, cele două categorii de animale bine reprezentate în judeţ (locul al doilea pe ţară). În comparaţie cu situaţia din 1935 se constată o creştere de 245 % la bovine, 1 045 % la porcine şi 211 % la ovine.

Bovinele. Creşterea taurinelor se dezvoltă bine în sectorul de stat. Pe lîngă I.A.S.-uri s-au înfiinţat o serie de complexe de creştere industrială a tineretului bovin, ca de pildă cele de la

https://biblioteca-digitala.ro

Ciocănești-sat (5 500 de capete), de la Mircea Vodă—Cunești 5 500 de capete), de la ferma Podul Borcei, comuna Fetești (8 500 de capete), de la Pietroiu (2 500 de capete) și Ciulnița-gară (10 500 de capete). Tot în sectorul de stat s-au construit și complexe de creștere a vacilor de lapte, ca cele de la I.A.S. Călărașii Vechi (2 200 de capete) și Ograda (2 200 de capete) etc. Sectorul cooperatist și cel individual se vor dezvolta prin îmbunătățirea bazei furajere și prin ameliorarea raselor. În județ s-a înlocuit complet vechea rasă, slab productivă — *Sura de stepă*, cu metiși din *Roșia de Maramureș* și *Bălțata cu negru* (*Holdstein*). Prin dezvoltarea intensivă a culturilor de porumb și a furajelor în Balta Borcei sînt condiții pentru extinderea creșterii industriale a bovinelor în unitățile agricole de pe malul Dunării, iar sub influența necesităților de aprovizionare a capitalei se pot dezvolta și specializa secțiile zootehnice de pe linia ferată a cîmpului sudic (Lehliu-Gară, Dîlga, Ivănești, Drumul Subțire etc.).

Porcinele. Avantajate de o creștere mai rapidă și de marea extindere a culturii porumbului, porcinele au luat o dezvoltare remarcabilă. Bărăganul ialomițean se situează pe locul al doilea în țară, după județul Timiș, în ceea ce privește numărul porcinelor. În prezent, sectorul socialist deține 337 500 de capete (dublu decît cel cooperatist). Județul Ialomița dispune de trei unități mari, bine dezvoltate și rentabile în creșterea industrială a porcilor (fig. 28), dotate cu instalații moderne și fabrici de nutrețuri combinate : Fetești (135 000 de capete), Modelu 135 000 de capete) și Căzănești (135 000 de capete).

Asemenea unități, dar cu un efectiv mai mic, au început să ia ființă și în sectorul cooperatist (Gh. Lazăr, Perieți etc.). Ele vor fi intensificate în anii care urmează în cadrul asociațiilor agricole intercooperatiste.

Vechile rase, *Mangalița* și *Stocliu*, au fost înlocuite complet, în ultimele două decenii, prin rase mult mai productive, pentru carne și grăsime (*Landras și Marele Alb*). Rentabilitatea, și de aici perspectiva creșterii industriale a porcilor în județul Ialomița, este ilustrată de faptul că marile complexe de îngrășare de la Căzănești, Fetești și Modelu dau o producție glo-

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 28. — Combinatul de creștere și îngrășare a porcilor de la Modelu—Călărași (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

bală pe salariat de 6 pînă la 10 ori mai mare decît în celelalte ferme zootehnice. Județul Ialomița livrează zilnic 1 100 de porci.

Paralel cu specializarea unităților socialiste zootehnice din speciile de mai sus, în județ se remarcă o tendință de concentrare a creșterii industriale a bovinelor în jurul orașelor și a căilor principale de circulație, iar a creșterii porcinelor în zonele producătoare de porumb : incinta și marginea de vest a Bălții Borcea—Dunăre și zona Grindu—Grivița—Scînteia—M. Kogălniceanu—Gh. Lazăr—Gh. Doja—Muntenii-Buzău.

Creșterea ovinelor are o veche tradiție pe meleagurile ialomițene (fig. 29). În prezent, rasa *Țigaie*, răspîndită în regiune,

https://biblioteca-digitala.ro

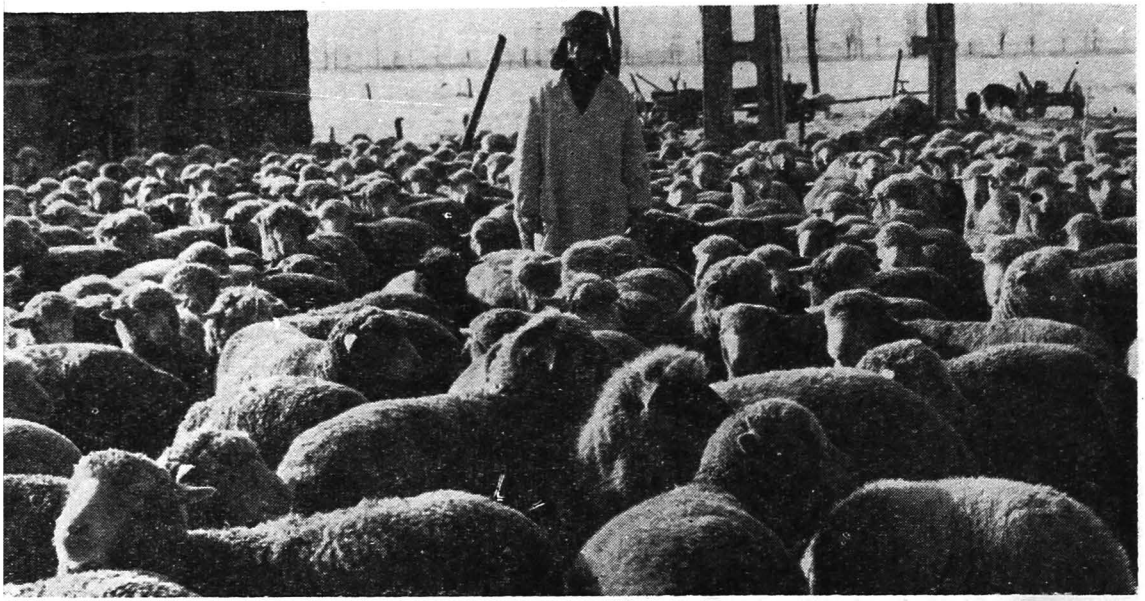

Fig. 29. — Aurul alb al Bărăganului (foto A. Cartojan).

a fost în mare parte înlocuită cu *Spanca*, ce dă lînă semifină. În sectorul de stat, care reprezintă jumătate din efectivul celui cooperatist, îmbunătățirea raselor s-a făcut prin merinozare (încrucișare cu merinos) în proporție de 80 %. Cele mai mari efective de ovine se întîlnesc la C.A.P. Vlădeni, Borcea, Roseți, Mircea Vodă etc. Anumite ferme de stat sînt specializate în îngrășarea mieilor (Balaciu). La Țăndărei a fost construită o îngrășătorie de miei cu o capacitate anuală de 60 000 de capete, pentru export. Lipsa bazei furajere naturale constituie un impediment în dezvoltarea acestei specii, de aceea, în viitor, creșterea ovinelor va fi orientată pe linie intensivă.

Cabalinele au scăzut substanțial, din cauza mecanizării transporturilor, deși Bărăganul a constituit în trecut prima zonă de creștere a cailor. În prezent au mai rămas doar 5 cai (2 atelaje) la 100 ha suprafață agricolă. În unele perioade ale anului, cînd terenul este desfundat de ploile de toamnă sau de

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 30. — Crescătoria de păsări de la C.A.P. Ceacu (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

primăvară, calul este utilizat ca mijloc de transport local pe drumurile de pămînt.

Avicultura are condiții bune de dezvoltare : întinderea mare a culturilor cerealiere pentru găini și curci și a suprafețelor de lacuri și bălți pentru palmipede (1 500 000 de păsări în 1970). Numeroase secții I.A.S. și cooperative agricole din zonele culturilor cerealiere dau rezultate bune în creșterea păsărilor : Dor Mărunt, Făcăieni, Ceacu, Grindu, Borcea, Țăndărei, Săveni etc. (fig. 30). Județul Ialomița are o contribuție importantă în producția animală a țării ; în 1969, unitățile agricole de pe teritoriul său au produs 76 000 tone carne (în viu), 970 400 hl lapte, 1 471 tone lînă și 58 700 000 ouă.

https://biblioteca-digitala.ro

Apicultura se practică de mult timp. Alcătuirea florei spontane din cîmp şi lunci, dar mai ales pădurile de salcîmi şi culturile de floarea-soarelui din cîmp atrag numeroase colonii de albine din judeţ şi din alte părţi ale ţării. În cooperativele agricole de producţie sînt peste 7 000 de stupi sistematici.

Economia forestieră. Exploatarea forestieră în judeţul Ialomiţa este foarte restrînsă, din cauza suprafeţei foarte reduse a pădurilor (30 359 ha sau 5 % din teritoriul administrativ), determinată de întinderea mare a cîmpurilor stepice. Păduri mai importante, din punct de vedere economic, le întîlnim în luncile Ialomiţei şi Dunării. Componenţa arboretelor o formează, pe de-o parte, stejarul brumăriu şi plantaţiile de păduri cu rol de protecţie şi producţie, răspîndite în zona cîmpului sudic şi în lunca Ialomiţei, iar pe de alta, esenţele albe ale pădurilor din lunca Dunărea—Borcea. În cîmpul de sud se găsesc, în total, circa 5 000 ha pădure, din care mai întinse sînt trupurile Vărăşti (1 060 ha) în sud-vest, Berleşti — Popeşti (500 ha) în est şi pădurile Bogdana (355 ha), Putineiul (360 ha), Ciunga, Bazarghideanu etc. în interior. Acestea furnizează în special lemn pentru construcţii rurale (circa 11 000m^3). Mai întinse şi mai productive sînt pădurile de luncă. În valea inferioară a Ialomiţei se înşiră numeroase petice de păduri, însumînd circa 81 000 ha, cu o producţie anuală de aproape 26 000 m^3. În Balta Dunăre-Borcea se cuprind aproximativ 22 000 ha, care au produs în anul 1969 aproape 28 000 m^3 masă lemnoasă, expediată, în marea majoritate, fabricii de industrializare a lemnului de la Brăila. Cu excepţia ostroavelor masiv împădurite din braţele Dunării (aproape 3 000 ha), restul incintelor îndiguite din lunca Dunăre—Borcea au fost aproape complet defrişate în ultimul deceniu (12 000 ha), singura fîşie de pădure mai importantă rămînînd zona dig-mal (peste 17 000 ha), plantată cu plop euroamerican şi destinată protejării malurilor împotriva eroziunii apei.

https://biblioteca-digitala.ro

Vînatul și pescuitul. *Vînatul*, altădată mult mai bogat, a fost limitat în prezent din cauza scăderii numărului de animale, determinat de extinderea arăturilor mecanizate. Au fost amenajate unele rezervații pentru fazani și căprioare, iar vînatul dropiei, declarată monument al naturii, a fost interzis. Pe teritoriul județului se vînează iepuri, vulpi, porci mistreți, prepelițe, potîrnichi, păsări de pasaj, gîște și rațe sălbatice. În 1969, Bărăganul ialomițean a fost străbătut de aproximativ 4 000 de vînători, din care 3 500 aparținînd orașului București și 500 asociației județene locale. Vînatul obținut a fost alcătuit aproximativ din 800 de vulpi, 7 000 de iepuri, 250 de căpriori și 30 000 păsări de pasaj.

Pescuitul este efectuat de întreprinderea I.A.S. „Piscicola" de la Călărași, unitate specializată în această activitate în apele fluviului și în lacurile din lunca Dunării. Numeroase cooperative agricole de producție au secții specializate și bălți, în apropiere de comunele Gh. Lazăr, Reviga, Perieți, Slobozia Nouă, Valea Ciorii, Crunți, Cocora, Scînteia etc.

Suprafețele lacustre exploatate prin pescuit sînt : Iezerul Călărași (400 ha), Iezerul Mostiștea (2 000 ha), bălțile Boianul-Sticleanu (230 ha), văile cu apă ale Gălățuiului (375 ha) și lacurile Strachina (1100 ha), Schiauca (79 ha), Fundata (540 ha) etc. Speciile de pește recoltat mai des întîlnite sînt : crapul, plătica, știuca, somnul, bibanul și cega.

Suprafețe cu ape bune de pescuit le formează și cursurile Dunării, Borcei, gîrlele și canalele din baltă (Saltava). Peștele proaspăt se consumă parte în județ, parte se trimite pe piața orașului București.

Industria

Caracterizare generală. Cu cîteva decenii în urmă, industria era aproape necunoscută pe meleagurile ialomițene. În 1935, în tot județul Ialomița forța motrică instalată se reducea la 174 CP și mîna de lucru industrială la 32 de lucrători. Capaci-

https://biblioteca-digitala.ro

tăţile prelucrătoare erau formate din şase mori sistematice, patru prese de ulei, şase cazane de rachiu şi numeroase ateliere meşteşugăreşti de tîmplărie-metalurgie, cărămidării, mori ţărăneşti, ateliere de confecţionat lumînări, de pielărie-încălţăminte etc.

În anii socialismului, Bărăganul ialomiţean, deşi ţinut tipic agricol prin natura şi utilizarea economică tradiţională a teritoriului său, s-a îmbogăţit cu o ramură nouă economică — industria de importanţă republicană. Ca urmare a înfăptuirii politicii partidului şi statului nostru, de dezvoltarea rapidă şi armonioasă a forţelor de producţie în toate regiunile şi de amplasare judicioasă a industriei în zonele mai slab dezvoltate în trecut, pe teritoriul judeţului Ialomiţa au luat naştere mai multe obiective industriale, axate în principal pe valorificarea industrială a bogatelor lui resurse agricole, care caracterizează economia acestei unităţi administrative. De aici şi caracterul raţional, în ansamblul economiei judeţului, a ramurei industriale, legată organic de bazele de materii prime specifice teritoriului respectiv.

O altă caracteristică a industriei ialomiţene o constituie tinereţea şi ritmul rapid de dezvoltare a acestei ramuri. Datorită faptului că în ultimii cinci ani au intrat în funcţiune patru întreprinderi de importanţă republicană şi au fost modernizate şi extinse alte patru fabrici de aceeaşi însemnătate, se poate afirma că dinamica dezvoltării industriale a judeţului a fost una din cele mai ridicate din economia naţională. Într-adevăr, ritmul mediu anual de creştere a producţiei industriale, în intervalul 1966—1970, a fost aici de 19,1%, întrecînd cu 7,3% ritmul respectiv pe ţară, iar numărul salariaţilor industriali s-a mărit cu 68,8% în aceeaşi perioadă.

În ansamblul său, dinamica producţiei globale industriale a judeţului a crescut în 1970 cu 177,7% faţă de 1965 şi cu 238% faţă de 1960.

În 1969, activitatea industrială a Ialomiţei se desfăşura 78,5% în sector republican, 11,6% în cel local şi aproape 10% în sectorul cooperatist. În 1970, pe teritoriul judeţului funcţionau 16 întreprinderi industriale, din care 8 de importanţă naţională şi 8 de însemnătate locală, utilizînd un număr total

https://biblioteca-digitala.ro

de aproape 14 500 de salariați, echivalent cu populația orașului Slobozia. Între cele mai mari capacități construite recent menționăm fabrica de ulei, cea de produse lactate și filatura de bumbac de la Slobozia, apoi fabrica de conserve de legume de la Fetești, alături de întreprinderile industriale de la Călărași, construite în perioada 1961—1965.

Ca urmare a acestor înfăptuiri, a intrării în funcțiune a obiectivelor industriale nou create și a extinderii celorlalte întreprinderi republicane din județ, valoarea producției globale a industriei lui a fost, în anul 1970, de 2,3 ori mai mare decît în anul 1965, ponderea ramurii industriale în economia județului ridicîndu-se la 36,2% față de 24,3%, cît reprezenta în 1965.

Structura producției industriale ialomițene a avut, în 1970, următoarea configurație (tabelul nr. 7):

Tabelul nr. 7

Structura producției industriale 1970

Total producție industrială	100%
Industria alimentară	45,2
Industria chimică, a hîrtiei și celulozei	14,0
Industria ușoară	13,0
Industria nutreturilor combinate	10,0
Industria materialelor de construcție	6,7
Industria constructoare de mașini și a prelucrării metalelor	3,0
Alte ramuri industriale	8,0

Din tabelul de mai sus reiese dezvoltarea net precumpănitoare a industriilor alimentară, chimică și ușoară, legate de cerințele obiective ale județului: valorificarea superioară a resurselor agricole și ocuparea forței de muncă locale, indispensabile ridicării echilibrate, economice și sociale a regiunii. Chiar și celelalte ramuri industriale create aici au o justificare temeinică: existența materiilor prime și necesitățile dezvoltării complexe economice regionale.

https://biblioteca-digitala.ro

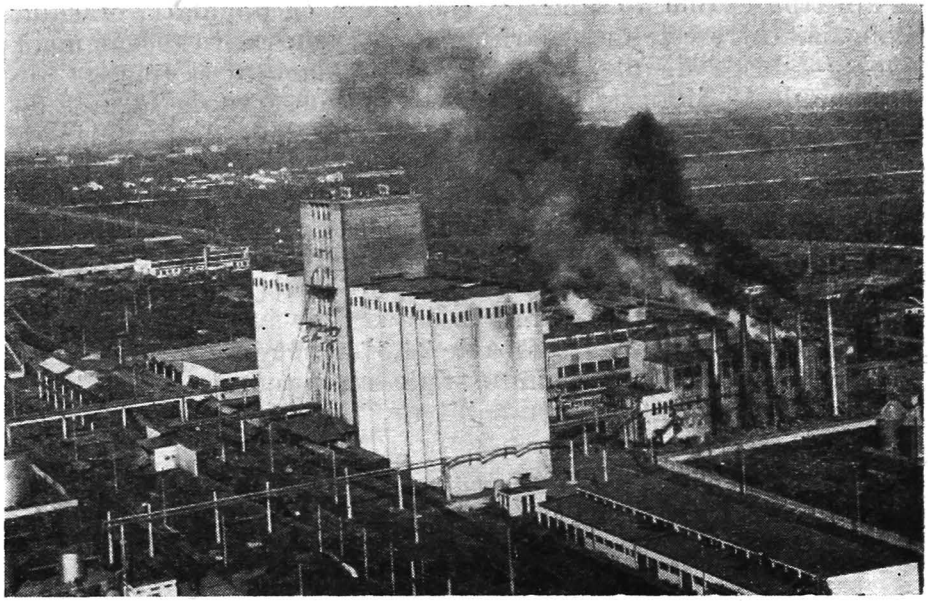

Fig. 31. — Fabrica de ulei de la Slobozia (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

Industria alimentară deține aproape 1/2 din producția globală industrială a județului. Ea este reprezentată prin cele trei fabrici mari, recent înființate: întreprinderea de prelucrare a laptelui și fabrica de ulei de la Slobozia (fig. 31), fabrica de conserve de legume și fructe de la Fetești și printr-o serie de secții județene de vinificație, unități de industrializare a laptelui și a cărnii și întreprinderi și secții de panificație situate în centrele Călărași, Fetești, Slobozia etc. Se remarcă faptul că cele trei mari fabrici corespund celor trei subramuri alimentare, care sînt avantajate de o largă bază de materii prime locale: industria uleiurilor, a laptelui și a conservelor de legume și fructe.

Fabrica de ulei, dată în funcțiune în 1969, prelucrează zilnic 580 de tone semințe de floarea-soarelui, soia și germeni de porumb, folosind munca a peste 600 de salariați. În 1969 ea a produs peste 16 000 tone ulei, iar în 1970 aproape de trei

https://biblioteca-digitala.ro

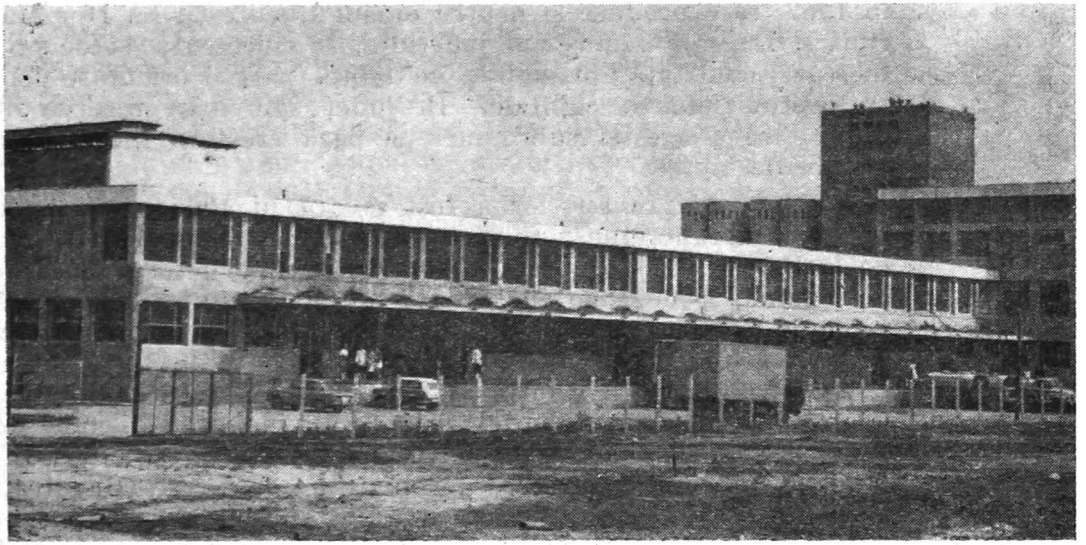

Fig. 32. — Noua fabrică de brînzeturi de la Slobozia (foto A. Cartojan.)

ori mai mult. În anii următori, o treime din producția de ulei comestibil a țării se va realiza la Slobozia. Fabrica este dimensionată să prelucreze zilnic circa 75 de vagoane de semințe uleioase, întrucît culturile de floarea-soarelui au în Bărăgan zona cea mai extinsă și mai productivă din țară.

În industria produselor lactate se evidențiază întreprinderea modernă de prelucrare a laptelui, dată în funcțiune în 1970 la Slobozia (fig. 32) și amplasată lîngă fabrica de ulei, în zona industrial-vestică a orașului. Aici se prelucrează 110 000 litri lapte în 24 de ore, rezultînd într-un an circa 2 000 tone brînzeturi, 2 000 tone lapte praf și 1 500 tone unt. Este cea mai mare unitate pentru fabricat lapte praf din țară. Ea utilizează circa 250 de salariați și se aprovizionează cu materie primă de la I.A.S-urile și C.A.P.-urile din Bărăgan. În aceeași subramură își mai desfășoară activitatea întreprinderile de colectare și industrializare a laptelui de la Călărași și Fetești, cu însemnate producții pe plan local și cu disponibilități pentru export. Se remarcă noua unitate de la Călărași, înființată

https://biblioteca-digitala.ro

în 1962, care produce şi pentru oraşul Bucureşti. La Dor Mărunt şi Lupşanu, în vestul judeţului, se colectează şi se prelucrează cantităţi apreciabile de lapte, parţial orientate pentru aprovizionarea capitalei. În judeţ sînt mari rezerve de dezvoltare a acestei subramuri pe baza creşterii intensive a vacilor de lapte.

Producţia conservelor a fost creată în 1968, o dată cu intrarea în funcţiune a fabricii de conservat legume şi fructe de la Feteşti. Aici se produc anual circa 15 000 tone conserve de legume, 1 000 tone conserve de fructe şi 4 000 tone pastă tomată. Fabrica are 860 de salariaţi şi este aprovizionată cu materii prime din unităţile agricole învecinate. În cadrul I. A.S.-urilor şi a C.A.P.-urilor se mai obţin produse semiindustrializate din legume şi fructe. Teritoriul judeţului dispune de zone legumicole foarte productive (Balta Borcei şi lunca Ialomiţei), precum şi de pieţe apropiate de desfacere (Bucureşti şi Constanţa) pentru dezvoltarea substanţială a acestei subramuri în viitorul apropiat. În jurul oraşului Călăraşi se află o bogată bază legumicolă şi pomicolă, care ar putea justifica înfiinţarea unei întreprinderi de industrializare a produselor respective. În oraşul Călăraşi se găseşte o fabrică de mezeluri a industriei locale, care produce pentru necesităţile judeţului.

În ramura alimentară mai funcţionează o întreprindere de panificaţie cu sediul la Călăraşi şi cu secţii (fabrici) de pîine în toate oraşele judeţului, precum şi 31 de brutării în mediul rural. Anual se fabrică circa 17 000 tone pîine pentru nevoile populaţiei. În judeţul Ialomiţa, cu tradiţie cerealieră, se tinde la crearea şi generalizarea brutăriilor în toate C.A.P. -urile comunelor. Sînt condiţii pentru înfiinţarea unui complex industrial de morărit şi panificaţie cu sediul în oraşul de reşedinţă, pentru satisfacerea cerinţelor sporite de consum şi aprovizionare a populaţiei urbane, în continuă creştere în tot judeţul. La Feteşti s-a construit o staţiune modernă de calibrat porumbul.

Vinificaţia este puţin dezvoltată, din cauza bazei restrînse a producţiei de struguri. Centrele de vinificaţie Feteşti şi Călăraşi colectează şi prelucrează strugurii din secţiile aflate pe malul Borcei şi al Dunării (Făcăieni, Feteşti, Unirea, Ro-

https://biblioteca-digitala.ro

seți, Modelu, Cuza Vodă, Ciocănești, N. Bălcescu), iar Slobozia colectează producția viticolă din nordul județului și de la gura Ialomiței. Cea mai mare parte din materia primă se aduce de la podgoriile renumite, mai apropiate : Murfatlar, Dealu Mare, Panciu, Odobești etc. Anual se obțin aproximativ 100 000 hl vinuri și peste 6 000 l rachiuri, care sînt consumate 40% în județ și 60% expediate la diverse centre de fabricat coniac : București, Focșani, Alba-Iulia etc. La Țăndărei s-a creat o secție modernă de vinificație. La Călărași și Fetești funcționează și secții de îmbuteliere.

Industria ușoară. *Ramura textilă și a confecțiilor*, creată în anii socialismului în centrele Călărași și Slobozia, se dezvoltă pe baza folosirii mîinii de lucru feminine, relativ numeroasă în centrele urbane. Producția acoperă cerințele locale și furnizează o bună parte exportului. Cea dintîi întreprindere înființată în această ramură a fost Fabrica de confecții de la Călărași (creată în 1960, ca secție cu 45 de salariați a fabricii „Tehnica confecției" din București, ea devine în 1962 unitate de sine stătătoare) (fig. 33). Ea lucrează cu circa 2450 de salariați, din care 3/4 femei, și produce o gamă variată de confecții pentru copii și bărbați, precum și diverse costume de protecție. Aproximativ jumătate din produse sînt exportate în diferite țări ale Europei.

A doua întreprindere este noua filatură de bumbac de la Slobozia, intrată în funcțiune la începutul anului 1971, folosind utilaje moderne, în mare parte produse în țară. Aici lucrează peste 400 de muncitoare, calificate la Sibiu, Arad și Pucioasa. Se vor produce peste 4 600 tone fire de bumbac anual.

În ramura textilă și a confecțiilor se mai cuprinde și secția de confecții tricotaje de la Lehliu, cu 100 de muncitoare, aparținînd fabricii de tricotaje „Crinul" din București. Numeroase ateliere de țesut covoare și de confecții din orașele Slobozia și Călărași, aparținînd cooperației meșteșugărești, completează activitatea industrială a acestor ramuri din județ.

Industria chimică a hîrtiei și celulozei este a doua ramură dezvoltată în cadrul județului. În ea sînt cuprinse două

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 33. — Interior de la Fabrica de confecții Călărași (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

mari combinate, din care unul pentru fabricarea hîrtiei și celulozei de la Călărași și altul, în construcție, pentru îngrășăminte azotoase, la Slobozia. Primul dă o întrebuințare superioară paielor din Bărăgan și al doilea va contribui cu mari cantități de îngrășăminte la dezvoltarea agriculturii.

Combinatul de celuloză și hîrtie de la Călărași, construit în anii 1962—1965, utilizează aproape 2 000 de salariați și produce anual zeci de mii de tone de hîrtie și celuloză, folosind paiele din Cîmpia Dunării și Dobrogea (fig. 34). În 1970 el a realizat 58 000 tone de hîrtie și 4 000 tone caiete, precum și 35 000 tone celuloză. Combinatul participă cu circa 6,5%

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 34. — Combinatul de celuloză și hîrtie de la Călărași (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

din producția de celuloză și hîrtie a țării și exportă cantități însemnate din aceste produse în diverse țări din Europa și Asia.

Această ramură va căpăta o pondere sporită după intrarea în funcțiune a Combinatului de îngrășăminte azotoase ce se construiește în prezent la sud de orașul Slobozia (fig. 35). El va produce în final 600 000 tone îngrășăminte chimice (uree și azotați de amoniu) și o serie de produși foarte solicitați la export, ca amoniacul anhidru etc.

https://biblioteca-digitala.ro

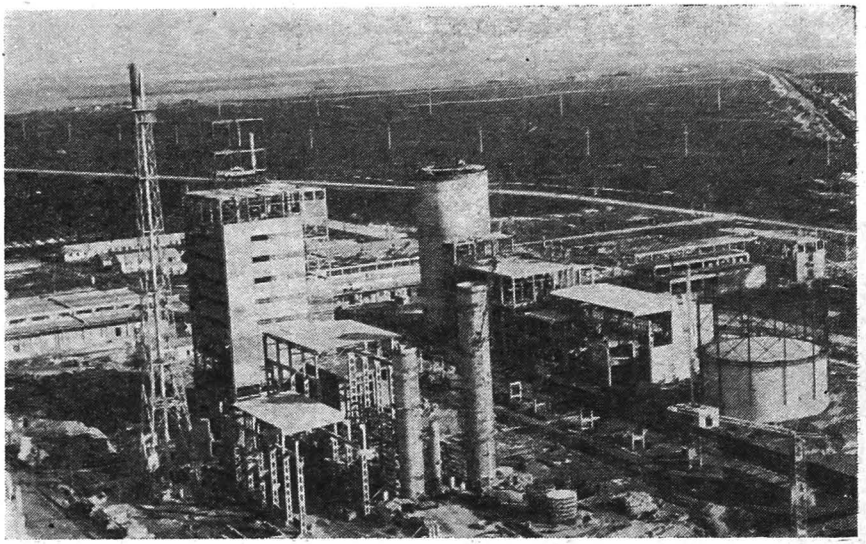

Fig. 35. — Combinatul de îngrăşăminte azotoase de la Slobozia (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

Industria materialelor de construcţie constituie o altă ramură industrială nouă. Viabilitatea ei este determinată de existenţa materiilor prime de bază : pietrişul şi nisipul din albia Dunării (Călăraşi-Chiciu) şi argilele din valea Ialomiţei (Ţăndărei), dar mai ales de cerinţele mari ale regiunii în construcţiile industriale şi urbane şi ale şantierelor de irigaţie şi în cele de modernizare a drumurilor etc. În această ramură se cuprinde activitatea a trei fabrici : Întreprinderea de prefabricate din beton de la Călăraşi (fig. 36), înfiinţată în 1965—1966, şi două fabrici de cărămizi şi ţigle, la Ţăndărei şi Slobozia. Prima întreprindere, cea mai importantă, lucrează cu 1 300 de salariaţi, care produc anual circa 200 km tuburi precomprimate şi diverse materiale pentru şantierele de irigaţii din Cîmpia Română şi Dobrogea, precum şi stîlpi, grinzi şi chesoane pentru construcţiile industriale şi panouri de prefabricate pentru construcţiile urbane locale. O balastieră modernă, amenajată pe malul stîng al braţului Borcea, din apropierea întreprinderii, va

https://biblioteca-digitala.ro

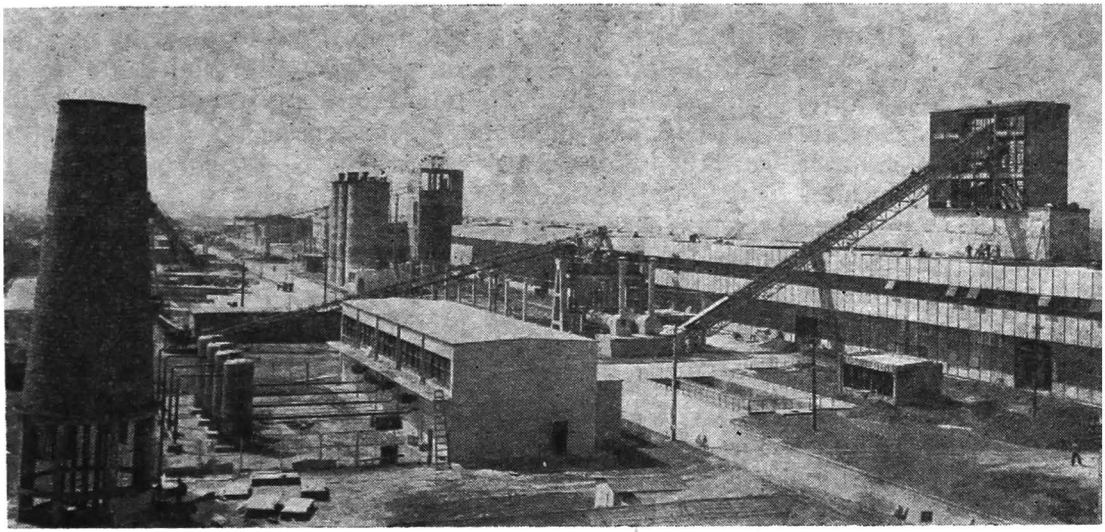

Fig. 36. — Întreprinderea de prefabricate din beton de la Călărași (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

asigura materia primă de bază, iar aprovizionarea cu ciment, de la centrele apropiate Medgidia, Brăila etc., va contribui la dezvoltarea în ritm susținut a producției, foarte solicitată pe plan regional. O fabrică de beton celular autoclavizat urmează să completeze producția materialelor de construcție din prefabricate din orașul Călărași.

Fabrica de cărămizi și țigle de la Țăndărei, înființată în 1962, modern utilată și extinsă în ultimul timp pentru o capacitate sporită, utilizează argilele aluvionare din apropiere. Ea a produs în 1969 peste 33 milioane cărămizi și circa 14,5 milioane bucăți de țiglă, destinate, împreună cu producția similară de la Urziceni, să acopere cerințele regiunii. Fabrica de cărămizi de la Slobozia, de importanță locală, contribuie anual cu circa 4 000 000 de bucăți la producția respectivă;

https://biblioteca-digitala.ro

acestora se alătură producția numeroaselor cărămidării din mediul rural, pentru construcțiile proprii ale locuitorilor.

În ansamblu, producția industriei materialelor de construcție a județului deține o pondere de aproximativ 2% din producția globală a ramurii pe țară și aproape 7% din producția valorică totală a județului.

Industria construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor participă cu 3,0% în producția globală industrială a ținutului, fiind reprezentată prin unitatea mecanică de reparații mașini agricole și agregate pentru irigații de la Ciulnița (cu 350 de muncitori) și prin atelierele C.F.R. Fetești și Ciulnița, care însumează peste 2 000 de salariați. Întreprinderile de mai sus au o importanță deosebită pentru întreținerea în bună stare de funcționare a utilajelor agricole și a materialului rulant feroviar, foarte solicitate în această zonă cu activitate intensă, agricolă și de transporturi.

În această ramură se mai cuprind întreprinderea orășănească a municipiului Călărași pentru reparații auto, mașini și utilaje diverse, cu 100 de muncitori, precum și numeroase ateliere de reparații auto ale industriei locale orășănești și ateliere de reparații utilaje și mașini agricole de pe lîngă I.A.S. și C.A.P., ca și o secție mecanică de reparații motoare electrice și pompe submersibile de la I.A.S. Căzănești. Recent s-a creat o nouă ramură industrială, aceea a nutreturilor combinate, legate de valorificarea superioară a zootehniei. În județul Ialomița funcționează 4 întreprinderi de nutreturi combinate pe lîngă crescătoriile de animale de la Fetești, Ciulnița, Călărași și Căzănești.

Industria locală, cu o pondere de 11,6% din producția globală industrială a județului, în 1969, are întreprinderi și secții în centrele Călărași, Slobozia, Fetești și Lehliu, cu secții alimentare variate, secții de prelucrare a lemnului și metalelor, mori și diverse unități prestatoare de servicii. Se disting fabrica de tîmplărie-mobilă și moara din Călărași, cu capacități mai mari.

Cooperația meșteșugărească județeană (aproape 10% din valoarea producției globale industriale în 1969) dispune de 4

https://biblioteca-digitala.ro

cooperative mai importante pentru servirea populației din centrele urbane și 160 de unități și secții mai mici în mediul rural. Unitățile mai importante funcționează în Călărași și Slobozia (covoare, confecții etc.).

În perspectivă, industria județului Ialomița se va dezvolta în continuare tot în ramurile alimentară, ușoară și materiale de construcție, legată de cerințele teritoriului. Industriile nou create constituie baze însemnate pentru amplasarea și completarea cu noi întreprinderi și secții a platformei industriale realizate aici. Pe măsura industrializării regiunii și în special a activității urbane, se va dezvolta și diferențiația în continuare și industria locală și cea meșteșugărească, a căror pondere este relativ ridicată, avînd de suplinit, în parte, rolul și funcțiile întreprinderilor republicane, încă puțin variate.

CĂILE DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURILE

Avînd în vedere marea întindere a Bărăganului ialomițean, poziția și legăturile lui cu regiunile învecinate și cu țara întreagă, densitatea rețelei de căi de comunicații a acestui teritoriu prezintă o însemnătate deosebită. Căile de circulație în cadrul județului însumează 1 983 km din care circa 300 km căi ferate, 288 km drumuri naționale, 644 km drumuri județene, 523 km drumuri comunale și 228 km căi fluviale.

Liniile feroviare existente în 1970 în cuprinsul județului aveau o lungime totală de aproape 300 km, revenind aproximativ 48 km cale ferată la 1 000 km², adică puțin peste media pe țară (46,3 km la 1 000 km²). Cea mai însemnată arteră feroviară este magistrala București — Constanța, care străbate longitudinal Cîmpia Bărăganului sudic, între punctele Lehliu-Gară și Fetești (80 km), făcînd legătura cu capitala și orașul-port

https://biblioteca-digitala.ro

Constanța, centrele principale economice de atracție și dirijare a traficului de mărfuri și călători din regiune, cît și a tranzitului intern și internațional. Aproape dublată în prezent, ea va fi electrificată în anii care urmează, trebuind să facă față unui trafic mai sporit. Principalele gări situate de-a lungul acestei magistrale sînt Lehliu, Ciulnița și Feteşti. Tîrgușorul Lehliu-Gară este principalul centru de distribuire și colectare din vestul județului cu un trafic anual de peste 250 000 tone mărfuri, unde se face legătura cu șoseaua națională București — Călărași și cu cele județene, Axintele — Ciochina și Valea Argovei; Ciulnița-Gară este răscrucea din inima Bărăganului sudic, nod feroviar de legătură cu Slobozia și Călărași, unde se dezvoltă embrionar un centru muncitoresc industrial-agricol, Dragalina, cu mare volum de mărfuri manipulate, provenind de la unitățile localizate în vecinătatea gării. Traficul de mărfuri depășește și aici 200 000 tone anual. La Ciulnița-Dragalina se construiește un mare triaj de cale ferată pentru formarea garniturilor de trenuri ce vor deservi regiunea Bărăganului sudic. Cel mai activ este nodul feroviar Feteşti, unde se formează trenuri cu patru direcții de circulație: București; Slobozia—Urziceni—Ploiești; Țăndărei — Făurei și Palas—Constanța. Traficul local de mărfuri depășește 220 000 tone anual, însă traficul de tranzit este foarte mare (160 de trenuri zilnic). Pe magistrala feroviarăLehliu-Gară —Feteşti traficul de mărfuri, dar mai ales cel de călători și de tranzit, crește dinspre vest spre est, atingînd maximum la Feteşti și minimum în stațiile lipsite de obiective economice (Cosîmbeşti, Mărculeşti). La trecerea peste Borcea și Dunăre se găsește podul Feteşti—Cernavodă (construit de Anghel Saligny în 1890—1895), care stabilește singura traversare feroviară a fluviului. O altă linie importantă este calea ferată Urziceni—Slobozia—Țăndărei—Gura Ialomiței, lungă de 44 km, pe care se găsesc nodurile Slobozia Veche și Țăndărei, precum și numeroase stații cu baze de depozitare și cu sate înșirate în lungul Ialomiței. Avînd un caracter mai mult local de arteră centrală a Bărăganului, această linie are un trafic mult mai mic, întrucît o bună parte a transporturilor este preluată de șoseaua națională care o însoțește pe același traseu.

https://biblioteca-digitala.ro

Cele două orașe, Slobozia și Călărași, legate printr-o linie ferată transversală, au un trafic local limitat la 20 de trenuri dus-întors. Stația Slobozia Veche are un trafic care s-a dezvoltat recent, atingînd 360 000 tone anual, întrucît aici este reședința administrativă a județului și sediul a numeroase obiective industriale și întreprinderi de comerț. Stația Călărași, construită în 1880, este un punct terminus, cu un trafic local ridicat, din cauza activității economice mai voluminoase și a producției industriale mai mari în acest centru urban, cel mai populat (peste un milion tone în 1969). Stația Țăndărei, puțin dezvoltată, are un trafic mic și rol mai mult de legătură și tranzit. Crearea unei baze de depozitare i-ar spori sensibil traficul. În 1969, pe căile ferate s-au transportat în tot județul 3 681 780 tone mărfuri.

Rețeaua rutieră este axată pe arterele naționale și județene. Ea îndeplinește mari servicii pentru legătura cu zonele interioare ale județului și mai ales cu regiunile învecinate, folosind cei aproape 460 km drumuri modernizate. Cele mai însemnate sînt drumurile naționale (288 km), în întregime asfaltate, care leagă în lung și lat județul de zona dunăreană a Cîmpiei Române și de orașul București. Între acestea menționăm șoseaua națională București—Urziceni—Slobozia—Constanța, care parcurge teritoriul județului pe aproape 100 km, între punctele Malu și Giurgeni, stabilind legături rapide interioare între localitățile din lunca Ialomiței și între acestea și orașul de reședință. La extremitatea estică a acestei șosele s-a construit și dat în funcțiune, la sfîrșitul anului 1970, podul rutier peste Dunăre, între Giurgeni și Vadu Oii, stabilindu-se a doua comunicație directă peste fluviu cu Dobrogea și litoralul Mării Negre, alături de prima legătură, cea feroviară, de la Fetești—Cernavoda.

A doua arteră rutieră longitudinală este șoseaua națională București—Lehliu—Călărași, care străbate teritoriul județului pe 71 km, urmînd vechiul drum comercial din evul mediu. Ea face legătura, pe direcția cea mai scurtă, între capitala țării și municipiul Călărași, inclusiv zona lui înconjurătoare, formată din satele de pe terasa inferioară (Ciocănești, Grădiș-

https://biblioteca-digitala.ro

tea, Cuza Vodă, Ceacu, Raşeti—Unirea), care contribuie la alimentarea cu produse agro-alimentare a oraşului Bucureşti.

Şoseaua mai prezintă avantajul de a se continua aici, prin punctele de transbordare cu bacul Chiciu—Ostrov, peste Dunăre, cu artera naţională din Dobrogea către est, spre oraşul Constanţa, şi de a polariza transorturile rutiere din vestul judeţului, în direcţia gravitaţională a legăturilor cu capitala.

În direcţie transversală nord—sud, teritoriul judeţului este străbătut, pe 68 km, de şoseaua naţională recent construită, Călăraşi—Slobozia—Brăila, care concentrează principalele legături ale Cîmpiei Române din faţa bălţilor Dunării, legînd cele două oraşe-porturi extreme cu centrele şi obiectivele economice din inima Bărăganului, între care Ciulniţa-Gară, Slobozia, Bărăganul.

Alte trei artere naţionale mai mici completează reţeaua drumurilor naţionale: şoseaua Oltenita—Călăraşi, de 30 km, apoi şoseaua Slobozia—Amara—Griviţa, de 17 km, care leagă judeţul de oraşul Buzău, şi fragmentul de 19 km Bărăganul—Ţăndărei, care deschide accesul mai uşor la şoseaua naţională spre gura Ialomiţei.

Din categoria drumurilor judeţene (644 km) se remarcă şoseaua asfaltată Călăraşi—Feteşti—Piua Pietrii, lungă de 93 km, care are traficul foarte ridicat, întrucît canalizează toată circulaţia aşezărilor din zona de contact a cîmpului cu Balta Borcei, polarizînd legăturile tuturor localităţilor din colţul de sud-est al judeţului. Exploatarea intensivă a incintelor indiguite din lunca apropiată a Dunării va spori şi mai mult importanţa acestei artere.

Un alt drum judeţean, lung de 79 km, leagă longitudinal localităţile şi gările din zona centrală a Bărăganului sudic între Feteşti—Ciulniţa şi Lehliu-Gară, însoţind, paralel, calea ferată. În mare parte modernizată, această arteră prezintă o importanţă deosebită pentru legăturile rutiere din zona interioară a Bărăganului sudic. Acelaşi rol îl îndeplineşte şi corespondenta sa din Bărăganul central, şoseaua Valea Ciorii—Scînteia—Griviţa—Reviga—Grindu, lungă de 68,5 km. Tot în direcţie longitudinală est—vest se desfăşoară, pe 100 km, şi artera judeţeană Axintele—Albeşti—Slobozia (Bora)—Sudiţi

https://biblioteca-digitala.ro

—Țăndărei, urmînd traseul vechiului drum comercial din evul mediu, București—Slobozia—Brăila. Această șosea, parțial modernizată, leagă așezările de pe malul drept al Ialomiței cu orașul de reședință și cu arterele de la gura de vărsare a acestei ape.

Drumurile județene transversale, în mare parte nemodernizate, fac legătura satelor înșirate pe linia luncilor cu cele din cîmpuri și servesc mai mult ca drumuri laterale pentru transportul produselor agricole și pentru accesul la liniile ferate din lungul județului (vest—est) (în est drumul Valea Ciorii—Țăndărei—Fetești, paralel cu calea ferată; în interior, drumul Scînteia—Gh. Lazăr—Mărculești-Gară—Unirea, apoi drumul Reviga—Gh. Doja—Albești—Dragoș Vodă—Floroaica—Cuza Vodă și, în vest, drumul Axintele—Horia—Lehliu-Gară—Valea Argovei). Pentru buna gospodărire a tarlalelor din largul cîmpurilor, în condițiile irigării, se impune modernizarea acestor artere transversale; de asemenea se simte necesitatea construirii unor drumuri de acces în baltă pentru transportul produselor la bazele de depozitare și pentru legătura permanentă cu unitățile de exploatare agricolă înființate aici.

Drumurile comunale (523 km) sînt în marea majoritate formate din pămînt și au importanță strict locală. Între acestea, mai circulate sînt drumul Fetești—Stelnica—Lățești, care face legătura cu bazele cerealiere și orașul Fetești, drumul Balaciu—Crăsani—Sălcioara—Lehliu, de importanță turistică locală, și drumul din bucla Gălățuiului, Independența—N. Bălcescu—Vlad Țepeș—Vîlcele.

Întreținerea și reconstrucția drumurilor județene și comunale este îngreunată de lipsa balastierelor de pietriș cu granulație mare. În județ, materialele de pietruit și asfaltat drumurile se aduc de la distanțe mari (Tulcea, Babadag, Cîmpuna, Buzău etc.).

Transporturile interioare de mărfuri se fac cu mijloace auto (7 500 de mașini în 1970) și, rareori, pentru necesitățile C. A. P. - urilor, cu caii, pe drumurile de pămînt greu accesibile toamna sau primăvara.

Volumul transporturilor auto de mărfuri a atins în 1970 circa 4 milioane tone, realizate de parcul de mașini al celor două

https://biblioteca-digitala.ro

baze I. T. A., Călăraşi şi Slobozia. El a fost constituit 45% din cereale transportate din cîmp la magaziile I. A. S.-urilor şi C. A. P-urilor şi de aici la bazele de recepţie; 30% din materialele de construcţie pentru diverse şantiere şi întreprinderi; 10% pentru transportul zilnic al muncitorilor către centrele industriale Slobozia, Călăraşi etc. pînă la o rază de 50—60 km şi transportul săptămînal al celor recrutaţi din alte judeţe (Ilfov, Dolj, Teleorman etc.). Restul de 15% este format din mărfuri de consum (5%) şi legume şi zarzavaturi de sezon (10%). Transporturile de călători sînt bine organizate şi dotate cu autobuze care deservesc aproape toate comunele judeţului. Se remarcă circulaţia intensă pe şoselele asfaltate Urziceni—Slobozia—Giurgeni şi Bucureşti—Călăraşi—Feteşti—Piua Pietrii. Comunele din jurul oraşelor Slobozia şi Călăraşi dispun de curse regulate de mai multe ori pe zi, iar transportul urban se efectuează numai în oraşele Slobozia, Călăraşi şi Feteşti.

Căile fluviale (228 km), formate de şenalul navigabil al Dunării şi al braţelor Borcea şi Răul, înlesnesc transporturi în cabotaj pentru cerinţele de exploatare a resurselor bălţii. Se transportă cu bacurile: cerealele la silozuri, lemnele la Brăila şi mai ales balastul din albia Dunării (punctul Chiciu), la Călăraşi-port, pentru nevoile şantierelor de construcţii industriale, construcţii de drumuri etc. Transportul fluvial în tranzit se efectuează cu precădere pe braţele Borcea şi Răul, accesibile navigaţiei internaţionale.

O particularitate a transporturilor în Balta Borcei o constituie traversările cu podurile plutitoare (pentru persoane, mărfuri, atelaje, maşini etc., pentru nevoile agriculturii), între localităţile mai mari de pe cele două maluri opuse: Călăraşi—Ostrov (pentru turism şi aprovizionări); Feteşti—Cochirleni sau Rasova; Cegani—Dunărea şi Făcăieni—Topalu. Pe Ialomiţa, trecerile cu poduri plutitoare pe flotoare metalice se păstrează în punctele Buieşti, Poiana, Crăsani, Hagieni etc., dar cele mai intense traversări peste acest rîu se fac pe podurile de beton de la Albeşti, Slobozia şi Ţăndărei şi pe cele de lemn de la Ciochina, Bucu, Lunca.

Activitatea portuară este reprezentată de traficul portului Călăraşi. În planul cincinal 1966—1970, portul a realizat

https://biblioteca-digitala.ro

o medie anuală a traficului total de mărfuri de peste 1 milion de tone, format aproape exclusiv din transporturi în cabotaj. În 1970, traficul său total s-a ridicat la 1 044 550 tone, alcătuit 97% din balast extras cu dragele din şenalul fluviului şi transportat şi sortat în port, de unde se expediază beneficiarilor locali. Restul mărfurilor este format din cereale, materiale de construcţie, lemne şi diverse produse. Anual, în portul Călăraşi operează încărcări-descărcări peste 4 400 de vase fluviale, cu o capacitate maximă de circa 1 155 000 tdw.

Traficul total de călători în portul de la gura Borcei s-a ridicat, în 1970, la circa 65 000 de persoane, aproape în întregime efectuîndu-se în cadrul legăturilor cu portul Ostrov de pe malul dobrogean.

Pe Dunărea Veche sînt organizate transporturi regulate cu vase de pasageri între Brăila—Hîrşova—Cernavodă şi Oltina (Ostrov).

OBIECTIVELE TURISTICE

Monotonia condiţiilor geografice locale din cuprinsul judeţului pare a îndepărta orice imagine cu privire la practicarea turismului pe teritoriul său. Şi totuşi există două posibilităţi care necesită a fi luate în consideraţie.

Prima dintre acestea este în legătură cu poziţia judeţului Ialomiţa între capitală şi litoralul românesc al Mării Negre — una dintre cele mai importante zone turistice din ţară. Acest fapt desemnează pe teritoriul judeţului o zonă caracteristică pentru turismul „de tranzit", mijlocit de cele două căi de acces : şoseaua naţională Bucureşti — Urziceni — Slobozia — Giurgeni — Vadu Oii — Constanţa şi calea ferată Bucureşti — Lehliu — Cernavoda — Constanţa.

https://biblioteca-digitala.ro

Cea de a doua posibilitate este în legătură cu valorificarea peisajului geografic local în scopuri turistice şi balneoturistice. Ambele aspecte sînt strîns legate unul de celălalt, în sensul că valorificarea posibilităţilor locale în scopuri turistice şi balenoturistice măreşte totodată beneficiile aduse prin turismul de tranzit.

Judeţul Ialomiţa dispune de o serie de piesaje geografice legate în special de reţeaua hidrografică, cu salba lor de lacuri şi limane fluviatile care pot fi luate în consideraţie. Acestea ar putea fi grupate astfel:

— valea Ialomiţei cu lacurile sale — Fundata, Amara, Strachina, Schiauca;
— valea Dunării cu lacurile sale şi Balta Borcea;
— valea Mostiştei cu salba de lacuri.

Totodată, mai pot fi luate în consideraţie unele petice de păduri, obiective industriale, muzee, construcţii monumentale, cum ar fi cele două poduri de peste Dunăre, Saligny şi Vadu Oii — Hîrşova (fig. 37 şi 38), nu numai de importanţă economică, dar şi istorică.

Toate acestea, atît pentru populaţia locală, cît şi pentru vizitatori pot contribui la destindere, odihnă, sănătate.

Pentru a da valoare turistică peisajelor geografice de pe cuprinsul judeţului, trebuie arătat că cea mai importantă problemă este legată de valorificarea lacurilor sărate din lungul Ialomiţei. În împrejurimile unora, cum ar fi Amara şi mai puţin Fundata, au apărut deja o serie de staţiuni balneare, reluînd sau amplificînd unele tradiţii mai vechi în care astăzi balneo- şi climatoterapia sînt folosite ştiinţific.

Este important faptul că, din momentul apariţiei acestor staţiuni, ele au atras atenţia vizitatorilor, nu numai pentru tratament, ci şi din punct de vedere turistic. Numeroşi locuitori din împrejurimile acestora vin în excursie de o zi, la sfîrşit de săptămînă, pentru destindere şi recreere. A apărut astfel un flux turistic din zona înconjurătoare către staţiuni. Totodată, pentru bolnavii veniţi la cură cu uşoare afecţiuni, poate fi trezit interesul de a vizita împrejurimile staţiunii, astfel încît poate fi dezvoltat şi un flux turistic dinspre staţiune către alte puncte din zona înconjurătoare. Pentru stimularea acestei

https://biblioteca-digitala.ro

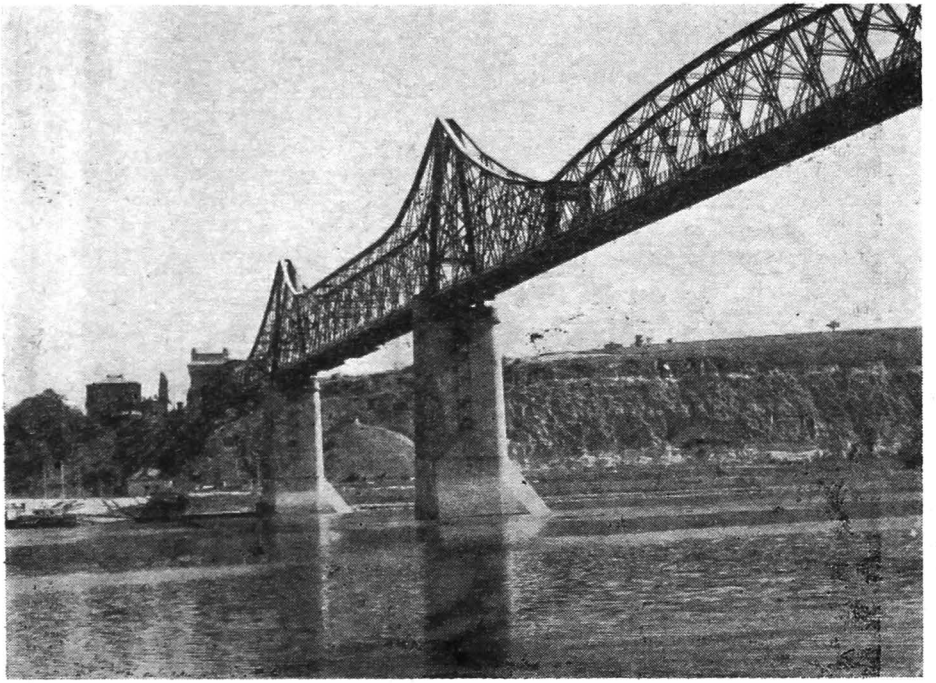

Fig. 37. — Podul Saligny (foto V. S e n c u).

mișcări turistice cu dublu sens, în cadrul județului, aparent lipsit de obiective de mare interes turistic, este necesar ca peisajele geografice legate de prezența lacurilor sărate să fie bine valorificate mai întîi din punct de vedere balnear, respectiv să se dezvolte stațiunile existente, iar acolo unde este indicat să se facă și alte amenajări în acest sens (fig. 39).

Din studiul condițiilor locale, de mediu, făcut mai sus, constatăm că aceste peisaje răspund din plin scopurilor balneoturistice. Astfel, principalii factori care concură la acestea sînt :

— concentrația mare în săruri a lacurilor din Bărăgan, cu echilibru relativ constant, și bogăția inepuizabilă de nămol terapeutic ;

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 38. — Podul Giurgeni — Vadu Oii (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

— condiţiile climatice din sezonul cald, favorabile, ceea ce permite practicarea băilor simple de apă, aer, soare, nămol; lunile indicate din acest punct de vedere sînt, bineînţeles, iunie, iulie, august şi septembrie. De multe ori, luna septembrie este chiar mai favorabilă ca luna iunie, datorită unui timp mai persistent şi a absenţei precipitaţiilor, ceea ce permite folosirea din plin a factorilor naturali de cură.

Sezonul balnear pe teritoriul judeţului Ialomiţa se caracterizează prin:

— durata efectivă de strălucire a soarelui dintre cele mai lungi din ţară (circa 1 500 de ore);

— nebulozitatea redusă, ca urmare a predominării timpului senin; lunar se însumează peste o treime de zile senine,

https://biblioteca-digitala.ro

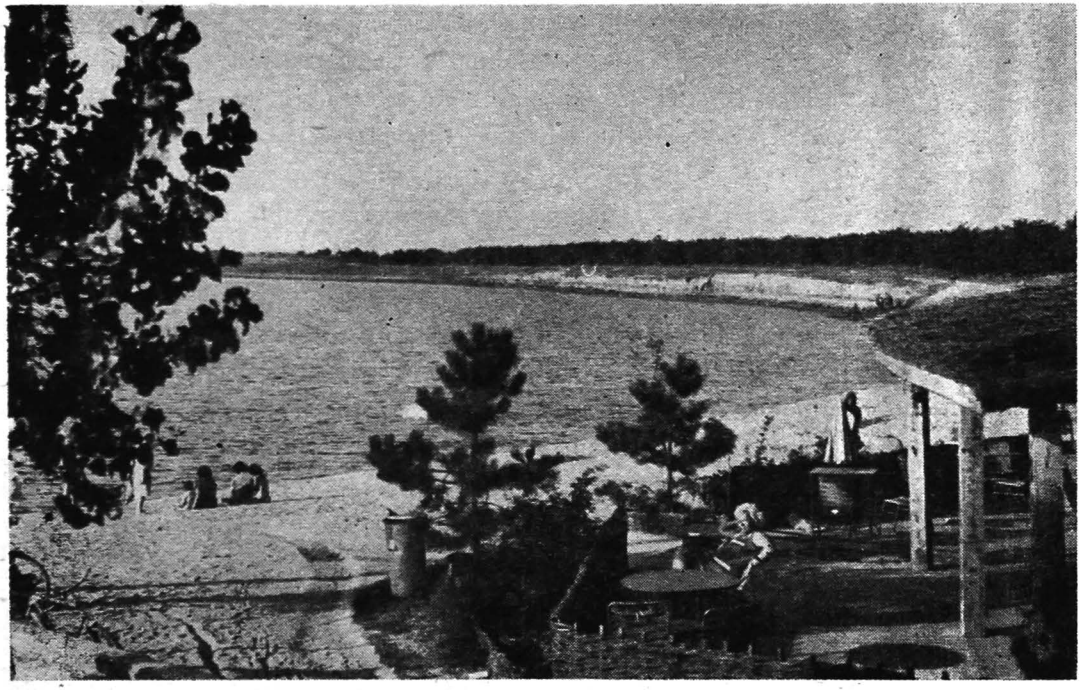

Fig. 39. — Lacul Fundata (foto P. Gâştescu).

iar în cadrul sezonului balnear mai mult de jumătate din numărul lor anual;

— temperaturile medii lunare ridicate, favorabile practicării cu succes a băilor, temperatura medie în sezonul balnear depăşind 20°C;

— cantitatea mică de precipitaţii, distribuite fie la început, fie la sfîrşitul sezonului balnear; umezeala relativă redusă etc.

În concluzie, avem de-a face cu un climat de stepă excitant, cu durată lungă şi cu condiţii climatice favorabile pentru cură. La acestea se mai adaugă:

— posibilităţile uşoare de acces, localităţile respective fiind situate pe şoselele naţionale sau căi ferate;

https://biblioteca-digitala.ro

— posibilitățile bune de aprovizionare cu pîine, carne (păsări), zarzavaturi, aceste lacuri fiind situate în principala bază cerealieră a țării și parte din ele în luncile rîurilor, unde zarzavaturile sînt obținute chiar din orizontul local;

— prezența în împrejurimi și a altor locuri de agrement, cum ar fi localități urbane (cu muzee, parcuri), petice de păduri, lacuri destinate pisciculturii etc., care pot fi vizitate de cei veniți la tratament.

Date fiind condițiile favorabile indicate mai sus, iată cîteva propuneri de valorificare a acestor peisaje în scopuri balneoturistice.

După cum se știe, stațiunea balneară Amara (fig. 40), de pe cursul inferior al Ialomiței, este cunoscută cu mulți ani în urmă pentru proprietățile sale terapeutice. Apele și nămolurile sale sînt indicate, și răspund cu succes, la tratamentul diferitelor afecțiuni ale aparatului locomotor, ginecologice, ale sistemului nervos periferic, ale căilor respiratorii superioare (rinofaringite, bronșite cronice), ale pielii (diverse boli de piele) etc. Ca urmare, s-au făcut numeroase amenajări. În prezent, stațiunea este dotată cu tot felul de instalații pentru băi calde și reci, de nămol și ape termale, instalații pentru helioterapie și fizioterapie (fig. 41).

De asemenea, unele amenajări incipiente sînt făcute și la lacul Fundata.

Pentru a mări însă valoarea balneară a acestora și pentru a o transforma tot mai mult în valoare balneoturistică, trebuie să subliniem faptul că aceasta nu se poate face decît prin dezvoltarea stațiunii Amara și amenajarea stațiunii Fundata, altfel, dezvoltarea unui flux turistic din afară către acestea n-ar fi posibil. Acest lucru este cu atît mai necesar cu cît județul este lipsit de posibilități mai importante de a face turism. În acest mod, valoarea stațiunilor respective ar crește considerabil

https://biblioteca-digitala.ro

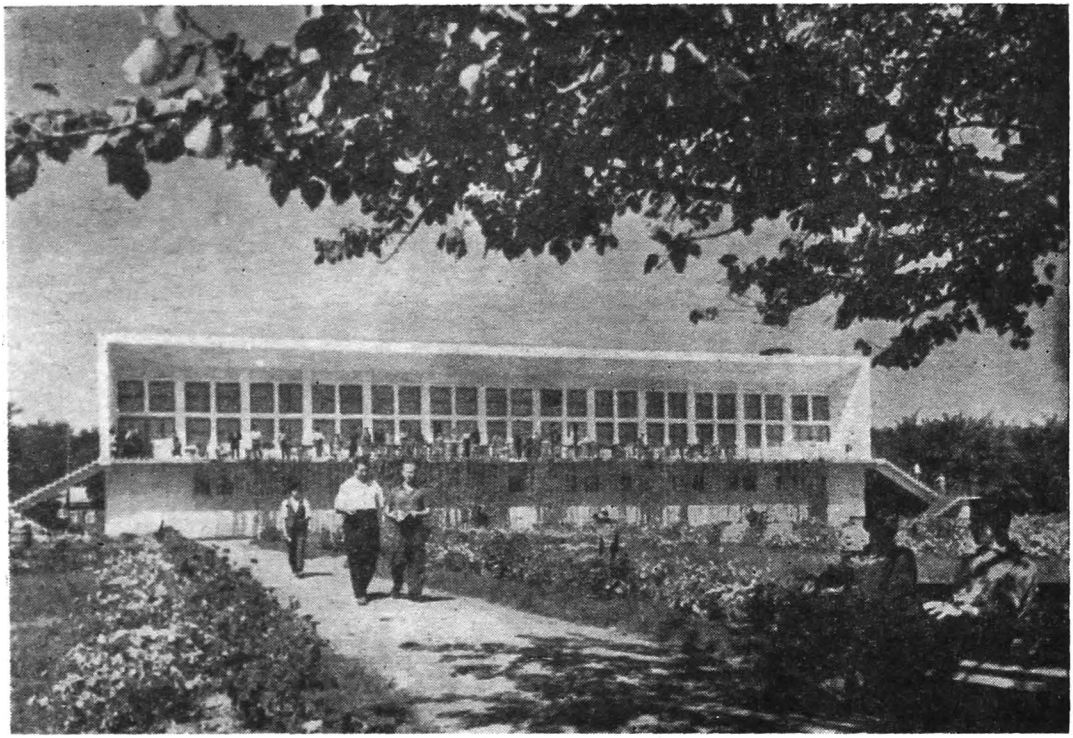

Fig. 40. — Băile Amara — Cantină-restaurant (foto Edit. meridiane).

nu numai pentru populaţia locală, ele fiind totodată şi o sursă de venit pentru economia judeţului.

În acest sprijin vine şi proiectul întocmit de I.S.C.A.S. pentru dezvoltarea staţiunii Amara, care prevede dezvoltarea capacităţii de sezon prin construirea unor noi pavilioane, crearea unui parc cu o suprafaţă de circa 38 ha între Amara-staţiune şi comună, mărirea suprafeţei perdelelor de protecţie, lărgirea perimetrului de protecţie a staţiunii care să includă şi lacurile Fundata, Ezeru, Strachina, creîndu-se astfel în lungul Ialomiţei un mare complex balneoturistic. Se prevede de asemenea ca toate aceste obiective să fie legate printr-o şosea asfaltată,

https://biblioteca-digitala.ro

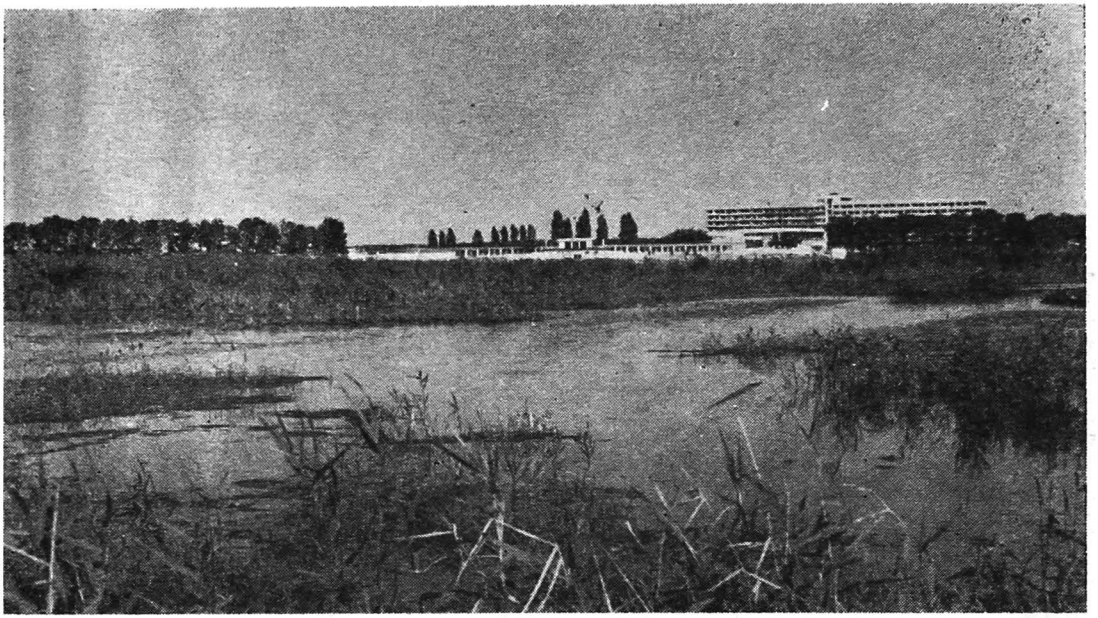

Fig. 41. — Lacul Amara — Complexul balnear (foto P. Gâștescu).

care va trece prin Scheauca, în lungul căreia vor fi create posibilități de agrement și turistice (pescuit sportiv, locuri de popas, campinguri etc.). Această șosea va permite vizitatorilor sau celor veniți la cură să se deplaseze pentru a cunoaște peisajul local. Pe de altă parte, prezența șoselei naționale București — Urziceni — Slobozia — Vadu Oii, al cărei traseu se desfășoară pe latura sudică a acestor obiective, va face să crească valoarea lor turistică și balneoturistică, cu atît mai mult cu cît din 1970 s-a dat în folosință podul peste Dunăre de la Vadu Oii, ceea ce mărește traficul și circulația turiștilor spre litoral. De aceea, crearea în lungul acestei șosele a unor locuri de popas, campinguri, centre de alimentare cu combustibil și centre de desfacere T.A.P.L. sînt cu atît mai necesare.

https://biblioteca-digitala.ro

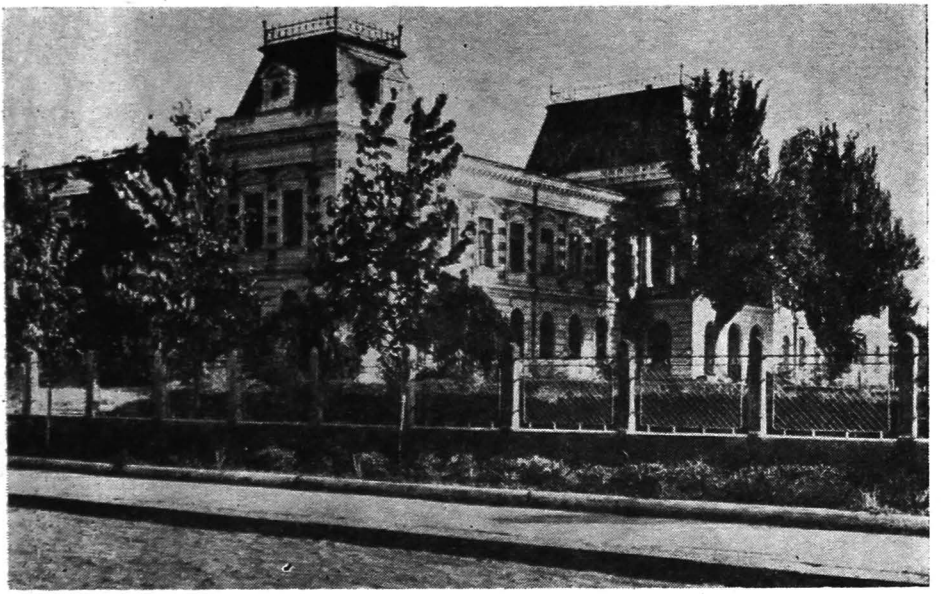

Fig. 42. — Palatul Consiliului municipal Călăraşi (foto Edit. meridiane).

Aceasta va permite obţinerea unor venituri şi din „turismul de tranzit" despre care vorbeam mai sus.

Deci, primul sens al fluxului — din împrejurimi spre staţiune — este condiţionat de prezenţa în sine a acestor staţiuni, cel de al doilea sens — din staţiune spre împrejurimi — este condiţionat de buna cunoaştere a zonei turistice aferente staţiunii, ca şi de buna organizare a traseelor respective.

Din acest punct de vedere trebuie spus că valea Ialomiţei ar putea deveni o frumoasă regiune de atracţie turistică. Numeroase căi de acces o leagă de Bucureşti, Urziceni, Călăraşi, Brăila, Buzău, Constanţa, Ploieşti, care conduc pînă la Slobozia sau la Amara.

Din staţiunea Amara pot fi create trasee cu autobuzele prin Slobozia spre Călăraşi (fig. 42), unde pot fi vizitate unele

https://biblioteca-digitala.ro

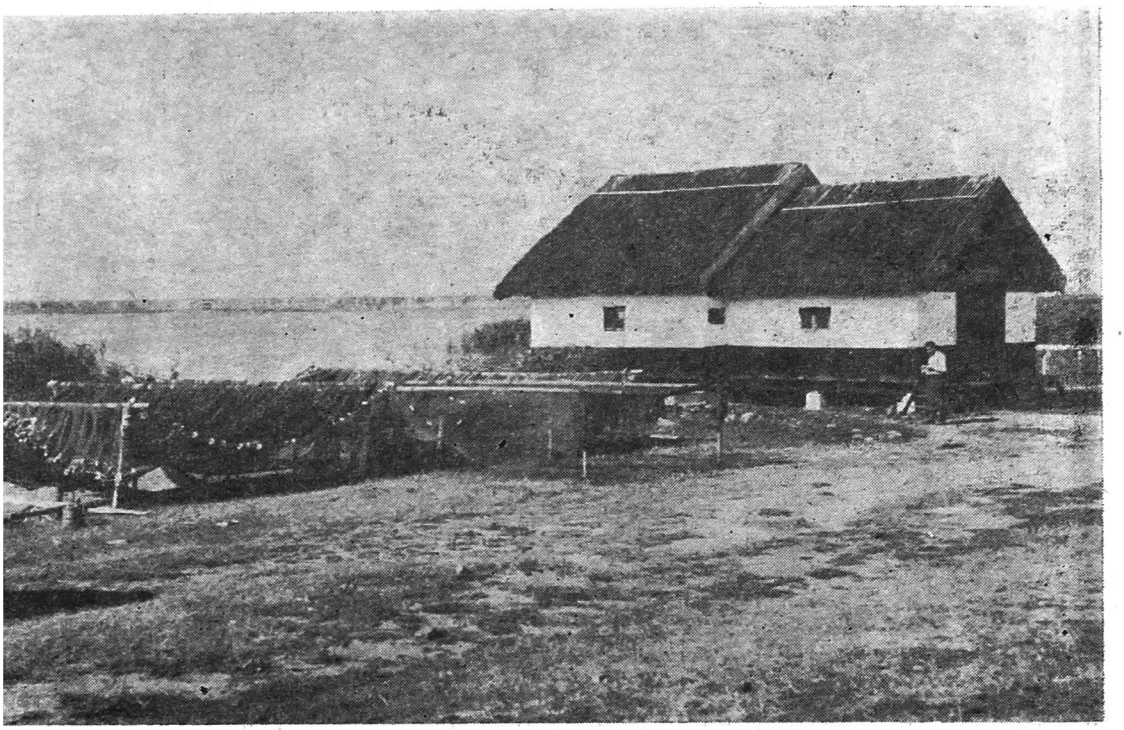

Fig. 43. — Lacul Strachina—Cabana piscicolă (foto P. Gâștescu).

obiective industriale și Muzeul de arheologie, altele spre monumentala construcție de la Vadu Oii, pe Dunăre și în Balta Borcei, în lungul Ialomiței, spre lacurile Fundata, cu viitoarea stațiune, spre lacurile Strachina, Ezer, Schiauca, cu cabane piscicole (fig. 43) și posibilități de practicare a pescuitului sportiv (fig. 44). Peste tot pot fi amenajate, cu mici investiții, locuri de popas și centre de desfacere T.A.P.L.

Spre deosebire de zona balneoturistică a Ialomiței, care poate stimula un flux turistic cu dublu sens — din afară spre stațiuni și din acestea în împrejurimi, celelalte zone — valea Dunării cu lacurile sale și Balta Borcei, ca și valea Mostiștei cu salba de iazuri—sînt mai puțin conturate din acest punct de vedere.

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 44. — Lacul Iezer — valea Ialomiţei (foto P. G â ş t e s c u).

Ca obiective de interes turistic în lungul văii Dunării notăm : lacurile piscicole Boianu, Ceacu şi Coşcovata, oraşul Călăraşi cu Muzeul de arheologie, podul Saligny şi Vadu Oii — Hîrşova, peisajul culturalizat al Bălţii Borcei etc. În acest sens pot fi organizate excursii în lungul Dunării pe şoseaua Vadu Oii — Feteşti — Călăraşi — Mănăstirea ; peste Dunăre, pe cele două poduri ; în baltă cu barca pe unele braţe şi lacuri rămase (fig. 45), sau pe Dunăre cu vaporul de la Călăraşi la Vadu Oii, Hîrşova şi apoi pe la Cernavodă — Ostrov înapoi la Călăraşi ; sau de la Vadu Oii în continuare pînă la Brăila etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 45. — Lacul Bentu Lătenilor — Balta Ialomiței (foto P. Gâștescu).

În acest scop este indicată încheierea modernizării șoselei Vadu Oii — Fetești — Călărași — Mănăstirea — Oltenița și amenajarea în lungul ei a unor locuri de popas, campinguri etc.

De asemenea, zona văii Mostiștei, intermediară între capitală și Dunăre, cu salba sa de iazuri și lacul cu același nume, străbătută în cursul superior de șoseaua națională București — Lehliu — Plevna — Călărași, iar de ambele părți de drumurile județene Lehliu — Valea Argovei — Mînăstirea și Lupșanu — Ulmu — Dorobanțu poate deveni în viitor o zonă de atracție turistică. Acest lucru este condiționat de prezența iazurilor din cursul superior al Mostiștei, în lungul șoselei națio-

https://biblioteca-digitala.ro

nale București — Călărași, care pot constitui locuri de popas pentru turiști și de agrement pentru populația locală. Pe de altă parte, însuși lacul Mostiștea, cel mai mare lac din Cîmpia Română de est, cu maluri abrupte (fazele lacustre), cu pale de verdeață, cu o insulă în interiorul său, cu apă permanentă și bogată în pește creează, cel puțin pentru orizontul local, o sferă de interes turistic, de practicare a pescuitului sportiv chiar și pentru locuitorii capitalei, de practicarea sporturilor de vară (înot, canotaj), a băilor de aer, apă și soare, sau a sporturilor de iarnă (patinaj) etc. Interesul pentru aceasta va deveni mai mare în urma punerii în aplicare a sistemului Mostiștea, de amenajare în scopuri multiple (irigații, piscicultură, navigație etc.).

Iată că și din acest punct de vedere sînt necesare unele amenajări locale care să servească în mod conștient scopului propus.

Dezvoltarea tuturor acestor zone de perspectivă imediată, cum este cazul complexului balneoturistic din lungul Ialomiței, sau mai îndepărtat — cazul văii Dunării și Mostiștei, ar duce, pe de o parte, la crearea unor condiții locale de destindere și recreere, iar pe de alta, cu unele mici investiții, s-ar putea obține venituri importante pentru economia județului.

*

Unitate teritorial-administrativă bine determinată istorește și judicios închegată din punct de vedere geografic și social-economic, județul Ialomița cuprinde cea mai mare și mai tipică întindere din Cîmpia Bărăganului, ale cărei subunități, proporțional împărțite în cîmp, luncă și baltă, se complinesc armonios într-un cadru economic bine individualizat, parte integrantă a unității teritorial-economice a țării.

Rod al politicii de dezvoltare echilibrată a forțelor de producție pe plan regional, profilul economic și social al județului a înregistrat în anii socialismului mari transformări structurale. Sub impulsul tehnicii și al noilor relații de producție, economia rurală extensivă din trecut se transformă, pe an ce trece, într-o agricultură modernă, intensivă, apropiată de industrie și în primul rînd de centrele prelucrătoare, împlîn-

https://biblioteca-digitala.ro

tate în înseşi bazele de materii prime agricole. Proporţiile progresului tehnic, adînc încrustate în teritoriul acestui judeţ, au afectat spaţii foarte mari, în măsură să schimbe fundamental şi într-un ritm foarte accelerat peisajul geografic local, mai mult şi mai repede decît în alte regiuni de şes.

Pe de o parte, landşaftul natural al Bălţii Dunărea—Borcea, a fost transformat în terenuri de cultură şi amenajări piscicole prin vaste lucrări hidroameliorative, iar pe de alta, mecanizarea, chimizarea, industrializarea şi irigaţiile au pus stăpînire pe mare parte din procesele producţiei agricole ale pămîntului ialomiţean.

Toate aceste importante înfăptuiri din etapa actuală, împreună cu realizările etapelor următoare au sporit şi vor spori considerabil roadele pămînturilor ialomiţene, contribuind la transformarea Bărăganului, în anii viitori, într-o regiune agricolă intens productivă şi industrializată.

https://biblioteca-digitala.ro

BIBLIOGRAFIE

BĂLEȘCU O. I., BEȘLEAGĂ N. N. (1962), *Viscolele în R.P.R.*, C.S.A. I.M., București.

CADERE R. și colab. (1964), *Studiul hidrogeologic de sinteză pentru teritoriul R.P.R.*, St. hidrogeol., vol. III.

CEAUȘESCU NICOLAE (1968), *Expunere cu privire la îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului R. S. România*, Edit. politică, București.

— (1969), *Congresul al X-lea al P.C.R.*, Edit. politică, București.

— (1971), *Cuvîntare la consfătuirea cadrelor din agricultura județului Ialomița*, Edit. politică, București.

COTEȚ P. (1956), *Cîteva observații asupra formării lacurilor și rețelei de văi secundare din Cîmpia Română*, Anal. Univ. București, Seria șt. nat., nr. 10.

CONEA I. (1956), *Din geografia istorică a bălților Ialomița și Brăilei*, Prob. geogr., vol. IV.

FETOV V. și colab. (1963), *Caracterizarea climatologică a Suhoveiului în Cîmpia Română*, Culegere de lucrări ale I.M. pe 1961, C.S.A., București.

FLOREA N. și colab. (1968), *Geografia solurilor României*, Edit. științifică, București.

FLOREA GH. (1969), *Folosirea teraselor Dunării dintre valea Mostiștei și valea Jegăliei*, Com. geogr., vol. VII, S.S.G.R.

GĂSTESCU P. (1960), *Considerații morfogenetice asupra limanelor din cursul Ialomiței*, Prob. geogr., vol. VII.

— (1963), *Lacurile din R. P. Română—Geneză și regim hidrologic*, Edit. Acad. R.P.R., București.

— (1971), *Lacurile din România. Monografie limnologică*, Edit. Acad. R.S.R., București.

GIURESCU C. C. (1937, 1944), *Istoria Românilor* (1935—1946), vol. II și III, Edit. Fundațiilor pentru literatură și artă, București.

— (1937), *Principatele Române la începutul secolului XIX*, Edit. științifică, București.

https://biblioteca-digitala.ro

HOMAR M. (1967), *Din viața rozătoarelor*, Edit. științifică, București.

IONESCU V. (1968), *Vertebratele din România*, Edit. Acad. R.S.R., București.

IORGA N. (1925), *Istoria comerțului românesc*, vol. I, Tiparul românesc, București.

IORGU IORDAN (1963), *Toponimia românească*, Edit. Acad. R.P.R., București.

MIHĂILESCU V. (1922 *a*), *Două momente în înaintarea arăturilor în Bărăgan*, Bul. Soc. Rom. Geogr., t. XL.

— (1922 *b*), *Contribuții la studiul populației și așezărilor omenești din Cîmpia Românească între 1855 și 1889*, Bul. Soc. Rom. Geogr., vol. 41.

MORFEI VICTOR (1924), *Balta Ialomiței. Contribuții la cunoașterea ei*, Anal. Dobrogii.

NEACȘA O., POPOVICI C. (1969), *Repartiția duratei de strălucire a soarelui și a radiației globale pe teritoriul R.S.R.*, Culegere de lucrări ale I.M. pe 1967, C.S.A., București.

PATRICHI S. și colab. (1965), *Potențialul energetic eolian în Cîmpia Română*, Culegere de lucrări ale I.M. pe 1963, C.S.A., București.

PÂRVAN V. (1926), *Getica — o protoistorie a Daciei*, Memoriile Academiei Române, Secția istorie, seria a III-a, volumul III.

— (1924), *Începuturile vieții române la gurile Dunării*, Edit. științifică, București.

PROVIANU I. (1897), *Dicționarul geografic al județului Ialomița*, Tîrgoviște, Tipografia „Viitorul".

SAMARIAN G. POMPEI (1931), *Istoria orașului Călărași (Ialomița) de la origine pînă la anul 1852*, București.

STAN CRISTACHE (1957), *Privire istorico-geografică asupra originii și dezvoltării orașului Slobozia — Ialomița*, Prob. geogr., vol. V.

— (1969 *a*), *Stabilitatea forței de muncă în agricultura Bărăganului de sud și problema sistematizării satelor*, Lucrările simpozionului de geografia satelor, sept. 1967, I.G.G. al Academiei R.S.R.

— (1969 *b*), *Unele probleme privind dezvoltarea economiei agrare a Bărăganului de sud*, Com. geogr., vol. IX, S.S.G.R.

STAN CRISTACHE, TOFAN FILOFTEIA (1963 *a*), *Schimbări în geografia populației Bărăganului de sud în anii regimului de democrație populară*, Com. geogr., vol. II, S.S.G.R.

STAN CRISTACHE, TOFAN FILOFTEIA (1963 *b*), *Formarea și dezvoltarea centrelor populate din Bărăganul de sud*, Prob. geogr., vol. X.

VÂLSAN GH. (1912), *O fază în populare țărilor românești*, Bul. S.R.G., t. XXXIII.

— (1915), *Cîmpia Română. Contribuții de geografie fizică*, Bul. S.R.G., t. XXXVI.

https://biblioteca-digitala.ro

VÂLSAN GH. (1917), *Influenţe climatice în morfologia Câmpiei Române*, D.S. Inst. geol. Rom., vol. VII (1915—1916).

VLĂDESCU-VULPE R. (1933), *Bărăganul în antichitate*, Bul. S.R.G., t. XLI.

* * * (1930), *Enciclopedia României*, Bucureşti.

* * * (1951), *Documente privind istoria României, B. Ţara Românească, veacul XVI*, Edit. Acad. R.P.R., Bucureşti.

* * * (1953), *Documente privind istoria României. B. Ţara Românească, veacurile XIII, XIV, XV*, Edit. Academiei R.P.R., Bucureşti.

* * * (1960), *Monografia geografică a R.P.R.*, vol. II, partea I, Edit. Acad. R.P.R., Bucureşti.

* * * (1960, 1962, 1964), *Istoria României*, vol. I (1960); vol. II (1962); vol. III (1964), Edit. Acad. R.P.R., Bucureşti.

* * * (1962, 1965), *Clima R.P.R.*, vol. I şi II, C.S.A., I.M., Bucureşti.

* * * (1966), *Monografia hidrologică a bazinului hidrografic al Ialomiţei*, C.S.A., Inst. st. cerc. hidrot., Bucureşti.

* * * (1967), *Dunărea între Baziaş şi Cealal Izmail, monografie hidrologică*, C.S.A., Inst. st. cerc. hidrot., Bucureşti.

* * * (1969), *Geografia văii Dunării româneşti*, Edit. Acad. R.S.R., Inst. geogr., Bucureşti.

* * * (1969), *Biogeografia României*, Edit. ştiinţifică, Bucureşti.

* * * (1969), *Statistica vinatului la începutul anului 1969*, Direcţia economiei vinatului din M.A.S., Bucureşti.

* * * (1969), *Judeţele României socialiste*, Edit. politică, Bucureşti.

* * * (1970), *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, D.C.S., Bucureşti.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

JUDEȚUL IALOMIȚA

Autori: Octavia Bogdan, C. Stan

JUD. BUZĂU
JUD. BRĂILA
JUDEȚUL OLT
JUDEȚUL CONSTANȚA
JUDEȚUL TELEORMAN
JUDEȚUL DÂMBOVIȚA
R. P. BULGARIA
DUNĂREA

Grindu, Colelia, Cocora, Reviga, Rovine, Mircea cel Bătrîn, Roșiori, Tovărășia, Nicolești, Traianu, Grivița, Miloșești, Iazu, Scînteia, Smîrna, Bucșa, Dumitrești, Valea Ciorii, Murgeanca, Bărăganul, Alexeni, Butoiu, Malu, Sf.Gheorghe, Muntenii Buzău, Balaciu, L.Rogozului, Sărățeni, Căzănești, Crunți, Motîlva, Amara, Amara Nouă, L.Amara, Gh.Lazăr, Gh.Doja, L.Fundata, Ograda, Bucu, Bălășești, Slobozia Nouă, L.Ezer, Frățilești, Săveni, Axintele, Crăsanii de jos, Crăsanii de sus, Copuzu, Orezu, Ialomița, Piersica, Ciochina, Orboești, Misleanu, Stejaru, Andrășești, Perieți, Paltinișu, Bora, Cosîmbești, Gura Văii, Mărculești, Suditi, L.Gura Văii, Sălcioara, Borduselu, L.Piersica, Marsilieni, Albești, Buești, Poiana, Ivănești, Ion Ghica, Ciulnița, Dibești, Rași, Sapunari, Bătăluri, Iarsiilieni, Lehliu, Lehliu-Gară, Pelinu, Ogoru, Dor Marunt, Dîlga, Dîlga-Gară, Dragoș Vodă, Dragalina, Socoalele, Ctin. Brîncoveanu, Tudor Vladimirescu, Perișoru, Ștefan cel Mare, Bogdana, Drajna Nouă, Mărculești-Gară, Buzoieni, Răzvani, Valea Seacă, Nucetu, Radu Vodă, Lupșanu, Infrățirea, Valea Rusului, Plevna, Vîlcelele, Dropia, Valea Argovei, Mihai Viteazu, Vlad Țepeș, Floroaica, Ștefan Vodă, Frăsinet, Zimbru, Făurei, Vișini, N.Bălcescu, Independența, Chirnogi, Alex.Odobescu, Gălățui, Potcoava, Ceacu, Călărașii Vechi, Stoenești, Radu Negru, Libertatea, Cuza Vodă, Ulmu, L.Mostiștea, L.Gălățui, Grădiștea, Cunești, Boșneagu, Dorobanțu, Mînăstirea, Vărăști, Ciocănești, Bogata, Rasa, CĂLĂRAȘI, L.Boianu, Modelu, Tonea, Roșeți, Coșlogeni, Dichiseni, Oltina, Satnoeni, Unirea, Jegălia, Gîldău, Iezeru, Brațul Borcea, Borcea, Buliga, Fetești, Fetești-Gară, Fetești-Vlașca, Stelnica, Mărculești-Gară, Ștefan cel Mare, Perișoru, Bordușani, Cegani, Retezatu, Maltezi, L.Bentul Lăcenilor, CERNAVODA, Ostrov, Giurgeni, Vadu Oii, Luciu, L.Coșcovata, Răchitoasa, Gura-Ialomiței, HÎRȘOVA, Piua Pietrii, Brăilița, Lunca, Hagieni, M.Kogălniceanu, L.Strachina, TĂNDĂREI, Lăcusteni, Platonești, Vlădeni, Progresu, Făcăeni, Topalu, Movila, L.Bentul Lăcenilor, 0 2 4 6 8km

LEGENDA

- Oraș – municipiu
- Oraș – reședință de județ
- Oraș
- Comună
- Comună subordonată
- Sate
- Localități ce aparțin municipiului sau orașului
- Limită de județ
- Graniță de stat
- Rîuri cu regim perm.
- Rîuri cu regim temporar
- Lacuri
- Iazuri
- Zonă îndiguită și desecată
- Cale ferată
- Drum național modernizat
- „ „ nemodernizat
- Drum județean modernizat
- „ „ nemodernizat
- Drum comunal
- 5o
- 1oo
- 2oo
- Nisipuri consolidate

Executat: GH. BALABAN

Legenda

- Ind. construcțiilor de mașini
- Ind. chimică, celulozei și hîrtiei
- Ind. materialelor de construcție
- Ind. textilă și a confecțiilor
- Ind. nutreturilor combinate

INDUSTRIA ALIMENTARA

- Ind. produselor lactate
- Ind. conservelor
- Ind. uleiului comestibil
- Ind. prod. de vinificație
- Alte produse alimentare
- Alte produse industriale
- Mori cu prod. de peste 10t în 24h

Crescătorii de animale de tip industrial
ovine – porcine – păsări – bovine

Culturi
sfeclă – floarea-soarelui – vii – pomi fructiferi – legume și zarzavaturi

Zonă de cultură a cerealelor și creșterea animalelor

HARTA ECONOMICĂ

JUD. BUZĂU
JUDEȚUL BRĂILA
JUDEȚUL OLT
JUDEȚUL CONSTANȚA
JUDEȚUL TELEORMAN
JUDEȚUL DÂMBOVIȚA
R. P. BULGARIA
Dunărea

Grindu, Griviția, Scînteia, Reviga, Smîrna, Malu, Balaciu, CĂZĂNEȘTI, Perieți, TĂNDĂREI, Gh.Lazăr, Ograda, Ialomița, SLOBOZIA, Făcăeni, Lehliu-Gară, Dragoș Vodă, DRAGALINA, Ștefan cel Mare, Fetești, Dor Mărunt, Ciulnița-Gară, Lupșanu, Vlad Țepeș, Borcea, Bordușani, Independența, Girdău, Pietroiu, Unirea, CĂLĂRAȘI, Roșeți, Dorobanțu, Cunești, Modelu, Ciocănești

Centre mari
Centre mijlocii
Centre mici

STRUCTURA INDUSTRIEI DUPĂ VALOAREA PROD. GLOBALE ÎN 1970

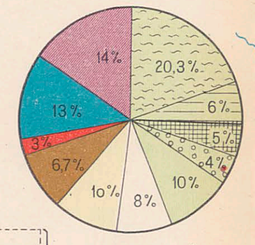

Unități industriale în construcție

0 5 10 15km

https://biblioteca-digitala.ro

Imprim. Atel. Inst. Geol.

Redactor SILVIA DINESCU
Tehnoredactor MARILENA POPESCU

Bun de tipar 8.11.1971. Hîrtie tipar înalt ilustrații, format 16/61×86 de 80 g/m². Coli de tipar. 10,25 Planșă 1. C.Z. pentru biblioteci mari: 91(498.125) (026)=59. C.Z. pentru biblioteci mici: 91(499.125)

Întreprinderea poligrafică Informația, București, str. Brezoianu nr.23 — 25
Republica Socialistă România

https://biblioteca-digitala.ro

În cadrul colecției „JUDEȚELE PATRIEI" în anii 1970—1971 au apărut :

- Județul Ilfov
- Județul Cluj
- Județul Vrancea
- Județul Hunedoara
- Județul Gorj
- Județul Sibiu
- Județul Buzău
- Județul Brașov

În curs de apariție :

- Județul Tulcea
- Județul Bihor
- Județul Sălaj
- Județul Constanța

Lei 15

https://biblioteca-digitala.ro